การศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3

สุณิสา ระวังใจ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2567
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

การศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3

สุณิสา ระวังใจ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2567
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

A STUDY OF SCHOOL MANAGEMENT OF ADMINISTRATORS FOR INCLUSIVE SCHOOLS UNDER LAMPANG PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 3

SUNISA RAVANGJAI

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment

of the Requirements for the Master of Education Degree

in Educational Administration

May 2024

Copyright 2024 by University of Phayao

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

เรื่อง

การศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3

ของ สุณิสา ระวังใจ

ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ของมหาวิทยาลัยพะเยา

..... ประธานกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มนต์นภัส มโนการณ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณัฐวุฒิ สัพโส)

..... อาจารย์บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา

(ดร. อาภาพรรณ ประทุมไทย)

..... คณบดีวิทยาลัยการศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร. รักษิต สุทธิพงษ์)

เรื่อง: การศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3

ผู้ศึกษาค้นคว้า: สุณิสา ระวังใจ, การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง: กศ.ม. (การบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยพะเยา, 2566

อาจารย์ที่ปรึกษา: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณัฐวุฒิ สัพโส

คำสำคัญ: การบริหารโรงเรียนเรียนรวม, ผู้บริหารสถานศึกษา

บทคัดย่อ

การศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 จำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ปีการศึกษา 2566 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie&Morgan, 1970) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 110 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้โรงเรียนในการแบ่งชั้น แล้วนำมากำหนดสัดส่วนตามขนาดของประชากรในแต่ละโรงเรียน และทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.94 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test independent) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบองค์ประกอบเดียว (One-Way Analysis of Variance) จากการศึกษา พบว่า การบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการบริหารงานการเงิน พัสดุและทรัพย์สิน รองลงมาคือ ด้านการบริหารจัดการทั่วไป และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการบริหารงานบุคคล และผลการเปรียบเทียบการบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 จำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงานทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

Title: A STUDY OF SCHOOL MANAGEMENT OF ADMINISTRATORS FOR INCLUSIVE SCHOOLS UNDER LAMPANG PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 3

Author: Sunisa Ravangjai, Independent Study: M.Ed. (Educational Administration), University of Phayao, 2023

Advisor: Assistant Professor Dr. Natthawut Sabphaso

Keywords: Management of inclusive schools, Administrators

ABSTRACT

A study of school management of administrators for inclusive schools under Lampang Primary Educational Service Area 3. The purposes of this research were to study and compare the management of administrators for inclusive schools under Lampang Primary Educational Service Area 3 classified by education level and work experience. The sample group included school administrators and teachers of inclusive schools under Lampang Primary Educational Service Area Office, Area 3, academic year 2023. Sample size was determined by using the Krejci and Morgan formula (Krejcie & Morgan, 1970). Getting a sample size of 110 people using stratified random sampling (Stratified Random Sampling). Using schools for stratification. Then the proportions were determined according to the size of the population in each school and perform simple sampling (Simple Random Sampling). The tool used to collect data was a 5-level rating scale questionnaire with a consistency index of 1.00 and a confidence value of 0.94. Data were analyzed using percentages, means, and standard deviations, T-test independent, and one-way analysis of variance (One-Way Analysis of Variance). The study found that the management of administrators for Inclusive schools under Lampang Primary Educational Service Area 3 for the overall picture was at a high level. When considering each aspect, it was found that every aspect was at a high level. The side with the highest average was financial management supplies and property, followed by general management. And the area with the lowest average was personnel management. And the comparative results of school management of administrators for inclusive schools under Lampang Primary Educational Service Area 3 classified according to educational qualifications and work experience, for all 4 areas were not different

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐวุฒิ สัพโส อาจารย์ที่ปรึกษา และคณะกรรมการทุกท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนตรวจสอบแก้ไข ข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสำเร็จสมบูรณ์ได้ ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณกร พรประเสริฐ อาจารย์ภาควัดผลและประเมินผลการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา, นายถาวร เกษณา ผู้อำนวยการโรงเรียนแจ้คอนวิทยา และนายเสวก จัดสวย ผู้อำนวยการโรงเรียนไผ่งามวิทยา ที่กรุณาให้คำแนะนำ แก้ไขและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า จนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สมบูรณ์และมีคุณค่า

ขอขอบพระคุณ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนของโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถาม

ขอขอบพระคุณ ครูบาอาจารย์ เจ้าหน้าที่ทุกท่าน และมหาวิทยาลัยพะเยา ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ทั้งปวง และคอยให้คำแนะนำระหว่างการศึกษามาโดยตลอด

เหนือสิ่งอื่นใด ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ครอบครัว ที่สนับสนุน ให้กำลังใจทุกเวลาที่เหนื่อยล้า ให้ความช่วยเหลือทุก ๆ ด้าน จนสามารถทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

สุณิสา ระวังใจ

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย ..... ง

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ..... จ

กิตติกรรมประกาศ ..... ฉ

สารบัญ ..... ช

สารบัญตาราง ..... ญ

สารบัญภาพ ..... ฏ

บทที่ 1 บทนำ 1

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 1

วัตถุประสงค์ของการวิจัย 4

สมมติฐานของการวิจัย 4

ขอบเขตของการวิจัย 5

นิยามศัพท์เฉพาะ 5

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย 7

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 8

ผู้บริหารสถานศึกษา 9

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา 19

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 29

นโยบาย มาตรการการแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนเรียนรวม 31

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 77

กรอบแนวคิดการวิจัย 82

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย 83
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....83
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....84
การสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพของเครื่องมือ 85
การเก็บรวบรวมข้อมูล 87
การวิเคราะห์ข้อมูล 87
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 88
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....89
ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์แจกแจงความถี่และค่าร้อยละ (Percentage) 89
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนเรียนรวม ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ทำการวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน..... 91
บทที่ 5 บทสรุป..... 100
สรุปผลการวิจัย 100
อภิปรายผล..... 102
ข้อเสนอแนะ..... 106
บรรณานุกรม 108
ภาคผนวก 114
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ 115
ภาคผนวก ข แบบแสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย 116
ภาคผนวก ค ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความคิดเห็นการบริหารโรงเรียนเรียนรวม ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 (Reliability Statistics) 121

ภาคผนวก ง แบบสอบถามเพื่อการวิจัย..... 122

ประวัติผู้วิจัย 129

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 แสดงจำนวนโรงเรียนจำแนกตามขนาดจำนวนนักเรียน ปีการศึกษา 2565 30

ตาราง 2 แสดงการสังเคราะห์การบริหารจัดการสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา 51

ตาราง 3 แสดงโรงเรียนจำแนกตามประเภท ปีการศึกษา 2565 74

ตาราง 4 แสดงโรงเรียนหลักและโรงเรียนรวม ปีการศึกษา 2565.....75

ตาราง 5 แสดงข้อมูลประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....83

ตาราง 6 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ.....89

ตาราง 7 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ.....90

ตาราง 8 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามวุฒิการศึกษา.....90

ตาราง 9 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน 90

ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 โดยภาพรวม 91

ตาราง 11 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ด้านการบริหารงานบุคคล 92

ตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ด้านการบริหารงานการเงิน พัสดุและทรัพย์สิน.....93

ตาราง 13 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ด้านการบริหารงานวิชาการ.....95

ตาราง 14 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ด้านการบริหารจัดการทั่วไป.....97

ตาราง 15 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 จำแนกตามวุฒิการศึกษา 98

ตาราง 16 แสดงการเปรียบเทียบการบริหารโรงเรียนเรียนรวม ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน 99

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย 82

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้บัญญัติเกี่ยวกับการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษา ดังมาตรา 9(3) ให้มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพ ทุกระดับและทุกประเภทการศึกษา และมาตรา 10 การจัดการศึกษานั้น รัฐต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษา โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อให้คนไทยทุกคนได้เรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัยอย่างมีคุณภาพ ในทุกระดับทุกประเภทการศึกษา สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีภารกิจหลักคือ การจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพมาตรฐาน การเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อให้เด็กในวัยเรียนทุกคนได้เรียนอย่างทั่วถึง มีการบริหารจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ แต่จากสภาพบริบทด้านสังคมเศรษฐกิจ การเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลง ส่งผลให้โรงเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีแนวโน้มปรับเปลี่ยนจากโรงเรียนขนาดใหญ่ หรือขนาดกลางเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก (โรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 120 คนลงมา) เพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหน่วยงานหลักที่มีภารกิจสำคัญในการจัดและส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อสิทธิโอกาสในการได้รับการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพของผู้เรียน ปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีโรงเรียนในสังกัด จำนวน 29,148 แห่ง และเป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนตั้งแต่ 120 คนลงมา จำนวน 14,476 แห่ง คิดเป็นจำนวนถึงร้อยละ 49.66 ของจำนวนโรงเรียนทั้งหมด ซึ่งจำนวนโรงเรียนขนาดเล็ก (โรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 120 คนลงมา) มีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี เนื่องจากอัตราการเกิดของประชากรลดลง ความนิยมของผู้ปกครองที่ต้องการส่งบุตรหลานไปโรงเรียนในเมืองและการย้ายถิ่นตามการประกอบอาชีพของผู้ปกครอง การมีโรงเรียนขนาดเล็กจำนวนมาก ทำให้การจัดการศึกษา ไม่สามารถสะท้อนคุณภาพและประสิทธิภาพได้ การบริหารจัดการไม่คุ้มทุน

โรงเรียนขนาดเล็ก จึงกลายเป็นประเด็นที่สำคัญของระบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ดำเนินการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีสภาพแวดล้อมภายนอกเป็นปัจจัยเอื้อต่อการสร้างโอกาสต่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพของนักเรียน และสภาพแวดล้อมภายในเป็นจุดอ่อนต่อการบริหารจัดการ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของนักเรียน กล่าวคือ การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กเป็นปัจจัย สำคัญที่ส่งผลต่อการใช้ทรัพยากรที่ไม่คุ้มค่า การจัดสรรอัตรากำลังครูงบบุคลากรและการยกระดับคุณภาพทางการศึกษา ทำให้โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ประสบปัญหา ดังนี้ 1) ปัญหาด้านบุคลากร พบว่าขาดแคลนครู จำนวนครูไม่ครบชั้น ครูไม่ครบตามรายวิชาเอก ครูส่วนใหญ่ขาดทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในสภาพที่ครูไม่ครบชั้น ครูสอนไม่เต็มเวลาเต็มความสามารถ เพราะครูมีภารกิจอื่นที่นอกเหนือจากการสอนเป็นจำนวนมาก จึงส่งผลทำให้ประสิทธิภาพและคุณภาพของการจัดการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กไม่เป็นไปตามเป้าหมาย 2) ปัญหาด้านการเรียนการสอน พบว่า หลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ ไม่ค่อยสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน สื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้มีจำนวนจำกัด ซึ่งสาเหตุมาจากได้รับงบประมาณน้อย สื่อเทคโนโลยีและการสื่อสารมีใช้อย่างจำกัด และที่มีอยู่ก็ไม่สามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) ปัญหาด้านการบริหารจัดการสภาพบริบทของการคมนาคมที่ผ่านมานับว่าไม่ค่อยสะดวกมากนักรัฐบาลจึงจำเป็นจัดตั้งโรงเรียนให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ของประชากรที่อาศัยอยู่ แต่ปัจจุบันความจำเป็นดังกล่าวได้ลดลงเนื่องจากการคมนาคมสะดวกขึ้น ประกอบกับประชากรมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง จึงส่งผลทำให้ขนาดของโรงเรียนปรับเปลี่ยนเป็นโรงเรียนขนาดเล็กเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้อัตราส่วนครูต่อนักเรียน และนักเรียนต่อห้องเรียนต่ำกว่ามาตรฐาน ค่าใช้จ่ายต่อนักเรียน 1 คน สูงกว่าโรงเรียนขนาดอื่น นอกจากนี้โรงเรียนขนาดเล็กจำนวนหนึ่งอยู่ในพื้นที่ลักษณะพิเศษ อยู่ในพื้นที่ห่างไกลความเจริญ อยู่บนภูเขาสูง บนเกาะ นักเรียนมีปัญหาในการเดินทาง นอกจากนี้ ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ขาดทักษะในการบริหารจัดการโรงเรียนและปัญหาอีกประการหนึ่ง คือการอพยพเคลื่อนย้ายของประชากรวัยเรียนที่ย้ายติดตามผู้ปกครอง ไปรับจ้างทำงานต่างถิ่น และอัตราการเกิดของประชากรที่ลดลง ทำให้มีจำนวนนักเรียนน้อยในแต่ละชั้น ส่งผลให้เกิดปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของโรงเรียนเป็นอย่างยิ่ง และ 4) ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาพบว่า โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่อยู่ในชุมชนขนาดเล็ก ประชากรมีฐานะยากจนทำให้ไม่มีศักยภาพในการระดมทรัพยากร เพื่อนำมาช่วยสนับสนุนการจัดการศึกษาให้กับโรงเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนา

โรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อให้สามารถบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

สำนักนโยบายและแผนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) กล่าวว่า การควบรวมโรงเรียนขนาดเล็ก เป็นการนำนักเรียนในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ใกล้กันตั้งแต่สองแห่งขึ้นไปมาเรียนร่วมกัน โดยจัดเป็นช่วงชั้น เพื่อให้บริหารและจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ เกิดผลดีแก่ผู้เรียนทั้งในด้านสิทธิ โอกาส และคุณภาพการศึกษา โรงเรียนขนาดเล็กที่มีความเหมาะสมในการดำเนินการรวมโรงเรียน คือโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนลดลงเรื่อย ๆ เนื่องจากอัตราการเกิดลดลงหรืออัตราการเคลื่อนย้ายของประชากร วัยเจริญพันธุ์จากชนบทสู่ชุมชนเมือง ซึ่งการควบรวมโรงเรียนขนาดเล็ก เป็นนโยบาย แนวทาง มาตรการการดำเนินงาน และพัฒนาคุณภาพการศึกษาตลอดจนรูปแบบการใช้ทรัพยากรร่วมกัน เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการและคุณภาพการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนขนาดเล็ก อันจะนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำ และเพิ่มโอกาสให้นักเรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ มีการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาที่ประหยัดคุ้มค่าทั้งบุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ เนื่องจากการควบรวมโรงเรียนทำให้มีครูสอนครบทุกชั้น มีจำนวนนักเรียนต่อห้องมากขึ้น มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอนการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง อำนวยความสะดวกในการเข้ารับบริการการศึกษา ทำให้ประชากรวัยเรียนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ลดค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนพิเศษ เนื่องจากโรงเรียนมีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการส่งเสริมการจัดการศึกษา จึงสามารถพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้อย่างเต็มศักยภาพในแต่ละบุคคล

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 เป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่หลักในการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 โดยมีความรับผิดชอบครอบคลุมพื้นที่ 3 อำเภอประกอบด้วย อำเภอแจ้ห่ม อำเภอวังเหนือและอำเภอเมืองปาน มีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 93 แห่ง แบ่งเป็นโรงเรียนหลัก จำนวน 92 แห่ง และโรงเรียนสาขาอีก 1 แห่ง โดยมีโรงเรียนขนาดที่ 1 (จำนวนนักเรียน 1–120 คน) จำนวน 79 แห่ง ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก มีจำนวนมากถึงร้อยละ 84.95 ของโรงเรียนทั้งหมด หากจำแนกตามโรงเรียนที่เรียนรวม จะแบ่งเป็นโรงเรียนหลัก จำนวน 14 แห่ง ซึ่งมีโรงเรียน

ที่มาเรียนรวมกับโรงเรียนข้างต้น 25 แห่ง โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ได้กำหนดให้กลุ่มนโยบายและแผน ดำเนินงานและกำหนดแผนเกี่ยวกับการจัดตั้ง ยุบรวม เลิก และโอนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อรองรับการยุบ รวม ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ที่มีแนวโน้มมากขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชากรวัยเรียนทุกคนสามารถเขาถึงการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ภายใตการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3, 2565, สื่อออนไลน์)

จากเหตุผลดังกล่าว โรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 มีจำนวนมาก และมีแนวโน้มในการยุบรวมเป็นโรงเรียนเรียนรวมมากยิ่งขึ้น เพื่อให้บริหารโรงเรียนเรียนรวมมีประสิทธิภาพ เกิดผลดีแก่ผู้เรียนทั้งในด้านสิทธิโอกาส และคุณภาพการศึกษา ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา เรื่อง การบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการศึกษาใช้ในการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 เพื่อให้เกิดคุณภาพต่อการบริหารสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 จำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน

สมมติฐานของการวิจัย

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ที่มีวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนของโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 14 แห่ง จำนวน 153 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3, 2565, สื่อออนไลน์)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนของโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ปีการศึกษา 2566 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรคำนวณเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 110 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้โรงเรียนในการแบ่งชั้น แล้วนำมากำหนดสัดส่วนตามขนาดของประชากรในแต่ละโรงเรียน และทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1. วุฒิการศึกษา ประกอบด้วย ระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี
2. ประสบการณ์การทำงาน ประกอบด้วย
   2.1 1–5 ปี
   2.2 6–10 ปี
   2.3 11 ปีขึ้นไป

ตัวแปรตาม ได้แก่ การบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ซึ่งได้จากการสังเคราะห์ ดังนี้

1. ด้านการบริหารงานบุคคล
2. ด้านการบริหารงานการเงิน พัสดุและทรัพย์สิน
3. ด้านการบริหารงานวิชาการ
4. ด้านการบริหารทั่วไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

โรงเรียนหลัก หมายถึง โรงเรียนที่รับนักเรียนจากโรงเรียนมารวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3

โรงเรียนมารวม หมายถึง โรงเรียนที่มาเรียนรวมกับโรงเรียนหลัก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3

การบริหารโรงเรียนเรียนรวม หมายถึง โรงเรียนมารวมและโรงเรียนหลักที่มีการดำเนินงานจัดการเรียนการสอนร่วมกันในทุกระดับชั้น โดยผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนทั้งโรงเรียนมาร่วมและโรงเรียนหลัก ๆ แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบและปฏิบัติภารกิจหลักของสถานศึกษาทั้ง 4 ด้านร่วมกัน ได้แก่ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานการเงินพัสดุและทรัพย์สิน ด้านการบริหารจัดการวิชาการ และด้านการบริหารจัดการทั่วไป

ด้านการบริหารงานบุคคล หมายถึง การดำเนินงานบริหารร่วมกันของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนหลักและโรงเรียนมารวมการบริหารครูผู้สอน พนักงานราชการ ครูอัตราจ้าง ที่มารวมกันที่โรงเรียนหลักโดยกำหนดบทบาทหน้าที่ในการเรียนการสอนตามวิชาเอกหรือตามวิชาที่มีความถนัดในการจัดการเรียนการสอน การขอย้ายไปยังโรงเรียนอื่นที่มีครูต่ำกว่าเกณฑ์ การให้ทุนการศึกษาต่อในสาขาที่ขาดแคลน การบริหารงานบุคคลสนับสนุนการสอน ได้แก่ นักการภารโรง และพนักงานธุรการ การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ด้านการบริหารงานการเงิน พัสดุและทรัพย์สิน หมายถึง การดำเนินงานในการตรวจสอบ และจัดทำบัญชีทรัพย์สินงบประมาณ หนี้ สิทธิและการผูกพันทั้งหมดตามระเบียบราชการ การบริหารเงินอุดหนุนรายหัวนักเรียน เงินงบประมาณ เงินนอกงบประมาณ เงินรายได้โรงเรียน สิทธิ และการผูกพันการบริหารจัดการทรัพย์สินของโรงเรียน รวมถึงงบประมาณอื่น ๆ เช่น งบประมาณโครงการอาหารเสริม (นม) โครงการอาหารกลางวัน โดยดำเนินการตามกฎหมายระเบียบของส่วนราชการ

ด้านการบริหารจัดการวิชาการ หมายถึง การดำเนินงานในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนวการศึกษา การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา องค์กรอื่น และการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคลครอบครัว องค์กรหน่วยงาน และสถาบันการศึกษาอื่นที่จัดการศึกษา

ด้านการบริหารจัดการทั่วไป หมายถึง การจัดเตรียมหรือการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล กับทั้งให้บริการในด้านต่าง ๆ รวมถึงการดำเนินงานในการสร้างความเข้าใจและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

การนำนักเรียนไปเรียนรวม การเดินทางไปเรียนรวมของนักเรียน การบริหารจัดการอาคารสถานที่ อาคารประกอบและสภาพแวดล้อม การดำเนินงานด้านอาหารกลางวัน ด้านความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและงานอื่นๆ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้ทราบถึงสภาพการบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 สำหรับเป็นข้อมูลสารสนเทศในการนำไปบริหารงานโรงเรียนเรียนรวมต่อไป

2. ได้ทราบถึงความแตกต่างการบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 จำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ทำงาน เพื่อหาแนวทางในการบริหารโรงเรียนเรียนรวมให้มีคุณภาพต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษามุ่งศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านบริหารงานการเงิน พัสดุและทรัพย์สิน ด้านการบริหารจัดการวิชาการ และด้านการบริหารจัดการทั่วไป เพื่อให้การศึกษาดำเนินไปตามขั้นตอน ผู้ศึกษาจึงได้ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการค้นคว้าในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอนำเสนอเป็นลำดับ ดังต่อไปนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษา
   1.1 ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษา
   1.2 ความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา
   1.3 บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา
2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา
   2.1 ความหมายการบริหารสถานศึกษา
   2.2 ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา
   2.3 ขอบข่ายการบริหารสถานศึกษา
3. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. นโยบาย มาตรการการแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนเรียนรวม
5. สภาพข้อมูลทั่วไปของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้บริหารสถานศึกษา

ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบบัที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้ให้ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษาว่า บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาแต่ละแห่งทั้งของรัฐและเอกชน

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบ การบริหารสถานศึกษาการบริหารสถานศึกษาแต่ละแห่งของรัฐและเอกชน

สำนักเลขาธิการคุรุสภา (2546) ให้ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษาว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายความว่า บุคคลซึ่งปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาของรัฐและสถานศึกษาอื่น ที่จัดการศึกษาปฐมวัยขั้นพื้นฐาน และอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีทั้งของรัฐและเอกชน

Good (1973 อ้างอิงใน สุธิกานต์ บริเอก, 2565) ได้ให้ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ที่มีบทบาทในการสั่งการ การควบคุม ดูแลงานและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นภาระหน้าที่ของสถานศึกษา เพื่อให้การปฏิบัติงานเหล่านั้นนำไปสู่ความสัมฤทธิ์ผลในการจัดการศึกษาได้ตรงเป้าหมายทุกประการ

สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคลากรที่ผู้รับผิดชอบบริหารจัดการศึกษาเพื่อให้จัดการเรียนการสอนประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา

นิพนธ์ กินาวงศ์ (2543) ได้กล่าวว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาโดยทั่วไปพึงมี คือ เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ คุณธรรมประจำใจ และมีพฤติกรรมในการประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นคนดีและได้สรุปลักษณะที่สำคัญของผู้บริหารโรงเรียนไว้ 3 ประการ คือ

1. ภูมิรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ทางวิชาบริหารศาสตร์ เข้าใจหลักการแนวคิด ทฤษฎีทางการบริหาร มีทักษะที่จำเป็นในการบริหารงาน รวมทั้งมีความรู้ทางด้านพฤติกรรมศาสตร์ มีความเป็นผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์ มีเทคนิควิธีด้านการประสานงาน การแก้ปัญหา และการตัดสินใจ เป็นต้น

2. ภูมิธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีย่อมมีภูมิธรรมในการบริหาร มีความเลื่อมใสศรัทธาในศาสนา โดยเฉพาะต้องรู้จักการใช้หลักธรรมทางศาสนา เพื่อการบริหารงาน เช่น พรหมวิหาร 4, สัปปุริสธรรม 7, สังคหวัตถุ 4, อิทธิบาท 4 เป็นต้น

3. ภูมิฐาน หมายถึง บุคลิกลักษณะที่เหมาะสมในการเป็นผู้บริหาร ทั้งด้านการพูดจาและการแต่งกาย ตลอดจนบุคลิกภาพส่วนบุคคล

ยงยุทธ เกษสาคร (2549) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารในการที่จะทำให้การบริหารงานในองค์การประสบความสำเร็จ ประกอบด้วยคุณลักษณะ ดังนี้

1. มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีความสุขุม เยือกเย็น แก้ปัญหาด้วยเหตุผล มีความมั่นคงทางอารมณ์

2. มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล คาดการณ์และประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง

3. ความสามารถในการบริหารความขัดแย้ง มีทางออกในการจัดการกับสภาวการณ์ที่ขัดแย้งได้เหมาะสมกับสถานการณ์

4. ความสามารถในการตัดสินใจ ตัดสินใจได้ถูกต้อง รวดเร็ว และทันต่อเหตุการณ์โดยมีเหตุผลเพียงพอ

5. ความสามารถในการสื่อสาร สื่อสารได้กับคนทุกระดับในองค์การ มีความสามารถในการพูดโน้มน้าวจูงใจ การพูดในที่ชุมชน การเจรจาต่อรอง

6. ความรอบรู้ในงานที่รับผิดชอบและเรื่องอื่น ๆ ใส่ใจในการศึกษาและพัฒนาความรู้ในงานที่รับผิดชอบและข่าวสารข้อมูลทั้งภายในและภายนอกองค์การ

7. ความขยันขันแข็ง มีความมานะอดทนบากบั่นไม่ย่อท้อง่าย ๆ ทนต่อความยากลำบากได้ รวมถึงการเป็นผู้ที่มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์ด้วย

8. การเป็นผู้ริเริ่มสร้างสรรค์ริเริ่มในสิ่งใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์อยู่เสมอไม่ยึดติดกับรูปแบบ และวิธีการทำงานแบบเก่า ๆ

9. ความสามารถในการทำงานเป็นทีม มีความพร้อมที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่นเปิดรับความคิดเห็นจากส่วนรวม และตัดสินใจร่วมกับกลุ่มได้

10. ความสามารถในการวิเคราะห์วินิจฉัย มีความสามารถในการคาดเดาเหตุการณ์ต่าง ๆ มีวิธีการคิดวิเคราะห์ปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไขได้

11. มีมนุษยสัมพันธ์ มีทักษะทางสังคม ทักษะการประสานงานปรับตัวได้ดี มีความเป็นมิตร ยืดหยุ่น รู้จักให้อภัย มีอารมณ์แจ่มใส อดทนต่อคำวิจารณ์ได้

12. ทำงานภายในสภาวการณ์ที่กดดัน สามารถบริหารความเครียด และความกดดันที่เกิดขึ้นให้กลับคืนเข้าสู่สภาพปกติโดยเร็ว

13. มีทัศนคติที่ดีต่อองค์การ มีความคิดไปในทิศทางเดียวกันกับเป้าหมายหลักขององค์การ

14. มีความสามารถในการวางแผนและประสานแผนได้ดี สามารถกำหนดแผนงานได้อย่างเหมาะสม และดำเนินการให้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้

15. รู้จักใช้สารสนเทศและเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้อย่างเกิดประโยชน์สูงสุด

สมาน พงษ์จำนงค์ (2547) ได้จำแนกคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาออกเป็น 6 ด้าน คือ

1. ด้านบุคลิกภาพ หมายถึง การแสดงออก พฤติกรรมหรือสิ่งที่ปรากฏให้บุคคลอื่นได้เห็น ได้แก่ ทางกาย มีสุขภาพกายที่สมบูรณ์แข็งแรง การแต่งกายที่สะอาดเรียบร้อย ถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะ มีกิริยามารยาทสุภาพเรียบร้อย ทางวาจา ได้แก่ พูดจาสุภาพ น้ำเสียงน่าฟัง ชัดเจน เข้าใจง่าย ทางจิตใจและด้านอารมณ์ มีสุขภาพจิตดี มีอารมณ์ขัน มองโลกในแง่ดี มีความกระตือรือร้น กระฉับกระเฉง ยิ้มแย้มแจ่มใส มีความมั่นคงทางอารมณ์ มีความอดทนสู้งานไม่ย่อท้อต่อความยากลำบากและอุปสรรคปัญหาทางสังคม คบง่าย เปิดเผย ยืดหยุ่นปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดี ร่วมกิจกรรมและร่วมพัฒนาชุมชน

2. ด้านความรู้ ความสามารถ หมายถึง การมีความรู้ความสามารถ ในงานที่รับผิดชอบ ได้แก่ความรู้ในขอบข่ายการบริหารงานโรงเรียน มีความรู้ความสามารถในการวางแผน การประเมินแผน ประเมินโครงการ และการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรเป็นผู้นำทางวิชาการ มีความรู้ ความเข้าใจในหลักสูตร และการบริหารหลักสูตร ความรู้ความสามารถในหลักวิชาการบริหารและการจัดการความรู้ในหลักจิตวิทยา การทำงานร่วมกับคนอื่น และจิตวิทยาพัฒนาการของเด็ก ความรู้ ในการวิจัยและพัฒนา ความรู้ในบริบททางการบริหารการศึกษา ได้แก่ การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและประเพณีของท้องถิ่น มีความรู้ในเรื่องพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมแห่งชาติ ตลอดจนมีความรู้กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับและแนวปฏิบัติของทางราชการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

3. ด้านทักษะทางการบริหาร หมายถึง ความชำนาญในการปฏิบัติงานตามบทบาททางการบริหารได้อย่างถูกต้องและบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการใช้ทักษะต่าง ๆ ได้แก่ ทักษะด้านความคิดและสติปัญญา มีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินสถานการณ์เพื่อประกอบการกำหนดนโยบาย การวางแผน การตัดสินใจสั่งการ และแก้ปัญหาได้ถูกต้อง ทักษะด้านมนุษย์ มีการบริหารทรัพยากรมนุษย์ การใช้หลักมนุษยสัมพันธ์ในการบริหารจัดการ การประสานงาน การประสานประโยชน์ขององค์การและประโยชน์ของบุคคล เทคนิคการแก้ปัญหา และความขัดแย้งหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม การมีใจกว้างรับฟังความคิดเห็นและเปิดโอกาส ให้ผู้อื่นได้ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมรับผิดชอบ การแสวงหาและระดมกำลังและทรัพยากรมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษา ทักษะด้านเทคนิคและวิธีการ มีการใช้หลักทฤษฎีทางการบริหารและการนำเทคนิค วิธีการ นวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้

ในการบริหารจัดการ และการปฏิบัติงานตลอดจนการใช้ภาษาและการสื่อสารที่ถูกต้องเหมาะสม

4. ด้านวิสัยทัศน์ หมายถึง มีความคิดริเริมสร้างสรรค์ การรู้สึก รู้รอบ รู้จุดเด่น จุดด้อย ของบุคคล สถานที่และปัจจัยต่าง ๆ ทั้งภายในองค์การและสภาพแวดล้อม รู้กว้างขวางในบริบททางการศึกษา รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคปัจจุบัน ความสามารถในการมองการณ์ไกล การมองภาพในอนาคต การระดมพลังความคิดและพลังสมอง เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมผสมผสานวัตถุประสงค์ และเป้าหมายขององค์การ ทั้งระยะสั้นและระยะยาว กำหนดเป้าหมายในการดำเนินงานและสร้างภาพลักษณ์ของหน่วยงานในอนาคตได้ชัดเจน และมีความเป็นไปได้เผยแพร่และสื่อสารวิสัยทัศน์ ให้บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องทราบ สนับสนุน ส่งเสริม ผลักดันบุคลากร และแสวงหาวิธีการใหม่ ๆ เพื่อการปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามวิสัยทัศน์

5. ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ได้แก่ มีความซื่อสัตย์ สุจริต และเสียสละเพื่องานในหน้าที่ มีความโอบอ้อมอารี เมตตา ห่วงใยและให้ความช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชา ทั้งด้านการงานและเรื่องส่วนตัว มีความยุติธรรม ปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความเป็นธรรม และเสมอภาค ตรงต่อเวลา อุทิศเวลาให้ราชการ และถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ปฏิบัติตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ ยึดมั่นในสามัคคีธรรม และสร้างความปรองดองในหน่วยงาน เป็นแบบอย่างที่ดีในการครองตน ครองคนและครองงาน ปฏิบัติหน้าที่โดยยึดผลการพัฒนาและประโยชน์ต่อผู้เรียนเป็นหลัก มีความรับผิดชอบต่อผลงาน โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ ตลอดจนการปฏิบัติตามนโยบาย กฎหมาย ระเบียบและแนวปฏิบัติของทางราชการ

6. ด้านประสบการณ์และผลสำเร็จในการปฏิบัติงาน หมายถึง มีผลงานและประสบการณ์ที่ได้ปฏิบัติผ่านมาทั้งตามที่ได้รับมอบหมายในภารกิจ และที่ได้ริเริ่มสร้างสรรค์ ได้แก่ ประสบการณ์ ระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่ผ่านมา ตามบทบาทหน้าที่หรือที่เกี่ยวข้อง ด้านคุณวุฒิ มีการศึกษา ฝึกอบรม และดูงานด้านการบริหารจัดการศึกษา และการบริหารจัดการองค์การภาครัฐและเอกชนที่ประสบผลสำเร็จ ด้านความเป็นนักวิชาการ มีผลงานทางวิชาการ ได้แก่ บทความทางวิชาการ งานวิจัย หนังสือหรือตำรา ผลสำเร็จในการปฏิบัติงานในช่วงที่ผ่านมาแสดงให้เห็นถึงการนำความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และทักษะทางการบริหารมาใช้บริหารจัดการและการปฏิบัติงานให้องค์การบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ และคุณภาพมีร่องรอยการปฏิบัติงานให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ และสามารถถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ทางการบริหารจัดการให้ผู้บริหารอื่นได้

ธีระ รุญเจริญ (2550) ได้กล่าวถึง การบริหารสถานศึกษาต้นแบบว่า หมายถึง ผู้บริหารที่คุณลักษณะทางวิชาชีพและคุณลักษณะส่วนบุคคลตามเกณฑ์มาตรฐาน คือ

1. คุณลักษณะทางวิชาชีพ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีลักษณะความเป็นผู้นำที่เข้มแข็ง โดยเฉพาะเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งหมายถึง สามารถชักนำหรือสร้างแรงจูงใจให้ผู้ร่วมงานเกิดการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานทางการศึกษา มีการวางแผนการทำงาน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสามารถ มีทักษะการบริหารที่ดีเยี่ยม มีการประเมินการทำงานอย่างครบวงจร มีประสบการณ์ด้านการบริหารเป็นอย่างดี และความตั้งใจจริงในการบริหารงานโรงเรียนด้วยความเชี่ยวชาญในวิชาชีพของตน สามารถปฏิบัติงานในรูปแบบของการตัดสินใจอย่างมีส่วนร่วมและบริหารงาน โดยมุ่งเน้นประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องเป็นผู้นำ ที่มีความรู้และรู้จักแสวงหาความรู้ให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่ทุกฝ่ายกำลังร่วมมือกันปฏิรูปการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เป็นอย่างดี ให้การสนับสนุน และอำนวยความสะดวกด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สนับสนุนการพัฒนาบุคลากรและการพัฒนาตนเอง นอกจากนั้น ยังต้องส่งเสริมให้พ่อแม่ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน

2. คุณลักษณะส่วนบุคคล ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นแบบอย่างที่ดีของบุคลากรในสถานศึกษา มีบุคลิกภาพที่ดีมีปฏิภาณไหวพริบดี มีการตัดสินใจและแก้ปัญหาได้ดี มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความรับผิดชอบสูง มีใจเปิดกว้าง พร้อมที่จะรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความซื่อสัตย์สุจริตยุติธรรม มีคุณธรรมจริยธรรม มีความอุตสาหะวิริยะอดทน มีความเสียสละ มีความสม่ำเสมอมั่นคง มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความสามารถในการสื่อสาร มีความกล้าในการพูดและการปฏิบัติ มีความตื่นตัวอยู่เสมอ มีสุขภาพดีเป็นผู้ประสานงานที่ดี เป็นนักพัฒนาและนักบริการสังคม รู้จักพัฒนาตนเองและสังคม มีความเป็นประชาธิปไตย มีความรักในสถาบันของชาติ และอนุรักษ์ศาสนา ศิลปะวัฒนธรรมธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม นอกจากนั้น ผู้บริหารควรเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากบุคลากรในโรงเรียนและชุมชน อีกทั้งจากการที่นักวิชาการได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา

สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี มีบุคลิกภาพที่ดี ร่างกายแข็งแรง มีคุณธรรมและต้องมีภาวะผู้นำ จึงจะสามารถสร้างศรัทธาในทีมงานได้ ซึ่งจะส่งผลให้การบริหารประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 39 สถานศึกษาและส่วนราชการที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น มีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ให้เป็นหน้าที่ของส่วนราชการนั้น ๆ โดยให้ผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือ หัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่อเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. บริหารกิจการของสถานศึกษาหรือส่วนราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎระเบียบทางราชการและของสถานศึกษาหรือส่วนราชการ รวมทั้งนโยบายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา หรือส่วนราชการ

2. ประสานระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา รวมทั้งควบคุมดูแลบุคลากร การเงิน การพัสดุ สถานที่ และทรัพย์สินอื่นที่ทางราชการ ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับของทางราชการ

3. เป็นผู้แทนของสถานศึกษาหรือส่วนราชการในกิจการทั่วไป รวมทั้งการจัดทำนิติกรรม สัญญาในราชการของสถานศึกษา หรือส่วนราชการตามวงเงินงบประมาณที่สถานศึกษาหรือส่วนราชการได้รับมอบอำนาจ

4. การจัดทำรายงานประจำปี เกี่ยวกับกิจการของสถานศึกษาหรือส่วนราชการเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา

5. อำนาจหน้าที่ในการอนุมัติประกาศนียบัตร และวุฒิบัตรของสถานศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด

6. ปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวง เลขาธิการสภาการศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เลขาธิการการอุดมศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการอาชีวศึกษา และผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งงานอื่นที่กระทรวงมอบหมาย

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 มาตรา 27 ให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา และมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. ควบคุม ดูแลให้การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสอดคล้องกับนโยบาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์และวิธีการตามที่ ก.ค.ศ. และ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษากำหนด

2. พิจารณาเสนอความดีความชอบของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา

3. ส่งเสริมสนับสนุนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

4. จัดทำมาตรฐาน ภาระงานสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา

5. ประเมินผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อเสนอต่อ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา

6. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัตินี้ กฎหมายอื่นหรือตามที่ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา หรือคณะกรรมการสถานศึกษามอบหมาย

สมศักดิ์ คงเที่ยง (2543) ได้กล่าวถึง มาตรฐานการกำหนดตำแหน่งข้าราชการสายผู้บริหารสถานศึกษา ได้กำหนดลักษณะที่ต้องปฏิบัติและรับผิดชอบในสถานศึกษา คือ ควบคุม ดูแล ส่งเสริม ปกครอง กิจกรรมและการปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นการจัดการศึกษาให้ความรู้และประสบการณ์ การอบรมเยาวชนให้เป็นพลเมืองดีของชาติ เป็นการจัดการศึกษาตามนโยบายของรัฐและบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้บังคับบัญชาสูงสุดในสถานศึกษา จึงจำเป็นต้อง มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับบทบาทและภารกิจที่รับผิดชอบในการบริหารสถานศึกษาและปฏิบัติภารกิจได้อย่างดียิ่ง ดังนี้

1. กำหนดนโยบายและชี้แนวทางปฏิบัติในสถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้วิเคราะห์นโยบายจากหน่วยเหนือ นำมาวางเป็นนโยบายของสถานศึกษา พร้อมทั้งกำหนด แนวทางปฏิบัติไว้ชัดเจนให้ผู้ถือปฏิบัติสามารถเข้าใจได้ตรงกันและนำไปปฏิบัติได้ถูกต้อง

2. กำหนดกรอบแผน งาน โครงการ กิจกรรมตามนโยบาย

3. กำหนดผู้รับผิดชอบงาน แผนงาน งาน โครงการ กิจกรรม โดยการพัฒนาองค์กรและจัดตั้งเป็นคณะกรรมการทุกขั้นตอนของการดำเนินการตามนโยบายแผนงาน โดยสามารถควบคุม ตรวจสอบ ติดตามงานได้ทุกระยะ จนกว่างานนั้น ๆ จะสัมฤทธิ์ผลตามต้องการ

4. กระตุ้น เร่งรัด ให้ผู้รับผิดชอบดำเนินการตามกำหนดเวลาของแผน

5. ติดตามและนิเทศ ผู้บริหารจำเป็นต้องควบคุม ติดตาม ดูแล และนิเทศ เพื่อให้งานเป็นไปตามนโยบายแผน

6. การประเมินผลงาน เพื่อการประชาสัมพันธ์ผู้กำหนดรูปแบบและแนวทางการประเมินผล เพื่อนำไปสู่การประชาสัมพันธ์และการรายงานผลการปฏิบัติให้ผู้เกี่ยวข้องต่อไป

เศาวนิต เศาณานนท์ (2543) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้นำ เป็นบทบาทหน้าที่ของผู้นำที่พบเห็น โดยทั่วไปไม่ได้เน้นที่สถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ซึ่งอาจส่งผลต่อการมีบทบาทหน้าที่ของผู้นำ ทำให้ผู้บริหารเข้าใจบทบาทหน้าที่ และมีทักษะในการปฏิบัติบทบาทหน้าที่นั้นได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพมากขึ้น ข้อเสนอแนะที่จะช่วยให้ผู้นำใช้บทบาทหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มากขึ้น คือ

1. เลือกใช้บทบาทหน้าที่ที่สนับสนุนความสำเร็จของงาน และความสัมพันธ์กับคนทำงาน ผู้นำที่ประสบความสำเร็จ จะรู้ถึงความสำคัญของทั้งงานและคนปฏิบัติงาน ถึงแม้ว่าทั้งสองสิ่งนี้บางทีก็ขัดแย้งกันก็ตาม ดังนั้นผู้นำต้องหาวิธีการให้ได้มา ซึ่งสมดุลระหว่างทั้งสองอย่างให้ได้ ตัวอย่างเช่น ผู้นำได้พยายามช่วยให้คนปฏิบัติงาน แก้ไขข้อบกพร่องในการทำงานด้วยการสนับสนุน ให้กำลังใจแทนการติเตียน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ความสามารถในการทำงานได้สำเร็จมากขึ้น และกำลังใจที่จะพัฒนาตนเองในการทำงานครั้งต่อไป

2. มีบทบาทตามวัตถุประสงค์ ลำดับและความสำคัญของงาน การใช้บทบาทให้สนับสนุนงาน ยังไม่เพียงพอต่อความสำเร็จ แต่ต้องมีบทบาทตามวัตถุประสงค์ ลำดับ และปฏิบัติงานอย่างไร้ทิศทาง บางทีนอกจากไม่สนับสนุนสิ่งที่องค์การต้องการแล้ว ยังทำให้ความพยายามของคนทำงาน สูญไปเฉย ๆ อย่างไร้ค่า ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ใด ๆ กลับมา ผู้นำที่มีประสิทธิภาพจะมีวัตถุประสงค์ ลำดับและความสำคัญของงานที่ต้องการ (หรือวิสัยทัศน์) เป็นตัวเร่งเร้าให้มีพฤติกรรมการทำงาน แบบรุกมากกว่ารอรับ

3. เลือกบทบาทหน้าที่ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ งานบริหารเป็นงานที่ซับซ้อนและคาดการณ์ล่วงหน้าไม่ค่อยได้ ทั้งยังไม่มีบทบาทใดหรือชุดใดที่เหมาะสมไปกับทุกสถานการณ์ถึงแม้ผู้นำจะใช้สัญชาติญาณในการโต้ตอบหรือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ แต่ผู้นำที่มีประสิทธิภาพจะต้องเรียนรู้ สถานการณ์และปรับบทบาทหน้าที่ของตนเองเข้าหามัน ดังนั้นผู้นำจึงต้องเป็นบุคคลที่รู้จักยืดหยุ่น และการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาของการมีสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเพื่อมาใช้เป็นตัวกำกับบทบาทหน้าที่ ให้ประสบความสำเร็จมากที่สุด

4. แสดงบทบาทหน้าที่เพื่อพัฒนาที่ทักษะการบริหาร ผู้นำสามารถใช้ผลการศึกษาบทบาทหน้าที่ที่มีอยู่มาใช้อธิบายถึงบทบาทของตนเองและผู้อื่น เพื่อให้มีความเข้าใจเหตุผลในการที่แสดงบทบาทเช่นนั้นมากขึ้น ฉะนั้น บทบาทหน้าที่ที่ได้นำเสนอไว้ จึงถือว่าเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการทำการวิเคราะห์ บทบาทหน้าที่เหมาะสมกับสถานการณ์ของแต่ละงานได้

อย่างดี การแสดงและวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ จะเป็นการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้นำได้อย่างดียิ่ง

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

รุ่ง แก้วแดง (2546) กล่าวถึง ภาพลักษณ์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ไว้ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ จะต้องมีความเป็นผู้นำทางวิชาการที่เข้มแข็ง เป็นผู้จัดการที่เฉียบแหลม เป็นผู้ประสานงานชุมชนที่ดี เป็นผู้อำนวยความสะดวกที่เชี่ยวชาญ และเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล บทบาทของผู้บริหาร สถานศึกษาที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่าน ได้วิเคราะห์บทบาทของผู้บริหารล้วนแต่เป็นบทบาทหน้าที่สำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษาพึงจะต้องปฏิบัติตามบทบาทดังกล่าว ในที่นี้ขอสรุปบทบาทของผู้บริหารที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ไว้ 4 ประการ คือ

1. บทบาทนักคิด ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ คิดหาวิธีการใหม่ ๆ ในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายอยู่เสมอ

2. บทบาทหน้าที่ทางวิชาการ ผู้บริหารจะต้องมีความรู้เชี่ยวชาญที่จะสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการอยู่เสมอ

3. บทบาทผู้จัดการที่เฉียบแหลม ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่มีทักษะในการบริหารเป็นนักประสาน เพื่อให้การจัดการศึกษาบรรลุผลตามวิสัยทัศน์ เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพ

4. บทบาทนักปฏิบัติที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้มีความเพียรพยายามที่มีความมุ่งมั่นอดทนที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมาย สร้างผลงานอย่างมีประสิทธิภาพ ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต กระบวนการบริหารโปร่งใสตรวจสอบได้

ชาญชัย อาจินสมาจาร (2550) ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยแบ่งหน้าที่ ของผู้บริหารไว้ดังนี้

1. ในด้านวัตถุประสงค์ ผู้บริหารควรเป็นผู้กำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมาย โดยระลึกเสมอว่าอะไรคือสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับนักเรียน สนับสนุนบุคลากรให้ปฏิบัติงานตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ จะต้องให้บุคลากรทางการศึกษายอมรับเป้าหมายไปในทางเดียวกัน ค้นหาวิธีที่เหมาะสมที่จะทำให้เป้าหมายบรรลุผลสัมฤทธิ์ประสานความร่วมมือและก่อให้เกิดความสามัคคีในระหว่างบุคลากรทางการศึกษาด้วยกัน

2. ในด้านการวางแผน ผู้บริหารควรออกแบบรูปแบบเพื่อการปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้าโดยผ่านทางเลือกแนวทาง (Alternatives) ที่ดีที่สุด ออกแบบเพื่อการปฏิบัติงานปฏิบัติงาน

ไว้ล่วง กำหนดผล ที่ได้จากการปฏิบัติงาน ทำความกระจ่างในสิ่งที่ต้องการให้ผลสัมฤทธิ์ผล วางแผนสำหรับผลสัมฤทธิ์ และปรับปรุงระบบค่านิยมของสังคม ทำงานให้ยืดหยุ่น ทำแผนให้สมบูรณ์ ทบทวนแผนสม่ำเสมอ ปรับแผนให้เข้ากับแผนประเทศ ตั้งอยู่บนพื้นฐานการวิจัย ทำแผนให้เป็นจริงและปฏิบัติได้ ใช้บริการผู้เชี่ยวชาญทำให้บุคลากรทางการศึกษาทุกคนเข้าใจแผน

3. ในด้านการจัดการ ผู้บริหารควรวางโครงสร้างการจัดองค์กรให้มีความสัมพันธ์กัน กำหนดหน้าที่รับผิดชอบ ส่งเสริมพฤติกรรมกลุ่มที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ทางการศึกษา สร้างความมั่นใจและความปลอดภัยให้กับกลุ่ม สร้างบรรยากาศแห่งความร่วมมือ โดยกระบวนการแบบประชาธิปไตย เคารพและไว้วางใจในบุคลากร

4. ในด้านการปฏิบัติงาน ผู้บริหารควรแนะนำบุคลากรในการทำงาน ดำเนินกิจกรรมโดยยึดวัตถุประสงค์เป็นที่ตั้ง ประสานงานและควบคุมทิศทางการทำงานให้ได้ผลมาก โดยลงทุนน้อยที่สุด เคารพความรู้ บุคลิกภาพ และเกียรติของบุคลากรทุกคน ทำให้บุคลากรมีความรักและความพึงพอใจในตนเอง สร้างพลังสามัคคี ประสานงานระหว่างครู นักเรียนและผู้ปกครอง ประสานงานหลัก วิธีการสอน กฎระเบียบบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมใช้อำนาจและหน้าที่ในการตัดสินใจทำกิจกรรมต่าง ๆ ของบุคลากร ทำให้บุคลากรรับผิดชอบต่องาน แก้ไขปัญหาอย่างมีขั้นตอน เข้าใจความรู้สึกและการตัดสินใจของบุคลากร หลีกเลี่ยงการใช้ความคิดเห็นของตนเพียงฝ่ายเดียว

5. ในด้านการประเมินผล ผู้บริหารประเมินผลโดยเทียบมาตรฐานและค่านิยมที่กำหนด ค้นหาจุดอ่อนและจุดแข็ง เพื่อใช้ในการแก้ไขบุคลากร ประเมินผลเพื่อปรับปรุงงาน สร้างความพึงพอใจให้กับประชาชน ประเมินเจตนารมณ์ของประชาชน ประเมินอย่างต่อเนื่องเพื่อการปรับงานและปรับปรุงตนเอง

เสนาะ ติเยาว์ (2551) ได้กล่าวถึง บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาว่า ผู้บริหารสถานศึกษาไม่ได้ทำหน้าที่สั่งงานอย่างเดียว แต่มีงานประจำซึ่งเรียกว่า เป็นบทบาท (Role) ของผู้บริหารที่ดี ไม่ต้องใช้ความเชี่ยวชาญหรือความถนัด แต่ผู้บริหารต้องทำได้อย่างเหมาะสมเสมือนเป็นหน้าที่อย่างหนึ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ และในฐานะการดำรงตำแหน่งบริหาร บทบาทของผู้บริหาร แบ่งเป็นบทบาทหลัก 3 บทบาท ดังนี้

1. บทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal role) เป็นบทบาททางด้านลักษณะของผู้บริหาร แสดงออกถึงความสัมพันธ์ภายในองค์การ และระหว่างองค์การกับภายนอก โดยใช้ความรู้ทางด้านการเขียนและการพูดของผู้บริหารเป็นสำคัญ

2. บทบาททางด้านข้อมูล (Information role) เป็นบทบาทเกี่ยวกับการประมวลข้อมูล คือการรับข้อมูล การให้ข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประโยชน์แก่องค์การโดยอาศัยความรู้ทางด้านข้อมูลเป็นสำคัญ

3. บทบาทในทางการตัดสินใจ (Decision role) ผู้บริหารจะต้องเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจตลอดเวลา

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

ความหมายของการบริหาร

ชนงกรณ์ กุณฑลบุตร (2557) อธิบายว่า การจัดการจะต้องประกอบด้วย “คนตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกันทำงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน” และผู้จัดการหรือผู้บริหาร คือผู้ที่ประสานทรัพยากรต่าง ๆ ไม่จะเป็นคน (Man) เงิน (Money) สิ่งของ (Material) วิธีการจัดการ (Management) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยมุ่งหวังว่าจะเกิดประสิทธิภาพที่สูงสุด

กิจจา บานชื่น (2559) กล่าวว่า การจัดการ หมายถึง กระบวนการกิจกรรมหรือการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ในอันที่จะเชื่อมั่นได้ว่า กิจกรรมต่าง ๆ ดำเนินไปในแนวทางที่จะบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน้าที่อันที่จะสร้างและรักษาไว้ ซึ่งสภาวะที่จะเอื้ออำนวยต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ ด้วยความพยายามร่วมกันของกลุ่มบุคคล

สมยศ นาวีการ (2544) ได้ให้ความหมายของการบริหาร หมายถึง กระบวนการวางแผน การจัดการการสั่งการ การควบคุมกำลัง ความพยายามของสมาชิกองค์กรและการใช้ทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อความสำเร็จของเป้าหมายขององค์กรที่กำหนดไว้

สุธรรม ธรรมทัศนานนท์ (2554) ได้ให้ความหมายของการบริหาร หมายถึง กระบวนการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือของบุคคลและกลุ่มผู้บริหาร เป็นผู้ที่ต้องรับผิดชอบต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของงานที่เกิดขึ้น รวมทั้งการบริหารยังถือเป็นศาสตร์ที่มีวิทยาการ สามารถเรียนรู้ได้ และเป็นทั้งศิลป์ที่มีลักษณะเกี่ยวกับการปฏิบัติการประยุกต์ศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อมาใช้ในการบริหาร

Herbert (1947) กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง กิจกรรมที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างร่วมกัน

Stoner and Freeman (1989) กล่าวว่า การบริหาร เป็นกระบวนการในการทำให้เป้าหมายขององค์กรบังเกิดผลสัมฤทธิ์โดยการวางแผน การจัดองค์กร การนำและการควบคุมผ่านการใช้ทรัพยากรขององค์กร

Drucker (2005) กล่าวว่า การบริหาร คือ ศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น การทำงานต่าง ๆ ให้ลุล่วงโดยอาศัยคนอื่นเป็นผู้ทำภายในสภาพองค์กรที่กล่าวนั้น ทรัพยากรด้านบุคคลจะเป็นทรัพยากรหลักขององค์กรที่เข้ามาร่วมกันทำงานในองค์กร ซึ่งคนเหล่านี้จะเป็นผู้ใช้ทรัพยากรด้านวัตถุอื่น ๆ เครื่องจักร อุปกรณ์ วัตถุดิบ เงินทุน รวมทั้งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อผลิต สินค้าหรือบริการออกจำหน่ายและตอบสนองความพอใจให้กับสังคม

Griffin (1979) กล่าวว่า การบริหาร เป็นกระบวนการของการวางแผน การจัดองค์กร การดำเนินงาน และการควบคุมการใช้ทรัพยากรด้านบุคคล การเงิน ข้อมูล ข่าวสาร และสิ่งก่อสร้างทางกายภาพ เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กรในลักษณะที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

DuBrin (1995) กล่าวว่า การบริหาร เป็นกระบวนการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กรผ่านการวางแผน การจัดองค์กร การจัดคน การชี้นำ และการควบคุม

Draft (2003) กล่าวว่า การบริหาร คือการบรรลุเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผ่านการวางแผน การจัดองค์กร การสั่งการและการควบคุมทรัพยากรขององค์กร

สรุปได้ว่า การบริหารเป็นกิจกรรมที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปร่วมกันดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน โดยผ่านการวางแผน การจัดองค์กร การดำเนินงาน และการควบคุมการใช้ทรัพยากรด้านต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่องค์กรกำหนดไว้

ความหมายของการบริหารสถานศึกษา

Drucker (2005) ได้ให้หมายความว่า การบริหาร คือ ศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น คือ

1. การทำงาน หรือการดำเนินงานหรือกิจกรรม

2. บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป หรือทรัพยากรการบริหาร ซึ่งมีคน เงิน วัสดุอุปกรณ์

3. เป็นการทำงานให้สำเร็จ หรือให้บรรลุเป้าหมาย หรือให้บรรลุวัตถุประสงค์ หรือให้ดำเนินการไปสู่จุดหมายที่ต้องการ

Good (1973) ได้ให้ความหมายของคำว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง ความสามารถสำเร็จที่ทำให้เกิดความสำเร็จตามความปรารถนา โดยใช้เวลาและความพยายามเล็กน้อย ก็สามารถให้ผลงานที่ได้สำเร็จลงอย่างสมบูรณ์

Fayol (1916) กล่าวว่า การบริหาร จะต้องประกอบด้วยการวางแผน การจัดองค์การ การบังคับบัญชา การประสานงาน การอำนวยการ ได้กล่าวเกี่ยวกับกระบวนการบริหาร

มี 7 ขั้นตอน คือ การตัดสินใจ การวางแผน การจัดองค์การ การติดต่อสื่อสาร การใช้อิทธิพล การประสานงาน และการประเมินผลงาน

Taylor (1916) ได้ให้ความหมายของคำว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินงานที่มีหลักเกณฑ์เพื่อให้ได้วิธีที่ดีที่สุดอันจะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการผลิตมากยิ่งขึ้น ซึ่งหลักการที่ทำให้การบริหารสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพสูงสุดขึ้นอยู่กับสิ่งสำคัญ 3 อย่างคือ

1. เลือกคนที่มีความสามารถสูงสุด (Selection)
2. ฝึกอบรมคนงานให้ถูกวิธี (Training)
3. หาสิ่งจูงใจให้เกิดกำลังใจในการทำงาน (Motivation)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551) ได้ให้ความหมายของคำว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การที่ผู้บริหารสามารถกำหนดเป้าหมายในการจัดการศึกษาของโรงเรียนได้อย่างเด่นชัดเป็นรูปธรรมและมีความเป็นไปได้อย่างชัดเจน ซึ่งใช้ความพยายามในการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ ได้แก่ คน เงิน วัสดุ สิ่งของ การประเมินผลและการจัดการให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและนักเรียนมีคุณภาพอันพึงประสงค์ของสังคม

สมพงศ์ เกษมสิน (2514) ได้ให้ความหมายของคำว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินงานของกลุ่มบุคคลในส่วนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ความรับผิดชอบของโรงเรียน ได้แก่ การบริหารทางการศึกษาแก่สมาชิกของสังคมให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

หวน พินธุพันธุ์ (2550) ได้ให้ความหมาย การบริหารการศึกษา ว่าหมายถึง การดำเนินงานของกลุ่มบุคคลเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพทั้งความรู้ความคิด ความสามารถ และความเป็นคนดี

ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ (2542) การบริหารการศึกษา หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมกันดำเนินการ เพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุก ๆ ด้าน นับแต่บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ เจตคติ พฤติกรรม คุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกันกับความต้องการของสังคม

วิลาวัลย์ ไพรจน์ (2540) ให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษา คือ การดำเนินงานกลุ่มบุคคล ที่จัดกิจกรรมทางการศึกษา เพื่อสมาชิกในสังคมและประเทศชาติ ช่วยพัฒนาบุคลิกภาพ ทั้งสติปัญญา ร่างกาย จิตใจ ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และอยู่ในสังคมได้อย่างดีและมีความสุขในชีวิต ตามสมควรแก่อัตภาพของตน

วิโรจน์ สารรัตนะ (2542) ให้ความหมายว่า การบริหารสถานศึกษา คือ การบริหารการศึกษาแนวใหม่ ที่มุ่งให้สังคมทุกส่วนมีส่วนร่วมและรับผิดชอบการจัดการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยมีเครือข่าย แหล่งการเรียนรู้โดยการกระจายอำนาจให้สถานศึกษามีความคล่องตัวและตัดสินใจดำเนินงานในขอบเขตที่รับผิดชอบโดยให้ประชาชน องค์กรต่าง ๆ มีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

สรุปได้ว่า การบริหารเป็นกระบวนการปฏิบัติงานร่วมกัน ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยมีกระบวนการนำทรัพยากรการบริหารมาใช้อย่างมีขั้นตอนและเป็นระบบมีการวางแผน การจัดองค์การ การชี้นำ และการควบคุม และใช้ทรัพยากรทางการบริหารต่าง ๆ ทั้งคน เงิน วัสดุ การจัดการเป็นเครื่องมือในการดำเนินการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร

ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา

ภารดี อนันต์นาวี (2551) กล่าวถึง การบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะเป็นสิ่งที่ช่วยในการขับเคลื่อนนโยบายและกำหนดทิศทางในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย และก่อให้เกิดศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุด โดยต้องอาศัยการกำหนดขั้นตอนวิธีการอย่างเป็นระบบ มีการจัดทรัพยากรบุคคล และทรัพยากรด้านอื่น ๆ ให้คุ้มค่าที่สุด รวมถึงการประเมินผลเพื่อนำผลที่ได้กลับมาแก้ไขปรับปรุงให้สอดคล้องและเหมาะสม อีกทั้งยังต้องคอยช่วยเหลือส่งเสริมสนับสนุนและแก้ปัญหาของผู้ใต้บังคับบัญชา ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา เพื่อให้เกิดความศรัทธาและเชื่อมั่นในการบริหารงาน และดำเนินการอย่างต่อเนื่องที่จะส่งผลให้เกิดความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารสถานศึกษามีที่มีลักษณะด้านวิชาชีพและคุณลักษณะส่วนบุคคล ซึ่งมีความสามารถในการบริหารจัดการการปฏิบัติงานที่ให้บรรลุเป้าหมายตามนโยบายที่ได้รับมอบหมายหรือตามแบบแผนปฏิบัติที่ได้วางไว้

ประภาพรรณ รักเลี้ยง (2556) ได้กล่าวว่า การบริหาร เป็นสิ่งที่จำเป็นและสำคัญ เพราะว่าในการดำเนินงานใด ๆ ก็ตาม หากไม่มีการบริหารโอกาสที่จะประสบผลสำเร็จมีน้อยมาก หรือหากว่าสามารถดำเนินงานจนประสบผลสำเร็จ แต่จะพบว่าการดำเนินงานนั้นไม่มีประสิทธิภาพ กล่าวคือ มีการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ มากมาย อาทิ คน วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ และเงินลงทุน และเทคนิควิธีการเป็นจำนวนมาก และอาจใช้เวลายาวนาน การบริหารสามารถช่วยขจัดปัญหาเหล่านี้ได้ เพราะการบริหารจะมีการวางแผนไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบว่าจะทำอะไร (กำหนดวัตถุประสงค์) อย่างไร (ระบุกิจกรรมและกำหนดทรัพยากรที่ใช้) ที่ไหน (ระบุสถานที่) เมื่อใด (กำหนดเวลา) และโดยใคร (ระบุบุคคลที่รับผิดชอบ) ในขั้นตอนการดำเนินงานแผนก็จะมีการประสานความร่วมมือกับผู้ที่เกี่ยวข้อง

การติดตามและกำกับ เพื่อดูความก้าวหน้าของงาน คุณภาพของงาน ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน และหาแนวทางแก้ไขปัญหา นอกจากนั้นยังมีการประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงานให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบ

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการย่อมเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นต่อองค์กรที่จะสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีกระบวนการบริหารที่ดี และนำทรัพยากรต่าง ๆ มากมาย เช่น คน วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ และเงินลงทุน และเทคนิควิธีการเป็นจำนวนมาก มาเป็นกลไกในการใช้ให้เกิดประโยชน์ สิ่งเหล่านี้จะทำให้การทำงานเป็นไปด้วยความราบรื่นและส่งผลให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อองค์กร โดยกระบวนการต่าง ๆ ที่อาศัยควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคล และอาศัยทรัพยากรตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้บุคคลพัฒนาไปตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนดำเนินชีวิตอยู่

หลักการการบริหาร

วันชัย มีชาติ (2548) ได้สรุปแนวคิดของ Fayol ที่ได้เขียนหลักการบริหารจากประสบการณ์การเป็นนักบริหารมาเป็นเวลานาน แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ

1. หน้าที่เกี่ยวกับการบริหาร แบ่งได้ 5 ข้อ ดังนี้ การวางแผน การจัดองค์การ การบังคับบัญชาสั่งการ การประสานงาน และการควบคุม

2. ลักษณะของผู้บริหาร ต้องพร้อมไปด้วยความสามารถทางด้านร่างกาย จิตใจ ไหวพริบปฏิภาณ การศึกษาหาความรู้ เทคนิคการทำงาน และประสบการณ์ต่าง ๆ

3. หลักการบริหารในการใช้สำหรับเป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับผู้บริหาร 14 ประการ ดังนี้

3.1 หลักอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ

3.2 หลักของการมีเอกภาพในการบังคับบัญชา

3.3 หลักการมีเอกภาพในการสั่งการ

3.4 หลักการธำรงไว้ซึ่งสายการบังคับบัญชา

3.5 หลักการแบ่งงานกันทำ

3.6 หลักเกี่ยวกับความมีระเบียบวินัย

3.7 หลักการถือผลประโยชน์ของบุคคลเป็นรองจากผลประโยชน์ส่วนรวม

3.8 หลักของการให้ผลประโยชน์ตอบแทน

3.9 หลักการรวมอำนาจไว้ที่ส่วนกลาง

3.10 หลักของการมีระเบียบข้อบังคับ

3.11 หลักของความเสมอภาค

3.12 หลักของความมีเสถียรภาพในการว่าจ้างงาน

3.13 หลักของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

3.14 หลักของความสามัคคี

โชติ บดีรัฐ (2558) ได้กล่าวถึง ความคิดของ Frederick Winslow Taylor สรุปได้ว่า หลักการบริหารที่มีหลักเกณฑ์ของ Taylor มีพื้นฐานอยู่บนหลักการที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่

1. การคิดค้นและกำหนดสิ่งที่ดีที่สุด
2. การคัดเลือกและพัฒนาคนงาน
3. การพิจารณาอย่างรอบคอบเกี่ยวกับวิธีการทำงานควบคู่กับการพิจารณาคนงาน
4. การประสานงานอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้บริหารและคนงาน

ผู้บริหารตามแนวคิดของ Taylor จะมีความเป็นผู้นำอย่างแท้จริง ต้องรับภาระหนักกว่าคนงาน ต้องใช้สมองคิด วิเคราะห์ปัญหาของกลุ่ม จัดเตรียมและกำหนดวิธีการทำงานที่ดีกว่าง่ายกว่าและได้ผลมากกว่าให้กับกลุ่มจากความหมายของนักทฤษฎีข้างต้น จึงสรุปได้ว่า การบริหาร หมายถึง การดำเนินงาน หรือแนวทางการปฏิบัติงานของผู้บริหารในการนำองค์กรและรวมไปถึงการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ ให้บรรลุเป้าหมายที่องค์กรกำหนดผ่านกระบวนการบริหารต่าง ๆ

เสนาะ ติเยาว์ (2548) ได้นำเสนอแนวคิดทางการบริหารแบ่งได้ 5 ประเภท ได้แก่

1. แนวคิดแบบดั้งเดิม (classical approach) ประกอบด้วย 4 หลักการคือ หลักการวิทยาศาสตร์ หลักการบริหารเชิงระบบ หลักการบริหารและราชการ

2. แนวคิดเชิงมนุษย์สัมพันธ์ (human relation approach) การบริหารตามแนวมนุษย์สัมพันธ์ ต้องอาศัยทฤษฎีทางการบริหาร 4 ทฤษฎี ความต้องการของคนทฤษฎี X และทฤษฎี Y ทฤษฎีบุคลิกภาพและทฤษฎีผู้นำ

3. แนวคิดเชิงปริมาณหรือการบริหารศาสตร์ (quantitative or management science approach) เน้นการตัดสินใจเพื่อใช้ประโยชน์ทางการบริหาร ใช้มาตรฐานการตัดสินใจโดยยึดหลักเศรษฐศาสตร์ ใช้สูตรหรือรูปแบบหรือการวิเคราะห์ทางคณิตศาสตร์หรือเชิงปริมาณและอาศัยเครื่องคอมพิวเตอร์ใช้ประมวลข้อมูลจำนวนมาก

4. แนวคิดเชิงสถานการณ์ (contingence approach) ประกอบ 3 แนวคิดที่สัมพันธ์กัน คือ แนวความคิดเชิงระบบ แนวคิดทางการปฏิบัติและการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง

5. แนวคิดสมัยใหม่ (modern approach) เป็นการบริหารคุณภาพโดยรวม มีลักษณะสำคัญ ได้แก่ เน้นความสนใจที่ผู้รับบริการการบริหารคุณภาพที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงทุกอย่างที่องค์กรทำ มีมาตรฐานในการวัดที่ถูกต้อง

มีการให้อำนาจแก่พนักงาน และมุ่งสู่ความเป็นเลิศ แนวคิดสมัยใหม่ยึดถือสมมติฐานว่ามนุษย์เป็นสิ่งยุ่งยากซับซ้อน มีความต้องการไม่สิ้นสุด หลากหลายและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา แนวคิดนี้ผสมผสานความคิดในข้อ 1 ถึง ข้อ 4 เข้าด้วยกันและเสริมด้วยการบริหารคุณภาพโดยรวม โดยมุ่งสู่ความเป็นเลิศ การลดสายป่านการบังคับบัญชาให้สั้นลง การเรียนรู้ การปรับรูปแบบองค์กรและการแสวงหาจากแหล่งเรียนรู้ภายนอก

สุรพล พุฒคา (2544) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา เป็นการจัดพิธีการที่จะทำให้บุคลากรเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของโรงเรียน ทำให้เกิดความร่วมมือ และความรับผิดชอบต่อหน้าที่โดยมีตัวชี้วัดบ่งบอกถึงความมีประสิทธิผลในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

วิโรจน์ สารรัตนะ (2542) กล่าวแนวทางเดียวกันว่า การบริหารสถานศึกษาเป็นการบริหารการจัดการศึกษาแนวใหม่มุ่งให้สังคมทุกส่วนร่วมกันรับผิดชอบ การจัดการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยมีเครือข่ายแหล่งการเรียนรู้และการกระจายอำนาจให้สถานศึกษา มีความคล่องตัวและตัดสินใจ ดำเนินงานในการรับผิดชอบโดยให้ประชาชนตลอดจนองค์กรต่าง ๆ มีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม

สรุปได้ว่า หลักการบริการจัดการ จำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบหลายประการของปัจจัยบุคคล และทรัพยากรต่าง ๆ ที่เป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญ รวมไปถึงหน้าที่การบริหาร ลักษณะของผู้บริหารและหลักการบริหารที่ไว้ใช้สำหรับเป็นแนวทางปฏิบัติ สำหรับผู้บริหาร รวมไปถึงการร่วมมือและประสานงานด้วยระบบที่ชัดเจนภายใต้ระเบียบ ข้อบังคับเพื่อการดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมาย

ขอบข่ายการบริหารสถานศึกษา

Kimbroug and Nummery (1983) ได้แบ่งงานการบริหารโรงเรียนออกเป็น 8 ประการ คือ

1. งานการพัฒนาองค์กรและธำรงไว้ซึ่งองค์กร
2. งานบริหารหลักสูตรและการสอน
3. งานบริหารเศรษฐกิจการศึกษา
4. งานธุรการ
5. งานบริหารบุคคล
6. งานกิจการนักเรียน
7. งานสร้างภาวะผู้นำในด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและ

8. งานด้านการประเมินผล การวิจัยและสร้างความเชื่อถือจากประชาชน

Griffin (1979) ได้แบ่งการบริหารสถานศึกษาออกเป็น 4 ด้าน คือ

1. การรักษาความสัมพันธ์ชุมชน

2. ปรับปรุงและขยายโอกาสทางการศึกษา

3. จัดหาและพัฒนาบุคลากร

4. จัดหาและรักษาอาคารสถานที่ และอุปกรณ์

กระทรวงศึกษาธิการ (2550) ได้กำหนดแนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการบริหารงานวิชาการมีภาระหน้าที่ 17 อย่างด้วยกันคือ

1.1 การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น

1.2 การวางแผนงานด้านวิชาการ

1.3 การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

1.4 การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

1.5 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

1.6 การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน

1.7 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

1.8 การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้

1.9 การนิเทศการศึกษา

1.10 การแนะแนว

1.11 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

1.12 การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทาง วิชาการ

1.13 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

1.14 การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวองค์กร หน่วยงานสถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

1.15 การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา

1.16 การคัดเลือกหนังสือแบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา

1.17 การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

2. ด้านการบริหารงานงบประมาณ มีภาระหน้าที่ 22 อย่างด้วยกันคือ

2.1 การจัดทำแผนงบประมาณ

2.2 การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงินตามที่ได้รับจัดสรร

2.3 การอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรร

2.4 การขอโอนและการขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณ

2.5 การรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ

2.6 การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้งบประมาณ

2.7 การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้ผลผลิตจากงบประมาณ

2.8 การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

2.9 การปฏิบัติงานอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับกองทุนเพื่อการศึกษา

2.10 การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา

2.11 การวางแผนพัสดุ

2.12 การกำหนดรูปแบบรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์ หรือสิ่งก่อสร้าง

2.13 การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ

2.14 การจัดหาพัสดุ

2.15 การควบคุมดูแล บำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ

2.16 การจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน

2.17 การเบิกเงินจากคลัง

2.18 การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน และการจ่ายเงิน

2.19 การนำเงินส่งคลัง

2.20 การจัดทำบัญชีการเงิน

2.21 การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน

2.22 การจัดทำหรือจัดหาแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียน และรายงาน

3. ด้านการบริหารงานบุคคล มีภาระหน้าที่ 20 อย่างด้วยกัน คือ

3.1 การวางแผนอัตรากำลัง

3.2 การจัดสรรอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

3.3 การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง

3.4 การเปลี่ยนตำแหน่งให้สูงขึ้น การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

3.5 การดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือน

3.6 การลาทุกประเภท

3.7 การประเมินผลการปฏิบัติงาน

3.8 การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ

3.9 การสั่งพักราชการและการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน

3.10 การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ

3.11 การอุทธรณ์และการร้องทุกข์

3.12 การออกจากราชการ

3.13 การจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติ

3.14 การจัดทำ บัญชีรายชื่อและให้ความเห็นเกี่ยวกับการเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์

3.15 การส่งเสริมการประเมินวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

3.16. การส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติ

3.17 การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ

3.18 การส่งเสริมวินัย คุณธรรมและจริยธรรม สำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

3.19. การริเริ่มส่งเสริมการขอรับใบอนุญาต

3.20 การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

4. ด้านการบริหารทั่วไป มีภาระหน้าที่ 21 อย่างด้วยกัน คือ

4.1 การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ

4.2 การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา

4.3 การวางแผนการบริหารงานการศึกษา

4.4 งานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผน

4.5 การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร

4.6 การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน

4.7 งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

4.8 การดำเนินงานธุรการ

4.9 การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม

4.10 การจัดทำสำมะโนผู้เรียน

4.11 การรับนักเรียน

4.12 การเสนอความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการจัดตั้ง ยุบ รวมหรือเลิ กสถานศึกษา

4.13 การประสานการจัดการศึกษาในระบบนอกระบบและตามอัธยาศัย

4.14 การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา

4.15 การทัศนศึกษา

4.16 งานกิจการนักเรียน

4.17 การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา

4.18 การส่งเสริมสนับสนุนและประสานการจัดการศึกษาของ บุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่น

4.19 การรายงานผลการปฏิบัติงาน

4.20 งานประสานราชการกับส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น

4.21 การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน

4.22 แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลงโทษนักเรียน

สมเดช สีแสง (2549) กล่าวว่า การบริหารจัดการศึกษา ในอดีตที่ผ่านมาสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดแนวทางการบริหารในโรงเรียนประถมศึกษาไว้ 6 งาน คือ

1. งานวิชาการ
2. งานบุคคล
3. งานกิจการนักเรียน
4. งานธุรการและการเงิน
5. งานอาคารสถานที่
6. งานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

จากแนวคิดนักวิชาการและนักบริหารการศึกษา สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการกระจายอำนาจการบริหาร โดยจำแนกเป็น 4 งาน คือ 1) การบริหารงานวิชาการ 2) การบริหารงานงบประมาณ 3) การบริหารงานบุคคล 4) การบริหารงานทั่วไป

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหน่วยงานในสังกัดของกระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่รับผิดชอบจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีหน่วยงานในสังกัด คือ

1. หน่วยงานตามกฎกระทรวง จำนวน 12 หน่วยงาน ได้แก่ กลุ่มตรวจสอบภายใน กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร สำนักอำนวยการ สำนักการคลังและสินทรัพย์ สำนักติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลและนิติการ และสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

2. หน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นเป็นการภายใน จำนวน 8 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักพัฒนาการศึกษาเขตพัฒนาพิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้ สำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย ศูนย์ความปลอดภัยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน สำนักนิติการ สำนักงานบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา และศูนย์บริหารงานการพัฒนาศักยภาพบุคคลเพื่อความเป็นเลิศ

3. หน่วยงานที่การศึกษาตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 2 หน่วยงาน ได้แก่ หน่วยศึกษานิเทศก์ และสำนักงานบริหารงานความเป็นเลิศด้านวิทยาศาสตร์ศึกษา

4. หน่วยงานที่ขึ้นตรงเลขาธิการหรือรองเลขาธิการ จำนวน 1 หน่วยงาน ได้แก่ ศูนย์ขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล

5. หน่วยงานลักษณะเขตพื้นที่ ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 183 เขตพื้นที่การศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจำนวน 62 เขตพื้นที่การศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีโรงเรียนในสังกัด จำนวน 29,148แห่ง แบ่งขนาดของโรงเรียนตามจำนวนนักเรียนได้เป็น 7 ขนาด คือ โดยมีโรงเรียนขนาดที่ 1 ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็กจำนวนมากถึงร้อยละ 49.66 ของโรงเรียนทั้งหมด ดังรายละเอียดในตาราง 1 (สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

ตาราง 1 แสดงจำนวนโรงเรียนจำแนกตามขนาดจำนวนนักเรียน ปีการศึกษา 2565

ขนาดโรงเรียน	จำนวนนักเรียน	จำนวนโรงเรียน	ร้อยละ
ขนาดที่ 1	0 คน	301	1.03
	1–20 คน	790	2.71
	21–40 คน	2,015	6.91
	41–60 คน	3,615	12.40
	61–80 คน	3,354	11.51

ตาราง 1 (ต่อ)

ขนาดโรงเรียน	จำนวนนักเรียน	จำนวนโรงเรียน	ร้อยละ
	81–100 คน	2,708	9.29
	101–120 คน	1,994	6.84
	รวม	**14,476**	**49.66**
ขนาดที่ 2	121–200 คน	7,036	24.14
ขนาดที่ 3	201–300 คน	3,312	11.36
ขนาดที่ 4	301–499 คน	1,954	6.70
ขนาดที่ 5	500–1,499 คน	1,674	5.74
ขนาดที่ 6	1500–2,499 คน	406	1.39
ขนาดที่ 7	ตั้งแต่ 2,500 คนขึ้นไป	290	0.99
	รวมทั้งสิ้น	**29,148**	**100.00**

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปัจจุบันมีโรงเรียนในสังกัด จำนวน 29,8148 แห่ง และเป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนตั้งแต่ 120 คนลงมา จำนวน 14,476 แห่ง คิดเป็นจำนวนถึงร้อยละ 49.66 ของจำนวนโรงเรียนทั้งหมด

สรุปได้ว่า จำนวนโรงเรียนขนาดเล็กมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปีเนื่องจากอัตราการเกิดของประชากรลดลง ความนิยมของผู้ปกครองที่ต้องการส่งบุตรหลานไปโรงเรียนในเมืองและการย้ายถิ่น ตามการประกอบอาชีพของผู้ปกครอง การมีโรงเรียนขนาดเล็กจำนวนมาก ทำให้การจัดการศึกษา ไม่สามารถสะท้อนคุณภาพและประสิทธิภาพได้ การบริหารจัดการไม่คุ้มทุน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้กำหนดนโยบาย แนวทาง มาตรการการดำเนินงาน และพัฒนาคุณภาพการศึกษาตลอดจนรูปแบบการใช้ทรัพยากรร่วมกัน เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการและคุณภาพการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนขนาดเล็ก อันจะนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำ และเพิ่มโอกาสให้นักเรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพต่อไป

นโยบาย มาตรการการแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนเรียนรวม

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดตั้ง รวม หรือเลิก สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2550

การจัดตั้ง หมายความว่า การจัดตั้งสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

รวม หมายความว่า การนำนักเรียนในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ใกล้กันตั้งแต่สองแห่งขึ้นไปมาเรียนร่วมกัน โดยจัดเป็นชั้น หรือช่วงชั้น เพื่อให้การบริหารและจัดการศึกษา มีประสิทธิภาพ เกิดผลดีแก่ผู้เรียนทั้งในด้านสิทธิ โอกาส และคุณภาพการศึกษา

เลิก หมายความว่า การเลิกสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สถานศึกษา หมายความว่า สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สถานศึกษาพิเศษ หมายความว่า สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีการจัดการศึกษาลักษณะพิเศษบางประการ ได้แก่

1. สถานศึกษาที่เน้นการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศเฉพาะด้าน
2. สถานศึกษาที่จัดการศึกษาในเชิงทดลอง วิจัยและพัฒนา
3. สถานศึกษาที่จัดการศึกษาเพื่อคนพิการและผู้ด้อยโอกาส
4. สถานศึกษาที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้เป็นสถานศึกษาตัวอย่างหรือต้นแบบสำหรับการจัดการศึกษา
5. สถานศึกษาในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ หรืออยู่ในพระบรมราชานุเคราะห์หรือจัดตั้งเพื่อเฉลิมพระเกียรติในวโรกาสต่าง ๆ

การจัดตั้งสถานศึกษา

แนวปฏิบัติในการจัดตั้งสถานศึกษา ให้ดำเนินการดังนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดทำแผนการจัดตั้งสถานศึกษา และนำเสนอคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา โดย

1. สถานศึกษาที่จะจัดตั้งขึ้นในชุมชนใดต้องมีจำนวนนักเรียน ดังต่อไปนี้

1.1 ระดับประถมศึกษา ต้องมีจำนวนนักเรียนในแต่ละรายอายุไม่น้อยกว่ายี่สิบห้าคนมาเข้าเรียน ถ้ามีนักเรียนในแต่ละรายอายุไม่ถึงยี่สิบห้าคน แต่มากกว่าสิบคน ให้จัดตั้งเป็นสาขาของสถานศึกษาอื่น

1.2 ระดับมัธยมศึกษา ต้องมีจำนวนนักเรียนที่จะมาเข้าเรียนชั้นละไม่น้อยกว่าแปดสิบคน ถ้ามีนักเรียนไม่ถึงชั้นละแปดสิบคน แต่มากกว่าสี่สิบคน ให้จัดตั้งเป็นสาขาของสถานศึกษาอื่น

2. สถานที่ที่จะจัดตั้งสถานศึกษา ต้องเป็นที่ดินที่มีหลักฐานอนุญาตให้ใช้ตามประเภทของที่ดินอย่างถูกต้อง จำนวนไม่น้อยกว่ายี่สิบห้าไร่

3. สถานศึกษาที่จะจัดตั้งขึ้นใหม่ จะต้องอยู่ห่างจากสถานศึกษาประเภทเดียวกันที่ตั้งอยู่เดิม ไม่น้อยกว่า หกกิโลเมตร ตามเส้นทางคมนาคม

4. ให้บุคคล นิติบุคคล องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ยื่นคำร้องขอให้จัดตั้งสถานศึกษาต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

5. ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจารณากลั่นกรองคำร้องตามหลักเกณฑ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และนำเสนอคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาหรือในกรณีที่ทางราชการเห็นว่า มีความจำเป็นต้องจัดตั้งสถานศึกษาเป็นกรณีพิเศษ ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานำเสนอคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อพิจารณาอนุญาต

ให้คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาพิจารณาอนุญาตการจัดตั้งสถานศึกษาตามคำร้องขอในข้อ 5 เมื่อคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาพิจารณาอนุญาตแล้ว ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประกาศจัดตั้งสถานศึกษา และให้จัดระบบส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในให้มีประสิทธิภาพ พร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอก

ในท้องที่ที่เป็นชุมชนหนาแน่น หรือในท้องที่ที่มีความจำเป็นพิเศษ หากไม่สามารถดำเนินการจัดตั้งสถานศึกษาตามเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้นได้ ให้ขออนุมัติต่อเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงงบประมาณ ประสิทธิภาพ และคุณภาพของการจัดการศึกษา

การจัดตั้งสถานศึกษาพิเศษให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด

การรวมสถานศึกษา

ให้คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาพิจารณารวมสถานศึกษาตั้งแต่สองแห่งขึ้นไป เพื่อให้สถานศึกษามีการบริหารและจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เกิดผลดีแก่ผู้เรียน ทั้งในด้านสิทธิ โอกาส และคุณภาพการศึกษา โดยจัดเป็นชั้น หรือช่วงชั้น แนวปฏิบัติในการรวมสถานศึกษา ให้ดำเนินการดังนี้

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตรวจสอบข้อมูล จัดทำแผนการรวมสถานศึกษา และนำเสนอคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา โดย

1. สถานศึกษาใดที่อยู่ใกล้เคียงกันมีความเห็นควรรวมสถานศึกษา ให้ดำเนินการ ดังนี้

1.1 จัดทำแผนการรวมสถานศึกษา

1.2 จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนและชุมชน

1.3 เสนอแผนการรวมสถานศึกษาต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาใดมีความเห็นควรรวมสถานศึกษา ให้ดำเนินการดังนี้

2.1 จัดทำแผนการรวมสถานศึกษา

2.2 แจ้งสถานศึกษาที่จะรวมกัน

2.3 จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนและชุมชน

2.4 เสนอแผนการรวมสถานศึกษา โดยผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ให้คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาพิจารณาการให้ความเห็นชอบการรวมสถานศึกษา โดยให้มีผลก่อนวันเริ่มต้นปีการศึกษา ไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยแปดสิบวัน เมื่อคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาพิจารณาให้ความเห็นชอบแล้วให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประกาศรวมสถานศึกษา และให้จัดระบบติดตามช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

การเลิกสถานศึกษา

ให้คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาพิจารณาเลิกสถานศึกษา เมื่อสถานศึกษานั้นมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

1. ไม่มีนักเรียนที่จะจัดการเรียนการสอน

2. จำนวนนักเรียนลดลง จนไม่สามารถพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาได้

แนวปฏิบัติในการเลิกสถานศึกษา

1. ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนและชุมชน แล้วให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานำเสนอคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา พิจารณา

2. ให้สถานศึกษา แจ้งผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนทราบล่วงหน้า ไม่น้อยกว่าหนึ่งปีก่อนวันเปิดภาคเรียนแรกของปีการศึกษาถัดไป

3. ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประกาศเลิกสถานศึกษาและจัดให้มีการตรวจสอบทรัพย์สินและชำระบัญชี รวมถึงการดำเนินการโอน หรือจำหน่ายทรัพย์สินที่ยังคงเหลืออยู่ของสถานศึกษา

4. บรรดาเอกสารสำคัญของสถานศึกษาที่ถูกเลิกทุกประเภท ให้โอนไปอยู่ในความดูแล รับผิดชอบของสถานศึกษาอื่นตามที่คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษากำหนด

5. การดำเนินการเกี่ยวกับบุคลากรของสถานศึกษา ให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของคณะอนุกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเขตพื้นที่การศึกษา

6. การเลิกสถานศึกษาโดยปกติควรเลิกปีละหนึ่งชั้นเรียน เริ่มตั้งแต่ชั้นต้นของสถานศึกษา เว้นแต่มีเหตุผลความจำเป็นพิเศษอาจเลิกปีละเกินกว่าหนึ่งชั้นเรียน หรืออาจเลิกพร้อมกันทุกชั้น

7. เมื่อเลิกสถานศึกษาจะต้องจัดให้นักเรียนในสถานศึกษาที่ถูกเลิกได้เข้าเรียนทุกคน

การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552–2561) ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก ดังนี้

โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษา หรือโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีนักเรียนตั้งแต่ 120 คนลงมา

รวม หมายถึง การรวมที่ตั้งอยู่ใกล้กันตั้งแต่สองแห่งขึ้นไป เพื่อให้การบริหารและจัดการศึกษามีประสิทธิภาพเกิดผลดีแก่ผู้เรียนทั้งในด้านสิทธิ โอกาส และคุณภาพการศึกษา

เลิก หมายถึง การเลิกโรงเรียนขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

แผนการดำเนินงานแบบขั้นบันได หมายถึง กระบวนการควบรวมโรงเรียนขนาดเล็กโดยกำหนดเป้าหมายและระยะเวลาดำเนินการอย่างชัดเจน

โรงเรียนหลัก หมายถึง โรงเรียนที่รับนักเรียนจากโรงเรียนมารวม

โรงเรียนมารวม หมายถึง โรงเรียนที่มาเรียนรวมกับโรงเรียนหลัก

โรงเรียนที่มีลักษณะพิเศษที่ได้รับการยกเว้น หมายถึง โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่พิเศษ (ห่างไกล กันดาร ภูเขา เกาะ ชายแดนและพื้นที่เสี่ยงภัย) ไม่สามารถรวมกับโรงเรียนใดได้ให้จัดการเรียนการสอนตามปกติโดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) ได้กำหนดนโยบาย แนวทาง มาตรการการดำเนินงาน และพัฒนาคุณภาพการศึกษาตลอดจนรูปแบบการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดผลการปฏิบัติงานในระดับพื้นที่อย่างจริงจัง ยึดหลักการกระจายอำนาจ การพิจารณาและการตัดสินใจอยู่ในระดับพื้นที่เป็นสำคัญ โดยดำเนินการตามความพร้อมอย่างค่อยเป็นค่อยไป ดังนี้

1. กำหนดรูปแบบบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก เป็นการบริหารโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนต่ำกว่า 120 คน และมีแนวโน้มว่า จำนวนนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กนี้ จะลดจำนวน

ลงไปเรื่อย ๆ ด้วยเหตุนี้ การกระจายทรัพยากรอันจำกัด ภายใต้เงื่อนไขภาวะเศรษฐกิจของประเทศให้กับโรงเรียนทุกโรงเรียนอย่างทั่วถึงย่อมเป็นไปได้ยาก ดังนั้น จึงได้กำหนดรูปแบบและวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ดังนี้

1.1 โรงเรียนขนาดเล็กที่มีความเหมาะสมในการรวมโรงเรียน คือ โรงเรียนขนาดเล็กที่มีจำนวนนักเรียนลดลงเรื่อย ๆ เนื่องจากอัตราการเกิดลดลงหรืออัตราการเคลื่อนย้ายของประชาชนวัยเจริญพันธุ์ จากชนบทสู่ชุมชนเมืองหรือมีเด็กวัยเรียนแต่ผู้ปกครองในท้องถิ่นนิยมส่งบุตรหลานไปเรียนในโรงเรียนอื่น ๆ

1.2 โรงเรียนขนาดเล็กที่ไม่สามารถรวมโรงเรียนได้ คือ โรงเรียนขนาดเล็กที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกล ไม่มีหน่วยงานอื่นจัดบริการการศึกษาในพื้นที่ หรือเป็นโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ

2. การส่งเสริมการเรียนรวม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ส่งเสริมให้โรงเรียนขนาดเล็กจัดการเรียนการสอนแบบเรียนรวม โดยมีรูปแบบ ดังนี้ เรียนรวมทุกชั้นและเรียนรวมบางชั้น ซึ่งได้มีการสนับสนุนค่าพาหนะรับ-ส่งนักเรียน ดังนี้

2.1 จัดสรรให้กับนักเรียนทุกคนที่เดินทางมาเรียนรวมกับโรงเรียนหลัก

2.2 นักเรียนที่เข้าใหม่ในปีการศึกษาต่อ ๆ มาที่มีอายุเข้าเกณฑ์ระดับ ปฐมวัย และเข้าเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ และมีชื่อในทะเบียนบ้านในเขตบริการของโรงเรียนมารวมให้ได้รับค่าพาหนะจนจบการศึกษาขั้นสูงสุดของโรงเรียนหลัก (การศึกษาภาคบังคับ)

2.3 กรณีนักเรียนมาเรียนรวมบางชั้น ตามแผนการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จัดสรรให้ตามที่เสนอขอแต่ไม่เกิน 2 ปีการศึกษา

2.4 จัดสรรงบประมาณค่าพาหนะรับ-ส่งนักเรียนตามระยะทางจากโรงเรียนมารวมถึงโรงเรียนหลัก โดยระยะทางไม่เกิน 3 กิโลเมตร คนละ 10 บาท ต่อวัน ระยะทางมากกว่า 3-10 กิโลเมตร คนละ 15 บาทต่อวัน และระยะทางมากกว่า 10 กิโลเมตรขึ้นไป คนละ 20 บาทต่อวัน

2.5 จัดสรรค่าบริหารจัดการรถรับ-ส่งนักเรียนเป็นรถปิคอัพ/รถบริจาค และรถตู้โดยสารขนาด 12 ที่นั่ง คันละ 150,000 บาท เพื่อเคลื่อนย้ายนักเรียนไปเรียนรวม

3. สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนรูปแบบต่าง ๆ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้สนับสนุนงบประมาณ สำหรับการจัดการเรียนสอนคละชั้น การจัดสรรสื่อการเรียนการสอนเพื่อสนับสนุนการทำงานของครู และการจัดสรร DLTV, DLIT, สื่อ 60 พรรษาสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารีฯ

ให้กับโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของครูให้มีคุณภาพและสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง

4. ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรร่วมกันกับภาคส่วนต่าง ๆ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ประสานกับหน่วยงานสังกัดอื่นเพื่อประชาสัมพันธ์ให้มาใช้ประโยชน์โรงเรียนขนาดเล็กที่ไม่มีนักเรียน เป็นแหล่งเรียนรู้ตามความต้องการของชุมชน เช่น กศน. พม. อปท. ฯลฯ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก “โรงเรียนขนาดเล็กมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน” รวมถึงกำหนดยุทธศาสตร์และการดำเนินงานในการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กไว้ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์ที่ 1 จัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง

1.1 เสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลัก และการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

1.2 ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนในเขตพื้นที่เฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มที่ด้อยโอกาส และกลุ่มที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร สามารถอ่าน เขียนและสื่อสารภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง

2. ยุทธศาสตร์ที่ 2 สร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพมีมาตรฐาน และลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

2.1 เพิ่มโอกาสการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ

2.2 ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

3. ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาคุณภาพผู้เรียน

3.1 เสริมสร้างความเข้มแข็งในการพัฒนาผู้เรียนอย่างมีคุณภาพ

3.2 พัฒนาคุณภาพกระบวนการเรียนรู้ ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET)

3.3 ส่งเสริมสนับสนุนการทำวิจัย และนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

3.4 ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี Digital Platform

3.5 ส่งเสริมการใช้ New DLTV/DLIT

4. ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา

4.1 พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้สามารถจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยอาศัยพื้นฐานความร่วมมือ

4.2 พัฒนาระบบบริหารงานบุคคลให้มีการใช้บุคลากรครูร่วมกันเพื่อประสิทธิภาพสูงสุด

5. ยุทธศาสตร์ที่ 5 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม

5.1 ยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

5.2 กระจายอำนาจให้กับเขตพื้นที่การศึกษาและคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด ในการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

5.3 กำหนดมาตรการควบรวมโรงเรียน เพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยให้มีเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารจัดการในรูปแบบโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล กลุ่มโรงเรียน และภาคีเครือข่าย

5.4 กำหนดมาตรการความก้าวหน้าสร้างแรงจูงใจ และให้ขวัญกำลังใจแก่ผู้บริหารโรงเรียน และครูในโรงเรียนขนาดเล็ก

5.5 สนับสนุนงบประมาณและวัสดุครุภัณฑ์ ให้เพียงพอที่จะมีคุณภาพตามมาตรฐาน

5.6 สร้างการรับรู้ ความเข้าใจ และช่องทางการสื่อสาร เพื่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

5.7 พัฒนาโรงเรียนให้มีการบริหารจัดการที่เป็นระบบตามบริบทของโรงเรียนขนาดเล็กอยู่บนพื้นฐานการวิจัยและพัฒนา และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

การดำเนินงานในการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก มีรายละเอียด ดังนี้

1. ระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.1 ประกาศนโยบายการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก เป็นวาระแห่งชาติ และต้องเป็นนโยบายที่ชัดเจนต่อเนื่อง สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ทุกระดับ

1.2 แต่งตั้งคณะกรรมการบริการจัดการโรงเรียนขนาดเล็กประกอบด้วย เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผน ผู้อำนวยการสำนักและผู้ที่เกี่ยวข้อง

1.3 สร้างความเข้าใจกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกเขตให้ตระหนักรับรู้นโยบาย และแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก

1.4 ปรับแก้กฎ ระเบียบหรือข้อบังคับต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินนโยบาย เช่น ระเบียบการบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ เป็นต้น (ในกรณีที่นอกเหนือจาก

อำนาจ หน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ประสานดำเนินการต่อหน่วยงาน ที่มีอำนาจดำเนินการ)

1.5 กระจายอำนาจให้กับเขตพื้นที่การศึกษาและคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด ในการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

1.6 สร้างแรงจูงใจ เพื่อเป็นการดำเนินการกระตุ้น และช่วยเหลือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ยังไม่สามารถดำเนินการได้ ให้มีความเข้มแข็งในการดำเนินการ เช่น ประกาศเชิดชูเกียรติ ครูและบุคลากรทางการศึกษาการให้รางวัลต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียนที่ดำเนินการประสบผลสำเร็จ

1.7 ปรับระบบการสนับสนุนงบประมาณด้านวิชาการการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในการดำเนินการพัฒนาโรงเรียนในด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

1.8 ดำเนินการประชาสัมพันธ์หลากหลายรูปแบบ

1.9 สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะกับ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.10 ดำเนินการวิจัยพัฒนาเพื่อหาแนวทางการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและรายงานผลการดำเนินงาน

2. ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2.1 แต่งตั้งคณะกรรมการบริการจัดการโรงเรียนขนาดเล็กของเขตพื้นที่การศึกษา ประกอบด้วย ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา รองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษานิเทศก์ ผู้อำนวยการกลุ่ม และผู้ที่เกี่ยวข้อง

2.2 สร้างความตระหนักรับรู้กับผู้บริหารโรงเรียน และผู้เกี่ยวข้อง ให้เห็นชอบในหลักการตามนโยบายการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.3 จัดทำข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดเป็นรายโรงเรียน

2.4 จัดทำแผนบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เสนอต่อคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด เพื่อให้ความเห็นชอบ

2.5 กำหนดเป้าหมายตัวชี้วัดในการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก

2.6 ดำเนินการตามแผนการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก

2.7 นิเทศ ติดตาม กำกับและประเมินผลการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

2.8 กระตุ้นช่วยเหลือโรงเรียนที่ยังไม่สามารถดำเนินการได้

2.9 ประชาสัมพันธ์รูปแบบที่หลากหลาย

2.10 ดำเนินการวิจัย ประเมินผล และรายงานผล

3. ระดับโรงเรียน

3.1 สร้างความเข้าใจกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน และสถาบันศาสนา ให้ตระหนักรับรู้ถึงเหตุผลและความจำเป็นของทางราชการในการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ การบริหารบุคลากรงบประมาณ และคุณภาพการศึกษา

3.2 ส่งเสริมการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

3.3 วิจัยและพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการจัดการเรียนรู้ สื่อและนวัตกรรมในบริบทของโรงเรียนที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียน

3.4 สร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียน

3.5 สร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูนักเรียนและชุมชนโดยจัดให้มีกิจกรรมร่วมกัน

3.6 เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานต่อสาธารณชน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) การควบรวมโรงเรียนขนาดเล็ก ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดตั้ง รวมหรือเลิกสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2550 ได้ให้ความหมายของ การรวมสถานศึกษา หมายถึง การนำนักเรียนในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ ใกล้กันตั้งแต่สองแห่งขึ้นไป มาเรียนร่วมกัน โดยจัดเป็นช่วงชั้น เพื่อให้บริหารและจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ เกิดผลดีแก่ผู้เรียนทั้งในด้านสิทธิ โอกาส และคุณภาพการศึกษา โรงเรียนขนาดเล็กที่มีความเหมาะสมในการดำเนินการรวมโรงเรียน คือ โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนลดลงเรื่อย ๆ เนื่องจากอัตราการเกิดลดลงหรืออัตราการเคลื่อนย้ายของประชากร วัยเจริญพันธุ์จากชนบทสู่ชุมชนเมือง โดยมีกระบวนการควบรวมโรงเรียนขนาดเล็กดังนี้

1. ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

1.1 ศึกษาและจัดทำข้อมูลโรงเรียนขนาดเล็กในปัจจุบันและคาดการณ์อนาคตทั้งด้านจำนวนนักเรียน สภาพเศรษฐกิจ สภาพของชุมชน สภาพพื้นที่ใกล้เคียง การคมนาคมเพื่อจัดกลุ่มบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษา

1.2 แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ให้มีหน้าที่ดูแล ให้คำปรึกษา ให้การช่วยเหลือแนะนำ กำกับ นิเทศ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผล

1.3 จัดประชุมผู้อำนวยการโรงเรียนขนาดเล็ก และผู้เกี่ยวข้อง เพื่อชี้แจงนโยบาย กรอบและแนวทางการดำเนินงานการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก

1.4 ประชุมชี้แจง สร้างความเข้าใจแก่ชุมชน ตัวแทนผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น

1.5 ส่งเสริมสนับสนุนการบริหารจัดการและทรัพยากรต่าง ๆ ให้โรงเรียน

1.6 เสนอคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด ให้ความเห็นชอบแผนบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก และการควบรวมโรงเรียน พร้อมทั้งรายงานผลให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทราบ

2. ระดับโรงเรียน

2.1 จัดทำข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาประกอบการควบรวมโรงเรียน

2.2 สถานศึกษาร่วมกันจัดทำแผนการรวมสถานศึกษา โดยมีผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และตัวแทนผู้ปกครอง

2.3 ประชุมชี้แจง เพื่อสร้างความเข้าใจและรับฟังความคิดเห็น จากชุมชน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น

2.4 ประชุมขอความเห็นชอบการรวมโรงเรียนต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พร้อมทั้งรายงานผลต่อเขตพื้นที่การศึกษา

โดยได้กำหนดรูปแบบการเรียนรวม ไว้ดังนี้

1. รูปแบบเรียนรวมทุกชั้นเรียน การนำโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนต่ำกว่า 120 คนลงมา จำนวนโรงเรียนตั้งแต่ 2-5 โรงเรียน มาควบรวมกับอีกโรงเรียนหนึ่งที่มีความพร้อมมากกว่า โดยนำนักเรียนที่ระดับชั้นเรียน มาเรียนร่วมกันที่โรงเรียนหลักและสนับสนุนค่าพาหนะในการเดินทางมาเรียน พร้อมทั้งวางแผน จัดอัตรากำลังทั้งผู้บริหาร ครูผู้สอน และบุคลากร เพื่อปฏิบัติงานร่วมกันที่โรงเรียนหลัก ตลอดจนนำทรัพยากรจากโรงเรียนเครือข่ายมาใช้ร่วมกันที่โรงเรียนหลัก และปรับปรุงสภาพโรงเรียนเครือข่ายเป็นแหล่งเรียนรู้

2. รูปแบบเรียนรวมบางชั้น การนำนักเรียนจากโรงเรียนครือข่ายบางชั้น เช่น อนุบาล 1-2, ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 หรือชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ไปเรียนรวมกับโรงเรียนหลัก จัดระบบการเรียนการสอนร่วมกัน ระหว่างโรงเรียนหลักและโรงเรียนเครือข่าย สนับสนุนค่าพาหนะให้กับนักเรียนที่เดินทางมาเรียนรวมทุกคน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) ได้ให้ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. การควบรวมโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ใกล้กัน ข้ามตำบล ข้ามอำเภอ ข้ามจังหวัด หรือข้ามเขตพื้นที่การศึกษา

การควบรวมโรงเรียนขนาดเล็ก ที่มีนักเรียนต่ำกว่า 120 คน สามารถควบรวมข้ามตำบล ข้ามอำเภอ ข้ามจังหวัด หรือข้ามเขตพื้นที่การศึกษาได้ ทั้งนี้ ให้ขึ้นอยู่กับความต้องการของชุมชน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ตามบริบทพื้นที่ยึดความสะดวกและปลอดภัยในการเดินทางของนักเรียน เพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและประหยัดงบประมาณ นักเรียนมีคุณภาพ

2. กลไกการบริหารจัดการร่วมกัน

เพื่อให้การบริหารจัดการควบรวมโรงเรียนขนาดเล็ก เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล จึงกำหนดแนวทางการบริหารจัดการร่วมกันไว้แต่ละระดับ ดังนี้

2.1 ระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1.1 จัดทำ Road Map ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อเป็นแนวทางการดำเนินการขับเคลื่อนระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับเขตพื้นที่การศึกษา ทั้ง 225 เขต

2.1.2 ดำเนินการตามนโยบายแนวทางแผนปฏิบัติการครบทุกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั้ง 225 เขต ตาม Road Map ในระยะเวลา 1 ปี, 2 ปี, 3 ปี, 4 ปี หรือบริบทของแต่ละพื้นที่

2.1.3 ผู้บริหารการศึกษาระดับสูงต้องเป็นผู้นำหลักในการขับเคลื่อนนโยบายแนวทางการบริหารจัดการให้การกำกับติดตาม ส่งเสริมสนับสนุนอย่างจริงจังต่อเนื่อง สรุปรายงาน ผลการดำเนินงานทุกปี

2.1.4 ลดเงื่อนไขระเบียบหลักเกณฑ์การบริหารจัดการทางระบบราชการเพื่อแก้ปัญหาการควบรวมโรงเรียนกรณีพื้นที่พิเศษที่ไม่สามารถดำเนินการตามนโยบายแนวทางระดับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อแก้ปัญหาการบริหารร่วมกันยึดคุณภาพการศึกษา เป็นสำคัญ เช่น

1) การนำงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ทุกโรงเรียนมาใช้ร่วมกัน

2) การจัดทำแผนฉบับเดียวทุกโรงเรียน

3) การใช้อาคารสถานที่โรงเรียนควบรวมให้ชุมชนร่วมกันดูแล และใช้ประโยชน์ร่วมกัน

2.2 ระดับเขตพื้นที่การศึกษา

2.2.1 ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษาข้อมูล โรงเรียนขนาดเล็กในปัจจุบันและคาดการณ์ในอนาคต ทั้งด้านคุณภาพผู้เรียน สภาพเศรษฐกิจ สภาพของชุมชน สภาพพื้นที่ใกล้เคียง การคมนาคม เพื่อจัดกลุ่มและพิจารณากำหนดแผนที่ตั้งโรงเรียน (School Mapping) คัดเลือกโรงเรียน 1 ตำบล 1 โรงเรียนคุณภาพที่มีความพร้อมทั้งด้านอาคารสถานที่เส้นทางการคมนาคม และบุคลากรให้เป็นโรงเรียนหลักและกำหนดโรงเรียนที่จะมาควบรวม

2.2.2 ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประชุมชี้แจงนโยบาย และขั้นตอนการดำเนินงาน ให้รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่ผู้อำนวยการกลุ่มทุกกลุ่ม ศึกษานิเทศก์ และเจ้าหน้าที่ทุกคน ร่วมประชุมสร้างความเข้าใจ กับผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วยผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่ผู้อำนวยการกลุ่มทุกกลุ่ม ศึกษานิเทศก์ และเจ้าหน้าที่กลุ่มนโยบายและแผน

2.2.3 ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประชุมผู้อำนวยการโรงเรียนและครูผู้สอนในโรงเรียน ที่จะไปควบรวม และโรงเรียนหลัก เพื่อชี้แจงแนวทางการควบรวม ข้อดี ประโยชน์ของการควบรวมโรงเรียน ต่อนักเรียน ครูและผู้บริหารโรงเรียน

2.2.4 ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประชุมวางแผนร่วมกันระหว่างผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนที่จะไปควบรวม เพื่อชี้แจงแนวทางการควบรวม ข้อดี ประโยชน์ของการควบรวมโรงเรียนที่มีต่อนักเรียน และผู้ปกครอง โดยเน้นย้ำหลักการที่ว่าเมื่อควบรวมโรงเรียนแล้ว คุณภาพนักเรียน และการบริหารจัดการทุกด้านจะดีขึ้น ซึ่งทางสำนักงานเขตพื้นที่จะต้องเป็น หน่วยงานที่ประสาน หรือสนับสนุนในการของบประมาณค่าพาหนะในการเดินทางของนักเรียน

2.2.5 ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประชุมร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้นำท้องถิ่น ของโรงเรียนหลักและโรงเรียนที่จะไปเรียนรวม เพื่อชี้แจงแนวทางการควบรวม ข้อดี ประโยชน์ของการควบรวมโรงเรียนต่อชุมชนและหน่วยงานในท้องถิ่น (ปัจจัยความสำเร็จ ตามข้อ 1–5 คือ การดำเนินงานของผู้อำนวยการสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาเนื่องจากมีอำนาจในการตัดสินใจ ร่วมแก้ปัญหากับผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ผู้ปกครองนักเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง)

2.2.6 ส่งเสริมสนับสนุนการบริหารจัดการและทรัพยากรต่าง ๆ ให้โรงเรียน

2.2.7 คณะกรรมการให้ศึกษาธิการจังหวัดให้ความเห็นชอบ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประกาศควบรวมโรงเรียน พร้อมทั้งรายงานผลการควบรวมโรงเรียนต่อสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. การบริหารจัดการปัจจัยพื้นฐาน

การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อเติมเต็มคุณภาพที่เป็นข้อจำกัดด้านการบริหารจัดการของโรงเรียนขนาดเล็ก ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการบุคลากร 2) ด้านการบริหาร การเงิน พัสดุ ที่ดิน อาคารสถานที่และสินทรัพย์ อื่น ๆ

3.1 ด้านการบริหารจัดการบุคลากร

ในการบริหารจัดการบุคลากรโรงเรียนขนาดเล็กที่ไปควบรวม ก่อนจะดำเนินการควบรวม จำเป็นต้องมีการดำเนินการเบื้องต้น เพื่อลดปัญหาหรือความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นและยังเป็นการเตรียมความพร้อม ก่อนการรวมมีแนวทางดำเนินการ ดังนี้

3.1.1 ระดับโรงเรียน

1) ผู้อำนวยการโรงเรียน

1.1) กรณีที่ 1 โรงเรียนที่ไปควบรวมไม่มีผู้อำนวยการโรงเรียน ให้ผู้อำนวยการโรงเรียนหลัก ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการให้ครอบคลุมทุกภาระงานการบริหารจัดการศึกษา

กรณีที่ 2 โรงเรียนที่ไปควบรวมมีผู้อำนวยการโรงเรียน ให้ผู้อำนวยการโรงเรียน โรงเรียนหลักและโรงเรียนมาควบรวมบริหารร่วมกัน โดยกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ ตามความเหมาะสม ทั้งนี้การแบ่งความรับผิดชอบต้องเกิดจากข้อตกลงร่วมกัน จนกว่าจะมีการเปลี่ยนแปลง

กรณีที่ 3 โรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่ในเขตพื้นที่พิเศษ (Stand Alone) ผู้อำนวยการโรงเรียนต้องมีคุณสมบัติเป็นบุคคลที่มีความเสียสละ มีมนุษย์สัมพันธ์ เข้ากับชุมชน มีความมุ่งมั่น เป็นคนเก่งคนดี และมีประสบการณ์

1.2) การพิจารณาผู้อำนวยการโรงเรียนหลัก หรือโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษ (Stand Alone) ต้องเป็นผู้บริหารที่เก่ง มีมนุษย์สัมพันธ์ ได้รับการยอมรับจากครูและบุคลากรในชุมชน สามารถเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติงานได้

1.3) มีการประเมินการปฏิบัติงาน 360 องศาของผู้อำนวยการโรงเรียนหลักและโรงเรียนควบรวม (ยกเว้นโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษ (Stand Alone) ที่ประเมินตามสภาพบริบท)

1.4) ผู้อำนวยการโรงเรียนดำเนินการจัดการศึกษาโดยกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบสำหรับครูผู้สอนทั้งในโรงเรียนหลักและโรงเรียนมาควบรวมในการจัดการเรียนการสอน และภาระงานอื่น ๆ

1.5) ผู้อำนวยการโรงเรียนหลัก โรงเรียนมาควบรวม และโรงเรียนขนาดเล็กในเขต พื้นที่พิเศษ (Stand Alone) จะได้รับการพิจารณา เป็นกรณีพิเศษ ในการย้ายภายในเขต หรือการย้าย ข้ามเขตพื้นที่การศึกษา

1.6) ในกรณีควบรวมโรงเรียนแล้ว สามารถร่วมกันบริหารจัดการจนทำให้โรงเรียน เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านคุณภาพการศึกษาจะได้รับขวัญกำลังใจเป็นกรณีพิเศษ เช่น การให้เกียรติบัตรยกย่องชมเชยระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือการพิจารณาความดีความชอบ

2) ครูผู้สอน

2.1) ครูผู้สอนโรงเรียนมาควบรวม มีสิทธิขอย้ายไปโรงเรียนหลักที่เกินเกณฑ์ได้ โดยได้รับการพิจารณาเป็นกรณีพิเศษ เพื่อติดตาม ดูแลนักเรียนโรงเรียนที่ไปควบรวม

2.2) ครูผู้สอนโรงเรียนมาควบรวมที่ประสงค์จะขอย้ายไปยังโรงเรียนอื่นที่มีครูต่ำกว่าเกณฑ์ ที่ ก.ค.ศ. กำหนด ให้ได้รับการพิจารณาย้ายได้ทันที

2.3) การปรับเกณฑ์การบรรจุและแต่งตั้งข้าราชการครูไม่ใช้เกณฑ์เดียวกับโรงเรียนปกติ และจัดสรรตำแหน่งพนักงานราชการหรือครูอัตราจ้างให้กับโรงเรียนที่ต้องคงอยู่ เพื่อแก้ปัญหาครูและบุคลากรในโรงเรียนขนาดเล็ก

2.4) ในกรณีควบรวมโรงเรียนแล้ว สามารถจัดการเรียนการสอนจนทำให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านคุณภาพการศึกษาจะได้รับขวัญกำลังใจเป็นกรณีพิเศษ เช่น การให้เกียรติบัตรยกย่องชมเชยระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือการพิจารณาความดีความชอบ

3) บุคลากรสนับสนุนการสอน

3.1) ในการควบรวมโรงเรียน ให้บุคลากรสนับสนุนการสอน เช่น ลูกจ้าง พนักงานราชการ เจ้าหน้าที่ธุรการ ครูอัตราจ้างหรือพนักงานบริการอื่น ๆ จากโรงเรียนมาควบรวมปฏิบัติหน้าที่ที่โรงเรียนหลัก จนกว่าจะมีการเปลี่ยนแปลง รายละเอียดดังนี้ โรงเรียนที่มีนักเรียน ต่ำกว่า 60 คน มีบุคลากรสนับสนุน จำนวน 2 คน โรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 60–120 คน มีบุคลากรสนับสนุน จำนวน 1 คน

3.2) สนับสนุนบุคลากรคอมพิวเตอร์โรงเรียนหลักอย่างน้อย โรงเรียนละ 1 คน เพื่อสอดรับนโยบายเพื่อช่วยในการดูแล ช่วยเหลือการจัดอาหารกลางวัน นักเรียนให้ถูกหลักโภชนาการสอดคล้องการโปรแกรม School Lunch

3.3) มีนักโภชนาการในโรงเรียนหลัก จำนวน 1 คน

4) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนหลักและโรงเรียนที่มาควบรวม ยังคงสถานะเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งของโรงเรียนหลักและโรงเรียนมาควบรวมจัดการศึกษาที่โรงเรียนหลักจนกว่าจะมีประกาศเลิกสถานศึกษาแล้วให้เสนอแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานคณะใหม่ ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด แต่ทั้งนี้ควรให้ครอบคลุม เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนใหม่

3.1.2 ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ในการเตรียมการก่อนการรวมโรงเรียนและหลังการรวมโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีแนวทางดำเนินการ ดังนี้

1) ตำแหน่งว่างของผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดให้สงวนตำแหน่งไว้เพื่อรองรับการรับ ย้าย ผู้อำนวยการโรงเรียนที่เกิดจากการควบรวม ดังนี้

กรณีที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไม่มีบัญชีผู้ได้รับการคัดเลือกผู้อำนวยการโรงเรียน หากมีตำแหน่งว่างให้พิจารณาผู้อำนวยการโรงเรียนมาควบรวมก่อน หากมีตำแหน่งว่างเหลือให้เปิด สอบแพลตฟอร์มการเรียนรู้ในระบบดิจิทัล

กรณีที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีบัญชีผู้ได้รับการคัดเลือกผู้อำนวยการโรงเรียนที่ขึ้นบัญชีไว้ หากมีตำแหน่งว่างให้พิจารณาแต่งตั้งผู้อำนวยการโรงเรียนจากโรงเรียนมาควบรวม เป็นพิเศษ

2) ในกรณีที่ผู้อำนวยการโรงเรียนมาควบรวม มีความประสงค์จะเปลี่ยนตำแหน่งเป็นตำแหน่งอื่น ๆ ให้ กศจ.สามารถดำเนินการได้ตามหลักเกณฑ์ของ ก.ค.ศ. กำหนด

3) ในกรณีที่ผู้อำนวยการโรงเรียนหลักและโรงเรียนมาควบรวมเสนอขอย้ายภายในเขต หรือการย้ายข้ามเขต ให้เขตพื้นที่การศึกษาดำเนินการเสนอคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัดพิจารณา เป็นกรณีพิเศษ

4) ในกรณีควบรวมโรงเรียนแล้ว สามารถร่วมกันบริหารจัดการจนทำให้โรงเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและผลการทดสอบ ระดับชาติเท่ากับหรือมากกว่าค่าเฉลี่ยระดับชาติ ให้เขตพื้นที่

การศึกษาพิจารณาการสร้างขวัญและกำลังใจ เช่น การให้เกียรติบัตรยกย่อง ชมเชย หรือพิจารณาความดีความชอบเป็นกรณีพิเศษ

5) ในการบริหารอัตรากำลังหลังจากควบรวมโรงเรียนได้แล้ว ให้จัดครูในโรงเรียนหลักและโรงเรียนควบรวมเป็นกรณีพิเศษ โดยไม่ยึดเกณฑ์ที่ก.ค.ศ. กำหนด ทั้งตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้สอน และบุคลากรสนับสนุน

6) กรณีที่ครูโรงเรียนมาควบรวมสมัครใจไปปฏิบัติหน้าที่ที่โรงเรียนอื่นที่มีอัตรากำลังต่ำกว่า เกณฑ์ที่ก.ค.ศ. กำหนด ให้เขตพื้นที่การศึกษาดำเนินการเสนอคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด พิจารณาตัดโอนตำแหน่งและอัตราเงินเดือนตามตัวเพื่อประโยชน์ของทางราชการ

7) บุคลากรสนับสนุนการสอนอื่น ๆ ให้เขตพื้นที่การศึกษาดำเนินการบริหารอัตรากำลัง ตามความเหมาะสม โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่โรงเรียนหลักจะได้รับสูงสุด หลักเกณฑ์ขอยกเว้นในการย้ายผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด ร่วมมือจัดทำหลักเกณฑ์และวิธีการย้ายเพื่อให้เกิดความคล่องตัว ในการคัดเลือก บริหารลงสู่สถานศึกษา ทำให้การบริหารมีความต่อเนื่องในการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

3.2 ด้านการบริหารการเงิน พัสดุ ที่ดิน อาคารสถานที่และสินทรัพย์อื่น ๆ การรวมโรงเรียนขนาดเล็กจะต้องมีแนวทางการบริหารจัดการเงิน พัสดุ และทรัพย์สินและกำหนดบทบาทหน้าที่ของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

3.2.1. แนวทางการบริหารการเงิน พัสดุ และทรัพย์สินประกอบด้วย

1) การบริหารการเงินและงบประมาณ

1.1) จัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนรายหัวนักเรียน ให้จัดไปตามตัวนักเรียน ตามกรอบการจัดสรรงบประมาณบริหารจัดการพื้นฐาน (ไม่เกี่ยวกับเงินอุดหนุนรายหัวเพิ่มเติม (Top Up) ดังนี้

1.1.1) โรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่ในเขตพื้นที่พิเศษ (Stand Alone) ได้รับจัดสรรงบประมาณในการบริหารจัดการพื้นฐาน โรงเรียนละ 50,000 บาท

1.1.2) เพิ่มงบประมาณรายหัวโรงเรียนขนาดเล็กที่ควบรวมแล้ว และโรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่ในเขตพื้นที่พิเศษ (Stand Alone) ที่มีนักเรียน ต่ำกว่า 60 คน 500 บาท/คน/ปี

1.1.3) เพิ่มงบประมาณรายหัวโรงเรียนขนาดเล็กที่ควบรวมแล้ว และโรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่ในเขตพื้นที่พิเศษ (Stand Alone) ที่มีนักเรียนตั้งแต่ 60–120 คน 300 บาท/คน/ปี

1.2) การดำเนินการโครงการกลางวัน ให้โรงเรียนที่มีนักเรียนต่ำกว่า 120 คน ได้รับจัดสรรงบประมาณค่าอาหารกลางวัน รายละเอียด ดังนี้

1.2.1) มีนักเรียน ต่ำกว่า 20 คน ได้รับจัดสรรงบประมาณรายหัว 40 บาท/คน/วัน

1.2.2) มีนักเรียน ตั้งแต่ 20–40 คน ได้รับจัดสรรงบประมาณรายหัว 38 บาท/คน/วัน

1.2.3) มีนักเรียน ตั้งแต่ 41–60 คน ได้รับจัดสรรงบประมาณรายหัว 36 บาท/คน/วัน

1.2.4) มีนักเรียน ตั้งแต่ 61–80 คน ได้รับจัดสรรงบประมาณรายหัว 34 บาท/คน/วัน

1.2.5) มีนักเรียน ตั้งแต่ 81–100 คน ได้รับจัดสรรงบประมาณรายหัว 32 บาท/คน/วัน

1.2.6) มีนักเรียนตั้งแต่ 101–120 คนได้รับจัดสรรงบประมาณรายหัว 30 บาท/คน/วัน

2) การบริหารการพัสดุ และสินทรัพย์

การจัดรถรับส่งนักเรียน ควรมอบหมายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รับผิดชอบโดยรัฐบาลจัดสรรงบประมาณในการจัดซื้อ

4. การส่งเสริมการใช้สื่อเทคโนโลยี (นอกเหนือจาก DLTV, DLIT)

4.1 สร้างแพลตฟอร์มการเรียนรู้ใหม่ในระบบดิจิทัล

4.2 มีอุปกรณ์และคอมพิวเตอร์ให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ในการเรียนการสอน

4.3 มีห้องปฏิบัติการพิเศษ ในการจัดการเรียนการสอน เช่น ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการทางภาษาห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

5. การสร้างฐานข้อมูล Application สร้างฐานข้อมูลระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับจังหวัด และระดับประเทศ เชื่อมโยงกับทั้งระบบ โดยเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลเดิมของหน่วยงานภาครัฐ เช่น ข้อมูลในระบบ DMC ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในระบบ O–NET , NT Access ข้อมูลครูและบุคลากร (P–OBEC) เป็นต้น โดยมีข้อมูลดังต่อไปนี้

5.1 ระดับประเทศ เตรียมข้อมูลพื้นฐาน

5.1.1 ข้อมูลพื้นฐาน สภาพบริบท ระดับเขตพื้นที่ ระดับจังหวัด ระดับภาค ระดับประเทศ

5.1.2 ข้อมูลครูข้อมูลอัตรากำลัง ระดับเขตพื้นที่ ระดับจังหวัด ระดับภาค ระดับประเทศ

5.1.3 ข้อมูลนักเรียน ระดับเขตพื้นที่ ระดับจังหวัด ระดับภาค ระดับประเทศ

5.1.4 ข้อมูลคุณภาพการจัดการศึกษา ระดับเขตพื้นที่ ระดับจังหวัด ระดับภาค ระดับประเทศ

5.1.5 ภาพถ่ายประกอบ แยกระดับเขตพื้นที่ ระดับจังหวัด ระดับภาค

5.2 ระดับจังหวัด เตรียมข้อมูลพื้นฐาน

5.2.1 ข้อมูลพื้นฐาน สภาพบริบท ระดับอำเภอ ระดับเขตพื้นที่ ระดับจังหวัด

5.2.2 ข้อมูลครูข้อมูลอัตรากำลัง ระดับอำเภอ ระดับเขตพื้นที่ ระดับจังหวัด

5.2.3 ข้อมูลนักเรียน ระดับอำเภอ ระดับเขตพื้นที่ ระดับจังหวัด

5.2.4 ข้อมูลคุณภาพการจัดการศึกษา ระดับอำเภอ ระดับเขตพื้นที่ ระดับจังหวัด

5.2.5 ภาพถ่ายประกอบ แยกระดับอำเภอระดับเขตพื้นที่ระดับจังหวัด

5.3 ระดับเขตพื้นที่การศึกษา เตรียมข้อมูลพื้นฐาน

5.3.1 ข้อมูลพื้นฐาน สภาพบริบท เขตพื้นที่การศึกษา

5.3.2 ข้อมูลครูข้อมูลอัตรากำลัง

5.3.3 ข้อมูลนักเรียน

5.3.4 ข้อมูลคุณภาพการจัดการศึกษา

5.3.5 ภาพถ่ายประกอบ

5.4 ระดับโรงเรียน เตรียมข้อมูลพื้นฐาน

5.4.1 ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียน สภาพบริบท

5.4.2 ข้อมูลครูข้อมูลอัตรากำลัง

5.4.3 ข้อมูลนักเรียน

5.4.4 ข้อมูลคุณภาพการจัดการศึกษา

5.4.5 ภาพถ่ายประกอบในการดำเนินการควรจ้างให้บริษัทเอกชนเข้ามาดำเนินการ

การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552–2561) ได้กำหนดภาพความสำเร็จ ในการดำเนินงานรวมโรงเรียนขนาดเล็กไว้ ดังนี้

1. ด้านประสิทธิภาพ

1.1 จำนวนโรงเรียนขนาดเล็กลดลงเหมาะสมกับความจำเป็นของพื้นที่

1.2 การบริหารจัดการบุคลากรมีความสมดุลและสอดคล้องกับภารกิจ

1.3 การบริหารจัดการทรัพยากรด้านการศึกษามีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

2. ด้านคุณภาพ

2.1 โรงเรียนมีคุณภาพได้มาตรฐาน

2.2 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบระดับชาติสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ

3. ด้านโอกาสทางการศึกษา.

สรุปได้ว่า นโยบายและมาตรการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดมาเพื่อเป็นแนวทางให้เขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียนหลัก โรงเรียนที่มาเรียนรวมได้นำมาวางแผนพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็กในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งรูปแบบในการดำเนินงานนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสามารถเลือกได้ตามความเหมาะสม สอดคล้องกับบริบทของเขตพื้นที่ บริบทของท้องถิ่น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดไว้

การบริหารโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ศึกษาได้สังเคราะห์จากนักวิชาการและผู้ที่ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียน ทั้งหมด 14 แหล่ง โดยทำการศึกษาเอกสารตั้งแต่ปี 2556–2566 ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562), กระทรวงศึกษาธิการ (2554), ลดารัตน์ ศศิธร (2558), สมใจ คัสกรณ์ (2559), พรรษมน พินทุสมิต (2560), อชิรญาณ์ คชาบาล (2561), สุนันท์ รุ่งอรุณแสงทอง (2561), สุปรียา ชินพะวอ (2562), ประภาสิริ คล้ายคลึง (2557), วัชรพงศ์ สุริยศ (2563), วิบูลอร นิลพิบูลย์ (2563), ภัทรา จรรยาธรรม (2564), ศิรินทร์ทิพย์ วรรณภักตร์ (2564) และวลินดา รสชา (2564)

ตาราง 2 แสดงการสังเคราะห์การบริหารจัดการสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา

ปัจจัย	กระทรวงศึกษาธิการ (2554)	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562)	สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562)	ลดารัตน์ ศศิธร (2558)	สมใจ คัสเกรณ์ (2559)	พรรษมน พิมพ์สมิต (2560)	อชิรญาณ์ คชบาล (2561)	สุนันท์ รุ่งอรุณแสงทอง (2561)	สุปรียา ชินพะวอ (2562)	วัชรพงศ์ สุริยศ (2563)	ประภาสิริ คล้ายคลึง (2557)	จิมูลอร นิลพิบูลย์ (2563)	ศิรินทร์ทิพย์ วรรณภักตร (2564)	วลินดา รสชา (2564)	ความถี่
1. ด้านการบริหารงานบุคคล	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓					✓	✓	9*
2. ด้านการบริหารงานการเงิน พัสดุและทรัพย์สิน	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓					✓		8*
3. ด้านการบริหารจัดการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก			✓												1
4. ด้านการบริหารจัดการวิชาการ	✓		✓	✓		✓	✓	✓					✓		7*
5. ด้านการบริหารจัดการทั่วไป	✓		✓	✓			✓	✓					✓		6*
6. ด้านวัสดุอุปกรณ์					✓										1
7. ด้านแหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติ					✓										1
8. ด้านสัมพันธ์ชุมชน								✓					✓		2
9. ด้านการกำหนดกลยุทธ์									✓					✓	2
10. ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ									✓						1
11. ด้านการควบคุมและประเมินกลยุทธ์									✓						1
12. ด้านการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม										✓			✓		2
13. ด้านโอกาสทางการเรียนของนักเรียน										✓					1
14. ด้านประสิทธิภาพในการจัดการเรียนนการสอน										✓					1

ตาราง 2 (ต่อ)

ปัจจัย	กระทรวงศึกษาธิการ (2554)	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562)	สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562)	ลดาวัลย์ ศศิธร (2558)	สมใจ คัสกรณ์ (2559)	พรรษมน พิมพ์สมิต (2560)	อชิรญาณ์ คชบาล (2561)	สุนันท์ รุ่งอรุณแสงทอง (2561)	สุปรียา ชินพะวอ (2562)	วัชรพงศ์ สุริยศ (2563)	ประภาสิริ คลายคลึง (2557)	จินดารัตน์ นิลพิบูลย์ (2563)	ศิรินทร์ทิพย์ วรรณภักตร (2564)	วลินดา รสชา (2564)	ความถี่
15. ด้านการบริหารฐานนวัตกรรม											✓				1
16. ด้านการบริหารสมรรถนะองค์การ											✓				1
17. ด้านการบริหารหุ้นส่วนองค์การ											✓				1
18. ด้านภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม											✓				1
19. ด้านการพัฒนานวัตกร											✓				1
20. ด้านนวัตกรรมเชิงระบบ											✓				1
21. ด้านการบริหารแผนนวัตกรรม											✓				1
22. ด้านการไว้วางใจกัน												✓			1
23. ด้านความยึดมั่นผูกพัน											✓				1
24. ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน											✓				1
25. ด้านความมีอิสระในการปฏิบัติงาน											✓				1
26. ด้านการบริหารความเสี่ยง													✓		1
27. ด้านการนำสถานศึกษา														✓	1
28. ด้านการบริหารเชิงยุทธศาสตร์														✓	1

ตาราง 2 (ต่อ)

บัจจัย	กระทรวงศึกษาธิการ (2554)	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562)	สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562)	ลดารัตน์ ศศิธร (2558)	สมใจ คัสกรณ์ (2559)	พรรษมน พิมพ์สมิต (2560)	อชิรญาณ์ คชาบาล (2561)	สุนันท์ รุ่งอรุณแสงทอง (2561)	สุปรียา ชินพะวอ (2562)	วัชรพงศ์ สุริยศ (2563)	ประภาสิริ คล้ายคลึง (2557)	จินดอร นิลพิบูลย์ (2563)	ศิรินทร์ทิพย์ วรรณภักตร (2564)	วลินดา รสชา (2564)	ความถี่
29. ด้านการให้ความสำคัญกับนักเรียน ผู้ปกครองชุมชน														✓	1
30. ด้านการจัดการความรู้														✓	1
31. ด้านการจัดกระบวนการ														✓	1

จากการสังเคราะห์งานวิจัยข้างต้นพบว่า หลักการบริหารจัดการโรงเรียนนั้นมีประเด็นที่น่าสนใจในการศึกษาอยู่หลายประเด็นด้วยกัน ซึ่งในการศึกษางานวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้พิจารณาการบริหารจัดการโรงเรียน ที่มีค่าความถี่สูงตั้งแต่ 5 ขึ้นไป เพื่อคัดสรรเป็นการบริหารจัดการโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นกรอบแนวคิดเพื่อการวิจัยได้ จำนวน 4 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการบริหารงานบุคคล จำนวน 9 แหล่ง คือ กระทรวงศึกษาธิการ (2554), สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562), สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562), ลดารัตน์ ศศิธร (2558), สมใจ คัสกรณ์ (2559), อชิรญาณ์ คชาบาล (2561), สุนันท์ รุ่งอรุณแสงทอง (2561), ศิรินทร์ทิพย์ วรรณภักตร์ (2564) และวลินดา รสชา (2564)

2. ด้านการบริหารงานการเงิน พัสดุและทรัพย์สิน จำนวน 8 แหล่ง คือ กระทรวงศึกษาธิการ (2554), สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562), สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562), ลดารัตน์ ศศิธร (2558), สมใจ คัสกรณ์

(2559), อชิรญาณ์ คชาบาล (2561), สุนันท์ รุ่งอรุณแสงทอง (2561) และ ศิรินทร์ทิพย์ วรรณภักตร์ (2564)

3.ด้านการบริหารจัดการวิชาการ จำนวน 7 แหล่ง คือ กระทรวงศึกษาธิการ (2554), สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562), ลดารัตน์ ศศิธร (2558), พรรษมน พินทุสมิต (2560), อชิรญาณ์ คชาบาล (2561), สุนันท์ รุ่งอรุณแสงทอง (2561) และ ศิรินทร์ทิพย์ วรรณภักตร์ (2564)

4. ด้านการบริหารจัดการทั่วไป จำนวน 6 แหล่ง คือ กระทรวงศึกษาธิการ (2554), สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562), ลดารัตน์ ศศิธร (2558), อชิรญาณ์ คชาบาล (2561), สุนันท์ รุ่งอรุณแสงทอง (2561) และศิรินทร์ทิพย์ วรรณภักตร์ (2564)

โดยผู้วิจัยขออธิบายความหมายของแต่ละด้าน ดังต่อไปนี้

ด้านการบริหารงานบุคคล คือ

กระทรวงศึกษาธิการ (2550) ได้กำหนดแนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ด้านการบริหารงานบุคคล โดยระบุภาระหน้าที่ 20 อย่างด้วยกัน ได้แก่

1. การวางแผนอัตรากำลัง
2. การจัดสรรอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
3. การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง
4. การเปลี่ยนตำแหน่งให้สูงขึ้น การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
5. การดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือน
6. การลาทุกประเภท
7. การประเมินผลการปฏิบัติงาน
8. การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
9. การสั่งพักราชการและการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน
10. การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
11. การอุทธรณ์และการร้องทุกข์
12. การออกจากราชการ
13. การจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติ
14. การจัดทำ บัญชีรายชื่อและให้ความเห็นเกี่ยวกับการเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
15. การส่งเสริมการประเมินวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

16. การส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติ

17. การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ

18. การส่งเสริมวินัย คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

19. การริเริ่มส่งเสริมการขอรับใบอนุญาต

20. การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) ได้กล่าวถึง การบริหารจัดการบุคลากรโรงเรียนขนาดเล็กที่ไปควบรวม ก่อนจะดำเนินการควบรวม จำเป็นต้องมีการดำเนินการเบื้องต้นเพื่อลดปัญหาหรือความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นและยังเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนการรวมมีแนวทางดำเนินการดังนี้

ระดับโรงเรียน

1. ผู้อำนวยการโรงเรียน

1.1 กรณีที่ 1 โรงเรียนที่ไปควบรวมไม่มีผู้อำนวยการโรงเรียน ให้ผู้อำนวยการโรงเรียนหลัก ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการให้ครอบคลุมทุกภาระงานการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียน

กรณีที่ 2 โรงเรียนที่ไปควบรวมมีผู้อำนวยการโรงเรียน ให้ผู้อำนวยการโรงเรียน โรงเรียนหลักและโรงเรียนมาควบรวมบริหารร่วมกัน โดยกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ ตามความเหมาะสม ทั้งนี้การแบ่งความรับผิดชอบต้องเกิดจากข้อตกลงร่วมกัน จนกว่าจะมีการเปลี่ยนแปลง

กรณีที่ 3 โรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่ในเขตพื้นที่พิเศษ (Stand Alone) ผู้อำนวยการโรงเรียนต้องมีคุณสมบัติเป็นบุคคลที่มีความเสียสละ มีมนุษย์สัมพันธ์เข้ากับชุมชน มีความมุ่งมั่น เป็น คนเก่งคนดี และมีประสบการณ์

1.2 การพิจารณาผู้อำนวยการโรงเรียนหลัก หรือโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษ (Stand Alone) ต้องเป็นผู้บริหารที่เก่ง มีมนุษย์สัมพันธ์ ได้รับการยอมรับจากครูและบุคลากร ในชุมชน สามารถเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติงานได้

1.3 มีการประเมินการปฏิบัติงาน 360 องศาของผู้อำนวยการโรงเรียนหลักและโรงเรียนควบรวม (ยกเว้นโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษ (Stand Alone) ที่ประเมินตามสภาพ บริบท)

1.4 ผู้อำนวยการโรงเรียนดำเนินการจัดการศึกษาโดยกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบสำหรับครูผู้สอนทั้งในโรงเรียนหลักและโรงเรียนมาควบรวมในการจัดการเรียนการสอน และภาระงานอื่น ๆ

1.5 ผู้อำนวยการโรงเรียนหลัก โรงเรียนมาควบรวม และโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษ (Stand Alone) จะได้รับการพิจารณาเป็นกรณีพิเศษ ในการย้ายภายในเขตหรือการย้าย ข้ามเขตพื้นที่การศึกษา

1.6 ในกรณีควบรวมโรงเรียนแล้ว สามารถร่วมกันบริหารจัดการจนทำให้โรงเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านคุณภาพการศึกษาจะได้รับขวัญกำลังใจเป็นกรณีพิเศษ เช่น การให้เกียรติบัตรยกย่องชมเชยระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือการพิจารณาความดีความชอบ

2. ครูผู้สอน

2.1 ครูผู้สอนโรงเรียนมาควบรวม มีสิทธิขอย้ายไปโรงเรียนหลักที่เกินเกณฑ์ได้โดยได้รับการพิจารณาเป็นกรณีพิเศษ เพื่อติดตาม ดูแลนักเรียนโรงเรียนที่ไปควบรวม

2.2 ครูผู้สอนโรงเรียนมาควบรวมที่ประสงค์จะขอย้ายไปยังโรงเรียนอื่นที่มีครูต่ำกว่า เกณฑ์ที่ ก.ค.ศ. กำหนด ให้ได้รับการพิจารณาย้ายได้ทันที

2.3 การปรับเกณฑ์การบรรจุและแต่งตั้งข้าราชการครูไม่ใช้เกณฑ์เดียวกับโรงเรียน ปกติ และจัดสรรตำแหน่งพนักงานราชการหรือครูอัตราจ้างให้กับโรงเรียนที่ต้องคงอยู่เพื่อแก้ปัญหาครูและบุคลากรในโรงเรียนขนาดเล็ก

2.4 ในกรณีควบรวมโรงเรียนแล้ว สามารถจัดการเรียนการสอนจนทำให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านคุณภาพการศึกษา จะได้รับขวัญกำลังใจเป็นกรณีพิเศษ เช่น การให้เกียรติบัตรยกย่องชมเชยระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือการพิจารณาความดีความชอบ

3. บุคลากรสนับสนุนการสอน

3.1 ในการควบรวมโรงเรียน ให้บุคลากรสนับสนุนการสอน เช่น ลูกจ้าง พนักงานราชการเจ้าหน้าที่ธุรการครูอัตราจ้างหรือพนักงานบริการอื่น ๆ จากโรงเรียนมาควบรวมปฏิบัติหน้าที่ที่โรงเรียนหลัก จนกว่าจะมีการเปลี่ยนแปลง รายละเอียดดังนี้

โรงเรียนที่มีนักเรียน ต่ำกว่า 60 คน มีบุคลากรสนับสนุน จำนวน 2 คน
โรงเรียนที่มีนักเรียน ตั้งแต่ 60–120 คน มีบุคลากรสนับสนุน จำนวน 1 คน

3.2 สนับสนุนบุคลากรคอมพิวเตอร์โรงเรียนหลักอย่างน้อยโรงเรียนละ 1 คน เพื่อสอดรับนโยบายแพลตฟอร์มการเรียนรู้ในระบบดิจิทัล

3.3 มีนักโภชนาการในโรงเรียนหลัก เพื่อช่วยในการดูแล ช่วยเหลือการจัดอาหารกลางวันนักเรียนให้ถูกหลักโภชนาการสอดคล้องการโปรแกรม School Lunch

4. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนหลักและโรงเรียนที่มาควบรวมยังคงสถานะเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งของโรงเรียนหลักและโรงเรียนมาควบรวมจัดการศึกษาที่โรงเรียนหลักจนกว่าจะมีประกาศเลิกสถานศึกษาแล้วให้เสนอแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานคณะใหม่ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด แต่ทั้งนี้ควรให้ครอบคลุม เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนใหม่

สำนักนโยบายและแผนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) ได้กล่าวถึง แนวทางดำเนินการบริหารจัดการบุคลากร ก่อนการประกาศรวมโรงเรียน ในการรวมโรงเรียน โดยนำนักเรียนตั้งแต่ 2 แห่ง ขึ้นไป ไปเรียนร่วมกัน ก่อนจะดำเนินการรวม จำเป็นต้องมีการดำเนินการเบื้องต้นเพื่อลดปัญหาหรือความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นและยังเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนการรวมมีแนวทางดำเนินการดังนี้

ระดับโรงเรียน

1. ผู้อำนวยการโรงเรียน

1.1 กรณีที่ 1 โรงเรียนที่ไปรวมไม่มีผู้อำนวยการโรงเรียน ให้ผู้อำนวยการโรงเรียนหลักทำหน้าที่ในการบริหารจัดการให้ครอบคลุมทุกภาระงานการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียน

กรณีที่ 2 โรงเรียนที่ไปรวมมีผู้อำนวยการโรงเรียน ให้ผู้อำนวยการโรงเรียนทั้งโรงเรียนหลักและโรงเรียนมาร่วม บริหารร่วมกันโดยกำหนดบทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบตามความสามารถ หรือตามความเหมาะสม ทั้งนี้การแบ่งความรับผิดชอบต้องเกิดจากข้อตกลงร่วมกันจนกว่าจะมีการเปลี่ยนแปลง

1.2ผู้อำนวยการโรงเรียน ดำเนินการจัดการศึกษาโดยกำหนดบทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบสำหรับครูผู้สอนทั้งในโรงเรียนหลักและโรงเรียนมาร่วมในการจัดการเรียนการสอนและภาระงานอื่น ๆ

1.3 ผู้อำนวยการโรงเรียนโรงเรียนหลักและโรงเรียนมาร่วมจะได้รับการพิจารณาเป็นกรณีพิเศษในการย้ายภายในเขต หรือการย้ายข้ามเขตพื้นที่การศึกษา

1.4 ในกรณีที่เกิดการรวมโรงเรียนแล้ว สามารถร่วมกันบริหารจัดการจนทำให้โรงเรียนเกิด การเปลี่ยนแปลงทางด้านคุณภาพการศึกษา จะได้รับขวัญกำลังใจเป็นกรณีพิเศษ เช่น การให้เกียรติบัตร ยกย่องชมเชยระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือการพิจารณาความดีความชอบ

2. ครูผู้สอน

2.1 ครูผู้สอนโรงเรียนเครือข่าย ที่ประสงค์จะขอย้ายไปโรงเรียนอื่นที่มีครูต่ำกว่าเกณฑ์ที่ ก.ค.ศ. กำหนด ให้ได้รับพิจารณาย้ายได้ทันที่เพื่อประโยชน์ของทางราชการด้วยวิธีการย้าย หรือการตัดโอนตำแหน่ง

2.2 ครูผู้สอนโรงเรียนเครือข่าย มีสิทธิขอย้ายไปโรงเรียนอื่นที่เกินเกณฑ์ได้ในกรณีที่เป็นสาขาที่ขาดแคลนตามมาตรฐานวิชาเอก และหากประสงค์ขอย้ายให้ได้รับการพิจารณาเป็นกรณี พิเศษเพื่อประโยชน์ของทางราชการ

2.3 ครูผู้สอนโรงเรียนมาร่วม หากประสงค์ที่จะพัฒนา/ศึกษาต่อในสาขาที่ขาดแคลน จะได้รับการพิจารณาให้ทุนศึกษาต่อเป็นกรณีพิเศษ

3. บุคลากรสนับสนุนการสอน

ในการรวมโรงเรียน ให้บุคลากรสนับสนุนการสอน เช่น ลูกจ้าง พนักงานราชการ พนักงานธุรการ ครูอัตราจ้างหรือพนักงานบริการอื่น ๆ จากโรงเรียนมาร่วมปฏิบัติหน้าที่ที่โรงเรียนหลักจนกว่าจะมีการเปลี่ยนแปลง

4. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในระยะเริ่มแรกก่อนมีการประกาศรวมโรงเรียน ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของแต่ละโรงเรียน ยังคงสถานะเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ๆ อยู่ ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งของโรงเรียนหลักและโรงเรียนมาเรียนรวมร่วมกันในการจัดการศึกษาที่โรงเรียนหลัก จนกว่าจะมีประกาศรวมโรงเรียนแล้วให้เสนอแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะใหม่ ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด แต่ทั้งนี้ควรให้ครอบคลุมและเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนใหม่หลังรวม โรงเรียนแล้ว

ธงชัย สันติวงษ์ (2551) กล่าวถึง ความหมายของการบริหารงานบุคคลว่า หมายถึง ภารกิจของ ผู้บริหารทุกคน (และของผู้ชำนาญการด้านงานบุคคลโดยเฉพาะ) ที่มุ่งปฏิบัติในกิจกรรมทั้งปวง ที่เกี่ยวกับบุคคล เพื่อให้ปัจจัยด้านการบริหารงานบุคคลขององค์กรที่มีประสิทธิภาพสูงสุดตลอดเวลา อันจะส่งผลต่อเป้าหมายขององค์กร

ธีรวุฒิ ประทุมนพรัตน์ (2531) ได้ให้ความหมายของ การบริหารงานบุคคล หมายถึง ภารกิจ อย่างหนึ่งของบุคคล ผู้ที่เป็นผู้บริหารการศึกษา ที่จะกระทำไปตามขั้นตอนต่อไปนี้คือ การวางแผน เพื่อให้ได้มาซึ่งบุคคล การสรรหา บรรจุ แต่งตั้ง การพัฒนา บำรุงขวัญ การจูงใจ การให้ค่าตอบแทน การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา เป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษา เพื่อดำเนินการด้านการบริหารงานบุคคลให้

เกิดความคล่องตัว อิสระภายใต้กฎหมาย ระเบียบ เป็นไป ตามหลักธรรมาภิบาล ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนา มีความรู้ความสามารถ มีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ

สมพงศ์ เกษมสิน (2514) ให้ทัศนะว่า ขอบข่ายการบริหารงานบุคคล ประกอบด้วย 8 ประการ คือ การวางแผนเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล การสรรหาบุคคล การกำหนดอัตราเงินเดือนและค่าจ้าง การประเมินผลการปฏิบัติงาน การปูนบำเหน็จ การปกครองบังคับบัญชา การพัฒนาบุคคลการจัดประโยชน์เกื้อกูล

สรุปได้ว่า ด้านการบริหารงานบุคคล หมายถึง การดำเนินงานบริหารร่วมกันของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนหลักและโรงเรียนมารวม การบริหารครูผู้สอน พนักงานราชการ ครูอัตราจ้างที่มารวมกันที่โรงเรียนหลัก โดยกำหนดบทบาทหน้าที่ในการเรียนการสอนตามวิชาเอกหรือตามวิชาที่มีความถนัดในการจัดการเรียนการสอน การขอย้ายไปยังโรงเรียนอื่นที่มีครูต่ำกว่าเกณฑ์ การให้ทุนการศึกษาต่อในสาขาที่ขาดแคลน การบริหารงานบุคคลสนับสนุนการสอน ได้แก่ นักการภารโรง และพนักงานธุรการ การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ด้านการบริหารงานการเงิน พัสดุและทรัพย์สิน

กระทรวงศึกษาธิการ (2550) ได้กำหนดแนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ด้านการบริหารงานงบประมาณ โดยระบุภาระหน้าที่ 22 อย่างด้วยกัน ได้แก่

1. การจัดทำแผนงบประมาณ
2. การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงินตามที่ได้รับจัดสรร
3. การอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรร
4. การขอโอนและการขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณ
5. การรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ
6. การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้งบประมาณ
7. การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้ผลผลิตจากงบประมาณ
8. การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา
9. การปฏิบัติงานอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับกองทุนเพื่อการศึกษา
10. การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา
11. การวางแผนพัสดุ

12. การกำหนดรูปแบบรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์ หรือสิ่งก่อสร้าง

13. การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศ เพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ

14. การจัดหาพัสดุ

15. การควบคุมดูแล บำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ

16. การจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน

17. การเบิกเงินจากคลัง

18. การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน และการจ่ายเงิน

19. การนำเงินส่งคลัง

20. การจัดทำบัญชีการเงิน

21. การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน

22. การจัดทำหรือจัดหาแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียน และรายงาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) ได้กล่าวว่า การรวมโรงเรียนขนาดเล็กจะต้องมีแนวทางการบริหารจัดการเงิน พัสดุ และทรัพย์สินและกำหนดบทบาทหน้าที่ของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. แนวทางการบริหารการเงิน พัสดุ และทรัพย์สินประกอบด้วย

1.1 การบริหารการเงินและงบประมาณ

1.1.1 จัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนรายหัวนักเรียน ให้จัดไปตามตัวนักเรียนตามกรอบการจัดสรรงบประมาณ บริหารจัดการพื้นฐาน (ไม่เกี่ยวกับเงินอุดหนุนรายหัวเพิ่มเติม (Top Up) ดังนี้

1) โรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่ในเขตพื้นที่พิเศษ (Stand Alone) ได้รับจัดสรรงบประมาณในการบริหารจัดการพื้นฐาน โรงเรียนละ 50,000 บาท

2) เพิ่มงบประมาณรายหัวโรงเรียนขนาดเล็กที่ควบรวมแล้ว และโรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่ในเขตพื้นที่พิเศษ (Stand Alone) ที่มีนักเรียน ต่ำกว่า 60 คน 500 บาท/คน/ปี

3) เพิ่มงบประมาณรายหัวโรงเรียนขนาดเล็กที่ควบรวมแล้ว และโรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่ในเขตพื้นที่พิเศษ (Stand Alone) ที่มีนักเรียนตั้งแต่ 60–120 คน 300 บาท/คน/ปี

1.1.2 การดำเนินการโครงการอาหารกลางวัน ให้โรงเรียนที่มีนักเรียนต่ำกว่า 120 คน ได้รับจัดสรรงบประมาณค่าอาหารกลางวัน รายละเอียด ดังนี้

1) มีนักเรียน ต่ำกว่า 20 คน ได้รับจัดสรรงบประมาณรายหัว 40 บาท/คน/วัน

2) มีนักเรียน ตั้งแต่ 20-40 คน ได้รับจัดสรรงบประมาณรายหัว 38 บาท/คน/วัน

3) มีนักเรียน ตั้งแต่ 41-60 คน ได้รับจัดสรรงบประมาณรายหัว 36 บาท/คน/วัน

4) มีนักเรียน ตั้งแต่ 61-80 คน ได้รับจัดสรรงบประมาณรายหัว 34 บาท/คน/วัน

5) มีนักเรียน ตั้งแต่ 81-100 คน ได้รับจัดสรรงบประมาณรายหัว 32 บาท/คน/วัน

6) มีนักเรียน ตั้งแต่ 101-120 คนได้รับจัดสรรงบประมาณรายหัว 30 บาท/คน/วัน

1.2 การบริหารการพัสดุ และสินทรัพย์

การจัดรถรับส่งนักเรียน ควรมอบหมายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบโดยรัฐบาลจัดสรรงบประมาณในการจัดซื้อ

กระทรวงศึกษาธิการ (2554) ได้กล่าวถึงแนวทางการบริหารจัดการเงิน พัสดุ และทรัพย์สินและกำหนดบทบาทหน้าที่ของโรงเรียน ดังนี้

1.2.1 แนวทางการบริหารการเงิน พัสดุ และทรัพย์สินประกอบด้วย

1) การบริหารการเงินและงบประมาณ

1.1) โรงเรียนมาร่วม จัดทำข้อมูลนักเรียน ข้อมูลครูบุคลากรที่ไปปฏิบัติงานในโรงเรียนหลัก รายงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อตรวจสอบและรายงานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานทราบต่อไป

1.2) โรงเรียนมารวมร่วมกับโรงเรียนหลัก ตรวจสอบและจัดทำบัญชีทรัพย์สินงบประมาณ หนี้ สิทธิและการผูกพันทั้งหมดตามระเบียบของทางราชการให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว

1.3) เงินอุดหนุนรายหัวนักเรียน ให้จัดไปตามตัวนักเรียน โดยโอนเข้าบัญชีโรงเรียนหลัก หรือโรงเรียนอื่นที่นักเรียนไปเรียนรวม

1.4) เงินงบประมาณ เงินนอกงบประมาณ เงินรายได้โรงเรียน สิทธิ หนี้และการผูกพัน ให้โอนให้โรงเรียนหลัก

1.5) เงินงบประมาณจากส่วนราชการอื่น เช่น งบประมาณโครงการอาหารเสริม (นม) โครงการอาหารกลางวัน ให้แจ้งส่วนราชการเจ้าของงบประมาณทราบเพื่อดำเนินการตามกฎหมาย ระเบียบ ของส่วนราชการนั้นต่อไป

1.6) เงินที่ต้องนำส่งเป็นรายได้แผ่นดินให้ดำเนินการนำส่งโดยเร็ว

1.2.2 การบริหารการพัสดุ

1) วัสดุ ครุภัณฑ์ โอนให้โรงเรียนหลัก หรือจำหน่ายตามสภาพของวัสดุครุภัณฑ์

2) ที่ดิน

2.1) กรณีโรงเรียนมารวมได้รับอนุญาตใช้ที่ดินของส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่น เช่น กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ หรือวัด ให้ตรวจสอบการถือกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครอง รวมทั้งเอกสารสิทธิ์รายงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อประสานงานกับส่วนราชการ/หน่วยงานเจ้าของที่ดิน ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายเฉพาะของส่วนราชการ/หน่วยงานเจ้าของที่ดินนั้น ๆ

2.2) กรณีโรงเรียนมาร่วมได้รับบริจาคที่ดิน ให้ตรวจสอบสภาพการถือกรรมสิทธิ์ เอกสารสิทธิ์ รายงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรณีโอนให้โอนให้โรงเรียนหลัก กรณีจำหน่ายต้องผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการบริหาร จัดการและขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2546

2.3) กรณีขอใช้ที่ราชพัสดุ โรงเรียนมาร่วมตรวจสอบสิทธิครอบครองหรือสิทธิการใช้เอกสารสำคัญ การขอใช้การอนุญาตแล้วรายงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทราบและปฏิบัติตาม พ.ร.บ.ที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518 ทั้งกรณีขอใช้ประโยชน์และไม่ขอใช้ประโยชน์

3) ทรัพย์สินอื่น ดำเนินการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2560 โดยโอนให้โรงเรียนหลัก

4) เอกสารสำคัญ ให้โอนให้โรงเรียนหลักทั้งนี้ เมื่อมีการรวมหรือเลิกโรงเรียนให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ดำเนินการให้โรงเรียนมารวมและโรงเรียนหลักตรวจสอบทรัพย์สินและชำระบัญชี ตลอดจนโอน หรือจำหน่ายให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว

การกำหนดบทบาท หน้าที่ของโรงเรียน

ในระยะเริ่มแรกก่อนมีการประกาศรวมโรงเรียน ให้โรงเรียนมาร่วมนำวัสดุ ครุภัณฑ์มาใช้ ประโยชน์ร่วมกันที่โรงเรียนหลักและดำเนินการ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การเตรียมการให้โรงเรียนมาร่วมกับโรงเรียนหลัก ทำบัญชีทรัพย์สินอาคารสถานที่ทั้งหมด ทั้งมีมูลค่าทางบัญชีหรือไม่มีมูลค่าทางบัญชี ที่ยังคงสภาพการใช้งานอยู่ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2560

ขั้นที่ 2 การส่งมอบ ให้ส่งมอบบัญชีทรัพย์สินให้โรงเรียนหลักโดยเร็ว นับแต่วันที่มีประกาศการรวมโรงเรียน ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับส่งงานในหน้าที่ราชการ พ.ศ.2524 และคำสั่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ 108/2547 ลงวันที่ 9 มกราคม 2547 เรื่อง มอบอำนาจการมอบโอนพัสดุ

ขั้นที่ 3 การดำเนินการหลังการส่งมอบ

1) ให้โรงเรียนที่ได้รับโอนตรวจนับและจัดทำทะเบียนพัสดุ เพื่อจัดหมวดหมู่พร้อมทั้ง ออกหมายเลขครุภัณฑ์

2) กรณีการเงินงบประมาณ ให้นำฝากธนาคารและลงบัญชีให้เป็นปัจจุบัน

ถนัด ภูมิอภินนท์ (2555) ได้ให้ความหมายการบริหารงบประมาณ หมายถึง แนวทางหรือแผนงานดำเนินงานสำหรับผู้ปฏิบัติในการดำเนินงานนั้น ๆ โดยให้เสียค่าใช้จ่ายให้น้อยที่สุดและสามารถบรรลุถึงเป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานดังกล่าว

หวน พินธุพันธุ์ (2550) กล่าวว่า การบริหารงานงบประมาณ หมายถึง การควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณให้เป็นไปตามรายการและแผนงาน หรืองานที่ฝ่ายบริหารได้รับอนุมัติงบประมาณมาใช้จ่าย เพื่อป้องการรั่วไหลของเงินประมาณ โดยวิธีการอนุมัติเงินประจำงวด การเบิกจ่ายเงิน การตรวจสอบ การใช้จ่ายเงิน รวมถึงการรายงานผลต่าง ๆ ด้วย

วรกาญจน์ สุขสุดเขียว (2556) ให้ความหมาย การบริหารงานงบประมาณ หมายถึง การดำเนินการใช้เงินงบประมาณที่ได้รับอย่างเป็นระบบ ตรงตามวัตถุประสงค์ ถูกต้องตามระเบียบ ทันเวลา และเพื่อประโยชน์สูงสุดในการพัฒนานักเรียน

สรุปได้ว่า ด้านการบริหารงานการเงิน พัสดุและทรัพย์สิน หมายถึง การดำเนินงานในการตรวจสอบ และจัดทำบัญชีทรัพย์สินงบประมาณ หนี้ สิทธิและการผูกพันทั้งหมด ตามระเบียบราชการ การบริหารเงินอุดหนุนรายหัวนักเรียน เงินงบประมาณเงินนอกงบประมาณ เงินรายได้โรงเรียน สิทธิและการผูกพันการบริหารจัดการทรัพย์สินของโรงเรียน รวมถึงงบประมาณอื่นๆ เช่น งบประมาณโครงการอาหารเสริม (นม) โครงการอาหารกลางวัน โดยดำเนินการตามกฎหมายระเบียบของส่วนราชการ

ด้านการบริหารจัดการวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ (2550) ได้กำหนดแนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ด้านการบริหารงานวิชาการ โดยระบุภาระหน้าที่ 17 อย่างด้วยกัน ได้แก่

1. การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น
2. การวางแผนงานด้านวิชาการ
3. การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา
4. การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
5. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
6. การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน
7. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา
8. การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้
9. การนิเทศการศึกษา
10. การแนะแนว
11. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา
12. การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทาง วิชาการ
13. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น
14. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวองค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา
15. การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา
16. การคัดเลือกหนังสือแบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา
17. การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

สำนักนโยบายและแผนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) ได้กล่าวถึงแนวทางในการบริหารจัดการวิชาการว่า จากการศึกษาสภาพปัญหาพบว่า โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ประสบปัญหาด้านการบริหารจัดการด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านความพร้อมทางปัจจัยของโรงเรียนและด้านการมีส่วนร่วม เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ จึงกำหนดแนวปฏิบัติการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กในการเรียนรวม ดังนี้

1. งานพัฒนาหลักสูตร ในระยะเริ่มแรกให้ดำเนินการดังนี้

1.1 แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของโรงเรียนร่วมกันระหว่างโรงเรียนหลักและโรงเรียนมารวม โดยผู้อำนวยการโรงเรียนโรงเรียนหลักเป็นผู้ลงนามแต่งตั้ง

1.2 คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของโรงเรียน ศึกษา วิเคราะห์เอกสารหลักสูตรวิเคราะห์สภาพแวดล้อม บริบทของโรงเรียนหลักและโรงเรียนมารวมเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

1.3 คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของโรงเรียน ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบท สภาพแวดล้อมของโรงเรียนหลักและโรงเรียนมารวม ทั้งนี้ให้ดำเนินการตาม กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

1.4 ครูนำหลักสูตรสถานศึกษามาวางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน

2. งานพัฒนากระบวนการเรียนรู้

2.1 ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อปรับสภาพพื้นฐานความรู้ความสามารถของนักเรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีคุณภาพ

2.2 พัฒนาครูให้ตรงกับภาระงาน ที่ได้รับมอบหมาย

2.3 ผู้อำนวยการโรงเรียน หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายนิเทศ ติดตาม กำกับ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนนี้เป็นสำคัญ

3. งานวัดประเมินผล

กำหนดระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผลของโรงเรียนหลักและโรงเรียนมารวม พิจารณาร่วมกันเพื่อกำหนดให้เป็นระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผลเดียวกันและให้ใช้ระเบียบการวัดและประเมินผลร่วมกัน

4. งานประกันคุณภาพการศึกษา

โรงเรียนหลักและโรงเรียนมารวมจัดทำระบบประกันคุณภาพภายในร่วมกันเพื่อรองรับการประเมินภายนอก

5. การมอบหมายภาระงาน

5.1 สำรวจความรู้ความสามารถของครูเพื่อวางแผนในการมอบหมายภาระงานให้ดำเนินการเช่น การประจำชั้น การประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้ การดำเนินการตามโครงการต่างๆ เป็นต้น

5.2 มอบหมายภารกิจให้สอดคล้องกับความรู้ความสามารถของครูแต่ละคน

6. งานธุรการประจำชั้นเรียน

6.1 ให้โรงเรียนหลักและโรงเรียนมารวม ใช้เอกสารธุรการประจำชั้นเรียนของโรงเรียนเดิมไปก่อน จนกว่าจะมีการประกาศรวมโรงเรียน ส่วนผู้จัดทำเอกสารธุรการประจำชั้นเรียน ให้เป็นหน้าที่ของครูประจำชั้น/ประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ได้รับมอบหมาย

6.2 การเก็บรักษาเอกสาร/หลักฐานที่เกี่ยวข้อง หลังจากรวมโรงเรียนให้ดำเนินการตามระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

7. งานนิเทศภายในโรงเรียน

ให้ผู้อำนวยการโรงเรียนหลักและผู้อำนวยการโรงเรียนมารวม ร่วมกันพิจารณาแต่งตั้ง คณะกรรมการ/ผู้รับผิดชอบการนิเทศภายในและทำการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง โดยผู้อำนวยการโรงเรียนหลักเป็นผู้ลงนามแต่งตั้ง

8. งานวิจัย

8.1 ผู้อำนวยการโรงเรียนหลักและผู้อำนวยการโรงเรียนมารวม ส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อแก้ปัญหาด้านการเรียนรู้ของนักเรียน และนำผลการวิจัยมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

8.2 ผู้อำนวยการโรงเรียนหลักและผู้อำนวยการโรงเรียนมารวม ร่วมกันศึกษาวิเคราะห์และจัดทำวิจัยเพื่อการบริหารและการพัฒนาคุณภาพนักเรียนในภาพรวมของโรงเรียน

9. งานแก้ปัญหาการเรียนรู้

9.1 จัดทำข้อมูลนักเรียนรู้รายบุคคล เพื่อคัดกรองแยกกลุ่มและปรับพื้นฐานความรู้ของนักเรียนให้ใกล้เคียงกัน

9.2 จัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อป้องกัน แก้ไข ส่งเสริม การพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และดำเนินการจัดกิจกรรมที่สร้างสัมพันธภาพที่ดีในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เช่น การจัดกิจกรรมบายศรีสู่ขวัญรับเพื่อนใหม่ กิจกรรมค่ายสร้างสรรค์หรือกิจกรรมอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

10. งานสื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา

10.1 โรงเรียนหลักและโรงเรียนมารวม นำสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา มาใช้จัดการเรียนการสอนร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า โดยโรงเรียนหลักจัดเก็บ บำรุงรักษา ซ่อมแซมให้พร้อมใช้งาน โดยจัดทำทะเบียนควบคุมไว้อย่างเป็นระบบ

10.2 พัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการผลิต จัดหา และใช้สื่ออุปกรณ์การเรียน การสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

11. งานห้องสมุด/แหล่งเรียนรู้

11.1 จัดและพัฒนาสถานที่ห้องสมุดในโรงเรียนหลักให้เหมาะสมกับเป็นแหล่งค้นคว้า หาความรู้ โดยนำเอกสาร วารสารและหนังสือห้องสมุดในโรงเรียนมารวม มาจัดไว้ที่โรงเรียนหลัก เพื่อให้มีวัสดุ ครุภัณฑ์ และเครื่องอำนวยความสะดวกที่เพียงพอกับจำนวนนักเรียนที่เพิ่มมากขึ้น

11.2 การดูแล เก็บรักษา ซ่อมบำรุง ครุภัณฑ์ ให้อยู่ในสภาพที่ดี มอบหมายให้ผู้บริหารโรงเรียนหลักเป็นผู้รับผิดชอบ

11.3 สำรวจและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน รวมทั้งนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาร่วมกันจัดการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การสร้างเครือข่ายความร่วมมือทาง วิชาการ

12. การเผยแพร่/ประชาสัมพันธ์

ดำเนินการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ผลการดำเนินงานในการรวมโรงเรียนเพื่อการสร้างความเข้าใจและรายงานผลการดำเนินงานอย่างภาคภูมิใจ

สันติ บุญภิรมย์ (2552) การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารจัดการกิจกรรมทุกชนิดทุกประเภทที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนและการบริหารสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ดำเนินไปได้อย่างราบรื่น การบริหารจึงเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้งานวิชาการเกิดพลวัตและส่งผลต่อประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและคุณภาพของการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

นภาดา ผูกสุวรรณ (2558) การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารงานต่าง ๆ ในสถานศึกษา ที่มุ่งเน้นในการดำเนินการจัดกิจกรรมและพัฒนาการเรียนการสอนในทุกด้านอย่างมีประสิทธิภาพและคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาตนเองไปในทางที่ถูกต้อง เหมาะสม สามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการบริหารกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษา โดยมีการพัฒนา ปรับปรุงการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2560) การบริหารงานวิชาการ หมายถึง ลักษณะของกระบวนในการบริหารกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน โดยมีการพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การวางแผน การปรับปรุงพัฒนาการ เรียนการสอน ตลอดจนการประเมินผลการสอน เพื่อให้สอดคล้องตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและจุดมุ่งหมายของการศึกษาเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน

จิติมา วรรณศรี (2557) การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วยงานต่าง ๆ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การใช้สื่อ เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา

จรุณี เก้าเอี้ยน (2557) การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารการจัดกิจกรรมทุกชนิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนและการบริหารสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้การเรียนการสอนดาเนินการไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

Fisk (1957) การบริหารงานวิชาการ เป็นหน้าที่ที่โรงเรียนต้องรับผิดชอบทางวิชาการเริ่มตั้งแต่กำหนดปรัชญาและจุดมุ่งหมายทางการศึกษาของโรงเรียน โดยคำนึงถึงบุคคลในอาชีพต่าง ๆ ของชุมชนเป็นพื้นฐานรวมทั้งการประเมินผลโปรแกรมการศึกษาอย่างต่อเนื่องและกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ๆ ตลอดจนการวัดผลเพื่อติดตามการเรียนการสอน ให้การเรียนการสอนดาเนินไปด้วยดี

กมล ภู่ประเสริฐ (2544) กล่าวว่า การบริหารงานด้านวิชาการในสถานศึกษา หมายถึง การบริหารที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอันเป็นเป้าหมายสูงสุดของภารกิจของสถานศึกษา

สรุปได้ว่า ด้านการบริหารจัดการวิชาการ หมายถึง การดำเนินงานในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนวการศึกษาการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชนการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาองค์กรอื่นและการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคลครอบครัว องค์กรหน่วยงานและสถาบันการศึกษาอื่นที่จัดการศึกษา

ด้านการบริหารจัดการทั่วไป

กระทรวงศึกษาธิการ (2550) ได้กำหนดแนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ด้านการบริหารงานบริหารทั่วไป โดยระบุภาระหน้าที่ 22 อย่างด้วยกัน ได้แก่

1. การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
2. การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
3. การวางแผนการบริหารงานการศึกษา
4. งานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผน

5. การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร

6. การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน

7. งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

8. การดำเนินงานธุรการ

9. การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม

10. การจัดทำสำมะโนผู้เรียน

11. การรับนักเรียน

12. การเสนอความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการจัดตั้ง ยุบ รวมหรือเลิกสถานศึกษา

13. การประสานการจัดการศึกษาในระบบนอกระบบและตามอัธยาศัย

14. การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา

15. การทัศนศึกษา

16. งานกิจการนักเรียน

17. การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา

18. การส่งเสริมสนับสนุนและประสานการจัดการศึกษาของ บุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันสงคมอื่น

19. การรายงานผลการปฏิบัติงาน

20. งานประสานราชการกับส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น

21. การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน

22. แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลงโทษนักเรียน

สำนักงานนโยบายและแผนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) ได้กล่าวถึงการบริหารจัดการการเดินทางเรียนรวม โดยได้กำหนดแนวทางการบริหารจัดการการเดินทางมาเรียน หลักเกณฑ์ เงื่อนไข การจัดตั้งและจัดสรรงบประมาณ สำหรับชดเชยค่าเดินทางแก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ค่ายานพาหนะ ค่าจ้างเหมาบริการโดยกำหนดแนวทางการดำเนินงานของหน่วยงานในแต่ละระดับ ดังนี้

1. การกำหนดบทบาท หน้าที่ของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.1 ระดับโรงเรียน

โรงเรียนมาร่วมดำเนินการในช่วงระยะเวลาที่อยู่ระหว่างการรวม และเมื่อมีการประกาศรวมแล้ว ให้เป็นหน้าที่ของโรงเรียนหลัก การดำเนินการดังนี้

1.1.1 จัดทำข้อมูลพื้นฐานนักเรียนโรงเรียนมาร่วม ประกอบด้วย

1) รายชื่อนักเรียน จำแนกเป็นรายชั้น โดยมีเลข 13 หลัก กำกับ

2) พื้นที่เขตบริการโรงเรียนมารวม ทั้งต้องนำไปปรับรวมเป็นพื้นที่บริการของโรงเรียนหลัก

3) ประชากรวัยเรียนที่ต้องได้รับการศึกษาในพื้นที่เขตบริการโรงเรียนมารวม

4) ระยะทาง สภาพการคมนาคมจากบ้านไปโรงเรียนหลัก

5) วิธีการเดินทางของนักเรียนนี้เป็นรายคน

6) รายชื่อประชากรวัยเรียนที่จะเข้าเรียนในเขตพื้นที่บริการของโรงเรียนมารวมในแต่ละปีการศึกษา

1.1.2 สนับสนุนงบประมาณค่าพาหนะนักเรียนสำหรับการบริหารจัดการโรงเรียนมารวม ดังนี้

1) สำหรับนักเรียนของโรงเรียนมารวมที่มาเรียนโรงเรียนหลัก

2) สำหรับนักเรียนที่เข้าใหม่ในปีการศึกษาต่อ ๆ มา ที่มีอายุเข้าเกณฑ์ระดับปฐมวัยและเข้าเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับและมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตบริการของโรงเรียนมารวมให้ได้รับค่าพาหนะจนจบการศึกษาชั้นสูงสุดของโรงเรียนหลัก

3) รายงานผลการใช้งบประมาณ ค่าพาหนะนักเรียน

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

1.2.1 จัดทำแผนที่การศึกษา (School Mapping) กำหนดพื้นที่บริการโรงเรียนหลักและโรงเรียนมารวม

1.2.2 ตรวจสอบ / วิเคราะห์ข้อมูลที่โรงเรียนรวมเสนอของบประมาณ

1.2.3 เสนอสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพิจารณาจัดสรรงบประมาณ

1.2.4 แจ้งจัดสรรงบประมาณที่ได้รับจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้โรงเรียนที่ราบ

1.2.5 นิเทศ ติดตาม กำกับการดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบายและรายงานผล

1.3 ระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.3.1 ตรวจสอบ/วิเคราะห์ ข้อมูลที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเสนอของบประมาณ

1.3.2 จัดสรรงบประมาณให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

1.3.3 นิเทศ ติดตาม กำกับการดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบาย

1.3.4 นำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อขอสนับสนุนค่าพาหนะนักเรียนในปีต่อ ๆ ไป ที่มีชื่อในเขตพื้นที่บริการของโรงเรียนมารวมหรือโรงเรียนที่ถูกเลิก

หลักเกณฑ์และเงื่อนไขการจัดตั้งและจัดสรรงบประมาณทางการบริหารจัดการการเดินทางของนักเรียนไปเรียนกรณีรวม

1. กรณีค่าพาหนะ

1.1 จัดสรรให้ตามระยะทางจากบ้านถึงโรงเรียนหลัก กรณีการคมนาคมสะดวก

1.1.1 ไม่เกิน 3 กิโลเมตร คนละ 10 บาทต่อวัน

1.1.2 มากกว่า 3–10 กิโลเมตร คนละ 15 บาทต่อวัน

1.1.3 มากกว่า 10 กิโลเมตร ขึ้นไป คนละ 20 บาทต่อวัน

1.2 จัดสรรให้ตามระยะทางจากบ้านถึงโรงเรียนหลัก กรณีการคมนาคมในพื้นที่พิเศษตามระเบียบกระทรวงการคลัง

1.2.1 เท่าที่จ่ายจริงแต่ไม่เกินตามข้อตกลงกับกระทรวงการคลัง

1.2.2 จ้างเหมายานพาหนะรับ–ส่งนักเรียนเช่นกรณีเช่าเหมาเรือเป็นลำเช่าเหมารถยนต์ เป็นต้น

2. กรณีค่าจ้างเหมาบริการ

2.1 จัดสรรค่าจ้างเหมาบริการให้โรงเรียนมาร่วมหรือโรงเรียนหลัก บริหารจัดการด้วยวิธีการที่เหมาะสม จ้างเหมายานพาหนะรับส่งนักเรียนจากโรงเรียนมารวม

2.2 จัดสรรให้ผู้ปกครองที่รับส่งนักเรียนไปโรงเรียนหลัก

3. กรณีจัดสรรยานพาหนะให้โรงเรียนหลัก หรือกรณีที่โรงเรียนได้รับการบริจาคยานพาหนะ สำหรับรับ–ส่งนักเรียน

3.1 จัดสรรจักรยานสำหรับนักเรียนบ้านใกล้ เพื่อทดแทนค่าพาหนะ

3.2 จัดสรรยานพาหนะเช่นรถยนต์เรือให้โรงเรียนหลักเพื่อใช้รับ–ส่งนักเรียน จัดสรร ค่าน้ำมันเชื่อเพลิงและค่าบำรุงรักษายานพาหนะให้กับโรงเรียนหลักที่ได้รับการจัดสรรยานพาหนะ หรือได้รับบริจาค

จันทิมา เมยประโคน (2555) กล่าวว่า ขอบข่ายการบริหารทั่วไป เป็นการจัดระบบการบริหารองค์การระบบการบริหารงานธุรการที่ทันสมัย สะดวก ถูกต้อง รวดเร็ว การให้บริการงานอื่น ๆ ในสถานศึกษาเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีวัตถุประสงค์หลัก คือ การประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุน และการอำนวยการความสะดวกต่าง ๆ ในการให้บริการการศึกษาในทุกรูปแบบ โดยมุ่งให้

สถานศึกษา มีการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีและระบบคอมพิวเตอร์อย่างเหมาะสม ส่งเสริมให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนในการจัดกิจกรรม

Brown (1980) กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารทั่วไปหรืองานธุรการในสถานศึกษานั้น สถานศึกษาจัดขึ้นเพื่อเป็นการบริการหน่วยงานต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้สามารถดำเนินไปตามจุดมุ่งหมายหรือตามที่ต้องการงานธุรการในสถานศึกษาจึงเปรียบเสมือนส่วนที่คอยประสานงาน หรือคอยสนับสนุนให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงานไปสู่เป้าหมายที่กำหนดด้วยความราบรื่น

สรุปได้ว่า ด้านการบริหารจัดการทั่วไป หมายถึง การจัดเตรียมหรือการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล กับทั้งให้บริการในด้านต่าง ๆ รวมถึงการดำเนินงานในการสร้างความเข้าใจและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การนำนักเรียนไปเรียนรวม การเดินทางไปเรียนรวมของนักเรียน การบริหารจัดการอาคารสถานที่ อาคารประกอบและสภาพแวดล้อม การดำเนินงานด้านอาหารกลางวัน ด้านความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและงานอื่นๆ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 เป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ ตั้งอยู่เลขที่ 359 ถนน วิเชตวัฒนา ตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง มีหน้าที่หลักในการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 โดยมีความรับผิดชอบครอบคลุมพื้นที่ 3 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอแจ้ห่ม อำเภอวังเหนือและอำเภอเมืองปาน มีวิสัยทัศน์และพันธกิจ ดังนี้

วิสัยทัศน์ ผู้เรียนมีคุณภาพ สู่สังคมในศตวรรษที่ 21 อย่างยั่งยืน

พันธกิจ

1. จัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของมนุษย์และของชาติ
2. จัดการศึกษาเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ
3. จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์
4. จัดการศึกษาเพื่อสร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการการศึกษาที่มีคุณภาพมาตรฐานและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา
5. จัดการศึกษาเพื่อคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

6. พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาเชื่อมโยงกับนโยบายหน่วยงานต้นสังกัด (ด้านความปลอดภัย)

7. พัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) มาใช้ในการบริหารจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู

เป้าประสงค์

1. ผู้เรียนมีความรักในสถาบันหลักของชาติ และยึดมั่นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เป็นพลเมืองดีของชาติมีคุณธรรมจริยธรรม มีค่านิยมที่พึงประสงค์ มีจิตสาธารณะรับผิดชอบต่อสังคม

2. ผู้เรียนมีความรู้ทักษะและมีความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

3. ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีคุณลักษณะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

4. ผู้เรียนได้รับโอกาสในการเข้าถึงบริการการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานและได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง เท่าเทียม และมีคุณภาพ

5. สถานศึกษาจัดการศึกษาเพื่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) และสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

6. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีระบบการบริหารจัดการที่ดีและสนองต่อนโยบายหน่วยงานต้นสังกัดได้มีประสิทธิภาพ

7. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษามีระบบข้อมูลสารสนเทศการกำกับ ติดตาม ประเมินผล และการรายงานผลอย่างเป็นระบบ

กลยุทธ์

กลยุทธ์ที่ 1 จัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของมนุษย์และของชาติ

กลยุทธ์ที่ 2 จัดการศึกษาเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

กลยุทธ์ที่ 3 พัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

กลยุทธ์ที่ 4 สร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการการศึกษาที่มีคุณภาพ มีมาตรฐานและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

กลยุทธ์ที่ 5 จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

กลยุทธ์ที่ 6 พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษา

กลยุทธ์ที่ 7 พัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) มาใช้ในการบริหารจัดการศึกษา

จุดเน้น

จุดเน้นที่ 1 ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของมนุษย์และของชาติ

จุดเน้นที่ 2 ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

จุดเน้นที่ 3 เร่งรัด ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

จุดเน้นที่ 4 ส่งเสริมสนับสนุนการสร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการการศึกษาที่มีคุณภาพมีมาตรฐาน และลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

จุดเน้นที่ 5 ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

จุดเน้นที่ 6 ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่เชื่อมโยงกับจุดเน้นหน่วยงานต้นสังกัด

จุดเน้นที่ 7 ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) ในการบริหารจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 มีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 93 แห่ง แบ่งเป็นโรงเรียนหลัก จำนวน 92 แห่ง และโรงเรียนสาขาอีก 1 แห่ง แบ่งขนาดของโรงเรียนตามจำนวนนักเรียนได้เป็น 5 ขนาด คือ โดยมีโรงเรียนขนาดที่ 1 ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็กจำนวนมากถึงร้อยละ 84.95 ของโรงเรียนทั้งหมด และจำแนกตามโรงเรียนที่เรียนรวม โดยแบ่งเป็นโรงเรียนหลัก 14 แห่ง และโรงเรียนที่มาเรียนรวม 25 แห่ง ดังรายละเอียดในตาราง 2 และตาราง 3 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3, 2565, สื่อออนไลน์)

ตาราง 3 แสดงโรงเรียนจำแนกตามประเภท ปีการศึกษา 2565

ประเภท	จำนวนโรงเรียน	ร้อยละ	หมายเหตุ
จำนวนโรงเรียนทั้งสิ้น	93		
จำแนกตามประเภทที่เปิดสอน			
1. ระดับประถมศึกษา	80	86.1	
2. ระดับขยายโอกาส	13	13.9	
จำแนกตามโรงเรียนหลัก/สาขา			
1. โรงเรียนหลัก	92	98.9	
2. โรงเรียนสาขา	1	1.1	

ตาราง 3 (ต่อ)

ประเภท	จำนวนโรงเรียน	ร้อยละ	หมายเหตุ
จำแนกตามโรงเรียนเรียนรวม			
1. โรงเรียนหลัก	14		
2. โรงเรียนเรียนรวม	25		
จำแนกตามขนาดจำนวนนักเรียน			
1. ขนาดที่ 1 (นักเรียน 0–120 คน)	79	84.95	
2. ขนาดที่ 2 (นักเรียน 121–200 คน)	10	9.3	
3. ขนาดที่ 3 (นักเรียน 201–300 คน)	2	2.15	
4. ขนาดที่ 4 (นักเรียน 301–499 คน)	1	1.07	
5. ขนาดที่ 5 (นักเรียน 500–1,499 คน)	1	1.07	

ตาราง 4 แสดงโรงเรียนหลักและโรงเรียนรวม ปีการศึกษา 2565

โรงเรียนหลัก		โรงเรียนรวม		อำเภอ
ที่	ชื่อโรงเรียน	ที่	ชื่อโรงเรียน	
1	ทุ่งฮั้ววิทยา	1	บ้านทุ่งปี้	
2	วังแก้ววิทยา	1	บ้านแม่หีด	วังเหนือ
3	บ้านป่าแขม	1	บ้านแม่ม่า	
4	บ้านสบฟ้า	1	บ้านม่วงงาม	
5	ทุ่งคาวิทยา	1	บ้านใหม่สามัคคี	
		2	บ้านหนองกอก	
6	บ้านแม่ตา	1	บ้านแม่ตาใน	
		2	บ้านปงดอน	แจ้ห่ม
		3	บ้านไฮ	
7	ไผ่งามวิทยา	1	บ้านนาไหม้	
		2	บ้านแม่เบิน	
		3	บ้านนางาม	

ตาราง 4 (ต่อ)

โรงเรียนหลัก		โรงเรียนรวม		อำเภอ
ที่	**ชื่อโรงเรียน**	**ที่**	**ชื่อโรงเรียน**	
8	บ้านใหม่ผ้าขาว	1	บ้านสวนดอกคำ	
		2	บ้านใหม่เหล่ายาว	แจ้ห่ม
9	บ้านสันมะเกลือ	1	บ้านปงคอบ	
10	แจ้ซ้อนวิทยา	1	บ้านดอนไชย	
11	บ้านม่วง	1	บ้านหนอง	
		2	บ้านแม่กองปิน	
12	ปลายนาวิทยา	1	บ้านทุ่งปง	
		2	บ้านเฮี้ย	
13	อนุบาลเมืองปาน	1	บ้านถ้ำ	เมืองปาน
		2	บ้านจ๋ง	
		3	บ้านทุ่งข่วง	
		4	บ้านทุ่งจี้	
14	บ้านป่าเหว	1	บ้านทุ่งส้าน	
จำนวน 14 แห่ง		**จำนวน 15 แห่ง**		

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ได้กำหนดให้กลุ่มนโยบายและแผน ดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดตั้ง ยุบรวม เลิก และโอนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชากรวัยเรียนทุกคนสามารถเขาถึงการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพภายใต้การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โดยกำหนดขอบข่ายงานและขั้นตอนในการดำเนินงานไว้ดังนี้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3, 2566, สื่อออนไลน์)

ขอบข่ายงาน

1. การจัดตั้งสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. การยุบรวม เลิก สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. การรับและโอนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนการปฏิบัติงา

1. ศึกษาระเบียบกระทรวงศึกษาธิการเกี่ยวกับการจัดตั้ง ยุบ รวม เลิกสถานศึกษาขั้นพื้นฐานการขยายชั้นเรียน การรับและโอนสถานศึกษา

2. ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาเกี่ยวกับสถานศึกษา และความต้องการด้านโอกาสการเข้าถึงบริการการศึกษาของประชากรวัยเรียนภายในเขตพื้นที่การศึกษาและจังหวัด

3. จัดทำแผนจัดตั้ง ยุบ รวม เลิก การขยายชั้นเรียน การรับและโอนสถานศึกษา เสนอขอความเห็นชอบคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา

4. ดำเนินการจัดตั้ง ยุบ รวม เลิก การขยายชั้นเรียน การรับและโอนสถานศึกษา เสนอขอความเห็นชอบคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาและโอนสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ

5. ติดตาม ประเมิน และรายงานผลการดำเนินงาน แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

สรุปได้ว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก และมีแนวโน้มในการ ยุบ รวม มากยิ่งขึ้น เพื่อให้ประชากรวัยเรียนทุกคนสามารถเข้าถึงการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ภายใต้การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ลดารัตน์ ศศิธร (2558) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กโดยการจัดการเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามตำแหน่งประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในสถานศึกษาและลักษณะของโรงเรียน และศึกษาความพึงพอใจในการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก โดยการจัดการเรียนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนคณะกรรมการ เป็นสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองและนักเรียนรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กโดยการจัดการเรียนรวม ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้บริหารสถานศึกษาครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กโดยการจัดการเรียนรวมในภาพรวมและได้นานอยู่ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณารายข้อ ในด้านการบริหารจัดการทั่วไป พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาครูผู้สอนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความคิดเห็นว่าในการบริหารจัดการเรียนรวมได้มีการดำเนินการเรื่องการเดินทางไปเรียนรวมของนักเรียนสามารถดำเนินการได้และตามแนวปฏิบัติและครอบคลุมนักเรียนทุกคนสูงสุด และมีความคิดเห็นในการบริหารจัดการเรื่องชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนและดำเนินงานของโรงเรียนต่ำสุด การบริหารการเงินพัสดุและสินทรัพย์ผู้บริหารสถานศึกษา

ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความคิดเห็นในเรื่องการบริหารเงินอุดหนุนรายหัวนักเรียน ดำเนินการอย่างมีระบบด้วยการมีส่วนร่วมและกำหนดรายละเอียดในการปฏิบัติอย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษรและเป็นธรรมแก่ทุกโรงเรียนสูงสุดและมีความเห็นในการบริหารจัดการเรื่องอาคารสถานที่ของโรงเรียนมาร่วมได้รับการดูแลและใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่า ต่ำสุดด้านการบริหารงานบุคคลผู้บริหารสถานศึกษาครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความคิดเห็นในเรื่องการมอบหมายงานคำนึงความถนัดศักยภาพของบุคลากรและความเต็มใจของบุคลากรส่วนใหญ่สูงสุดความคิดเห็นในการบริหารจัดการเรื่องผู้บริหารสถานศึกษาครูผู้สอนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนหลักและโรงเรียนมาร่วมดำเนินงานร่วมกันได้เหมือนเป็นองค์กรเดียวกันต่ำสุดและด้านการบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษาครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความเห็นในเรื่อง เมื่อมีการมาจัดรวมโรงเรียนช่วยให้ครูผู้สอนครบทุกห้องและสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างเต็มหลักสูตรเต็มเวลาเต็มความสามารถและมีความคิดเห็นในเรื่องการจัดกิจกรรมทางวิชาการ เพื่อเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แก่ชุมชนครอบคลุมทั้งในเขตโรงเรียนหลักและโรงเรียนมาร่วมต่ำสุด 2) ผู้บริหารสถานศึกษาครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กโดยการจัดการเรียนร่วมแตกต่างกันตามตำแหน่งและลักษณะของโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับแต่ไม่แตกต่างกันตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในสถานศึกษา 3) ผู้บริหารสถานศึกษาครูผู้สอนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียน มีความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กด้วยการจัดการเรียนร่วมโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง 4) ปัญหาที่พบในการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กโดยการจัดการเรียนร่วมคืออาคารสถานที่ของโรงเรียนมาร่วมไม่ได้รับการดูแลและไม่ได้ใช้ให้เกิดประโยชน์เท่าที่ควรและมีเครื่องคอมพิวเตอร์ไม่เพียงพอโดยมีข้อเสนอแนะให้สถานศึกษากำหนดนโยบายและแนวทางในการบำรุงรักษาอาคารสถานที่ของโรงเรียนมาร่วมให้ชัดเจนและจัดหาคอมพิวเตอร์ให้เพียงพอและพร้อมใช้งาน

วัชรพงศ์ สุริยศ (2562) ได้ศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จ ระดับปัจจัยและแนวทางการบริหารโรงเรียนควบรวม ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่ถูกควบรวมในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้บริหาร ด้านบริบทท้องถิ่น ด้านทรัพยากร และด้านครูบุคลากร โดยภาพรวม ปัจจัย

ที่สำคัญที่สุด คือผู้บริหาร สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่ถูกควบรวมในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษ อุตรดิตถ์ เขต 1 ควรมีผู้บริหารที่ทันสมัย พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคใหม่ ๆ เข้าใจบริบทท้องถิ่นชุมชน เข้าใจบุคลากร ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจ ทักษะการใช้เทคโนโลยีในยุคดิจิทัล สนับสนุนการควบรวมเพื่อประหยัดงบประมาณ ทรัพยากรเพื่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนที่สูงขึ้น ครูและบุคลากร ครบชั้นครบทุกวิชาเอก

วลินดา รสชา (2564) ได้ศึกษาความคิดเห็น ความต้องการและแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารสถานศึกษาควบรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และเพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณภาพ รวมทั้งเพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการบริหารสถานศึกษาควบรวม สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 1 ปัจจัยความสำเร็จดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 หลักการของการบริหารสถานศึกษาควบรวม องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยการบริหารสถานศึกษาควบรวม องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหารสถานศึกษาควบรวม องค์ประกอบที่ 4 ผลลัพธ์การบริหารสถานศึกษาควบรวม โดยมีปัจจัยความสำเร็จได้แก่ 1) นโยบายการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กต้องมีความต่อเนื่องลงสู่การปฏิบัติจริง 2) มีการกระจายอำนาจในการบริหารเพื่อความคล่องตัวในการบริหารงานทั้ง 4 ฝ่าย ได้แก่ งานบริหารงบประมาณ งานบริหารบุคคล งานบริหารทั่วไป และงานบริหารวิชาการ 3) การยอมรับและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ประกอบด้วย ชุมชน ผู้ปกครองและนักเรียน 4) การมีส่วนร่วมและการกระจายอำนาจจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการสถานศึกษา ผลการประเมินรูปแบบ พบว่า ความเป็นไปได้ของรูปแบบในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ฐานิตา พรหมมา (2563) ได้ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และแนวทางการบริหารงาน บุคคลในโรงเรียนขนาดเล็กแบบควบรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขนาดเล็กแบบควบรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 โดยรวมมีสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการดำเนินงานเป็นไปในลักษณะทิศทางเดียวกันอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านเรียงตาม ค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ด้านการวางแผนอัตรากำลัง มีสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการสรรหาบุคลากร และด้านการธำรงรักษาบุคลากร ตามลำดับ 2) สำหรับแนวทางการบริหารงานบุคคลโรงเรียนขนาดเล็กแบบควบรวม ประกอบด้วย

17 แนวทาง โดยการวางแผนอัตรากำลังมี 4 แนวทาง การสรรหาบุคลากรมี 5 แนวทาง การพัฒนาบุคลากรมี 4 แนวทาง และการธำรงรักษาบุคลากรมี 4 แนวทาง ดังนี้ โรงเรียนควรดำเนินการวางแผนกำหนดอัตรากำลังให้สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน โดยมีการวิเคราะห์ปริมาณงาน และสำรวจอัตราบุคลากรโรงเรียนที่ขาดแคลน การจัดหาครูให้ครบห้องเรียนในแต่ละชั้น สรรหาครูสาขาวิชาที่โรงเรียนมีความต้องการจำเป็น และให้ครบกลุ่มสาระการเรียนรู้และตามภารกิจของโรงเรียน การจัดภาระงานสอนของครูให้ตรงตามสาขาวิชาเอก ความสามารถและความถนัด การส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และจัดให้บุคลากรได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถตามบริบทความต้องการของโรงเรียน การเสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้บุคลากรตามวาระโอกาสต่าง ๆ อย่างเหมาะสม สร้างความเท่าเทียมในการบริหารงานบุคคลโรงเรียนควบรวม และเสริมสร้างความเป็นกัลยาณมิตร ซึ่งจะส่งผลดีต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและการศึกษาของผู้เรียน

นิรชา พันธุพัฒน (2561) ได้ศึกษากระบวนการดำเนินงาน และปัญหา อุปสรรคในการดำเนินการตามนโยบายการควบรวมโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดอุตรดิตถ์ เพื่อศึกษาประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และผลกระทบของนโยบายการควบรวมโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดอุตรดิตถ์ และเพื่อศึกษาแนวทางการนำนโยบายการควบรวมโรงเรียนขนาดเล็กสู่การปฏิบัติกรณีที่ประสบความสำเร็จ และกรณีการควบรวมโรงเรียนขนาดเล็กที่ไม่ประสบความสำเร็จในจังหวัดอุตรดิตถ์ ผลการวิจัย พบว่า 1) กระบวนการดำเนินงานและปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการตามนโยบายการควบรวมโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดอุตรดิตถ์ คือ 1) สาระสำคัญของการควบรวมโรงเรียนขนาดเล็กระดับชาติ 2) แผนการควบรวมโรงเรียนขนาดเล็กของจังหวัดอุตรดิตถ์ และ 3) การดำเนินการควบรวมโรงเรียนขนาดเล็กของจังหวัดอุตรดิตถ์ สำหรับปัญหาอุปสรรคของการนำนโยบายการควบรวมโรงเรียนขนาดเล็กสู่การปฏิบัติในจังหวัดอุตรดิตถ์ 2) ผลการศึกษาด้านประสิทธิภาพ พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีการนำนโยบายการควบรวมไปสู่ผลสำเร็จตามแผนการดำเนินงานแบบขั้นบันไดในการบริหารจัดการบุคลากร และการบริหารทรัพยากรด้านการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านประสิทธิผล พบว่า 1) จำนวนโรงเรียนขนาดเล็กลดลงตามเป้าหมาย ปีการศึกษา 2560 เป้าหมาย 48 แห่ง และปีการศึกษา 2561 เป้าหมาย 37 แห่ง 2) โรงเรียนมีคุณภาพได้มาตรฐาน 3) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากการทดสอบระดับชาติสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ และ4) เพิ่มโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ในโรงเรียนดีมีคุณภาพ 3) แนวทางการนำนโยบายควบรวมโรงเรียนขนาดเล็ก กรณีที่ประสบความสำเร็จ พบว่า 1) ผู้ที่เกี่ยวข้อง

ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้นำท้องที่ท้องถิ่น มีความเข้าใจในนโยบายการควบรวมโรงเรียนขนาดเล็กตระหนักถึงประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับเป็นสำคัญ 2) ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี 3) ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน ปฏิบัติหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนอย่างเต็มความสามารถ ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ค่าเฉลี่ยสูงกว่าระดับชาติทั้ง O-NET และ NT และ 4) บริบทชุมชนมีความใกล้เคียงกัน ผู้ปกครองและผู้นำท้องที่ท้องถิ่นเป็นญาติพี่น้องกันการประสานงานและขอความร่วมมือในด้านต่าง ๆ จึงสามารถดำเนินการได้เป็นอย่างดี และกรณีการควบรวมโรงเรียนขนาดเล็กที่ไม่ประสบความสำเร็จ (ไม่ไปควบรวม) ในจังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า 1) ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ไม่สามารถรับภาระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นได้ 2) ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี 3) ชุมชนมีความเชื่อว่าโรงเรียนยังสามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเองอย่างมีคุณภาพ และ 4) ผู้นำท้องที่ท้องถิ่น ต้องการให้มีโรงเรียนอยู่คู่ชุมชนตลอดไป

อำนาจ จันทร์ขำ (2560) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานการจัดการเรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็ก ปัญหา อุปสรรค ปัจจัยความสำเร็จ และปัจจัยเสี่ยงต่อความล้มเหลวในการจัดการเรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็ก และความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการเรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็ก ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการดำเนินงานการจัดการเรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็กประกอบด้วย 3 ส่วนคือ 1.1) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์บริบทชุมชนและโรงเรียนของตน เป้าหมายการเรียนรวม และพฤติกรรมการมีส่วนร่วม 1.2) การดำเนินงานการจัดการเรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็กประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นสร้างความตระหนัก 2) ขั้นประสานงานบุคลากรแกนนำ 3) ขั้นสร้างพันธสัญญาร่วมกัน 4) ขั้นบริหารโรงเรียนในการเรียนรวม 5) ขั้นพัฒนาความสัมพันธ์ 6) ขั้นการรักษาความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง 1.3) กระบวนการจัดการศึกษาในการเรียนรวมเป็นการบริหารงานร่วมกันแบบบูรณาการ 2) ปัญหา อุปสรรคในการจัดการเรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็ก คือปัญหาด้านสิทธิประโยชน์หลังจากรวมโรงเรียนในภาพรวม ปัจจัยความสำเร็จในการจัดการเรียนรวม ได้แก่ การแสดงบทบาทของสมาชิกทุกคนในองค์กรที่สนับสนุนการจัดการเรียนรวมโรงเรียน เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด ลักษณะขององค์การลักษณะของนโยบายการบริหารและการปฏิบัติและลักษณะของสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยที่สำคัญระดับมากตามลำดับ ส่วนปัจจัยเสี่ยงต่อความล้มเหลวในการจัดการเรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็ก ได้แก่ บุคลากรไม่มั่นใจในสถานะของตน เป็นกังวลในการทำงานร่วมกัน

3) ความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง และผู้มีส่วนได้เสียในการจัดการเรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็กอยู่ ในระดับมาก

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยต่าง ๆ มาประยุกต์เป็นกรอบแนวคิดสำคัญการวิจัยเพื่อศึกษาการบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 โดยได้จากการสังเคราะห์แนวคิดต่าง ๆ สรุปเป็นกรอบแนวคิด ดังต่อไปนี้

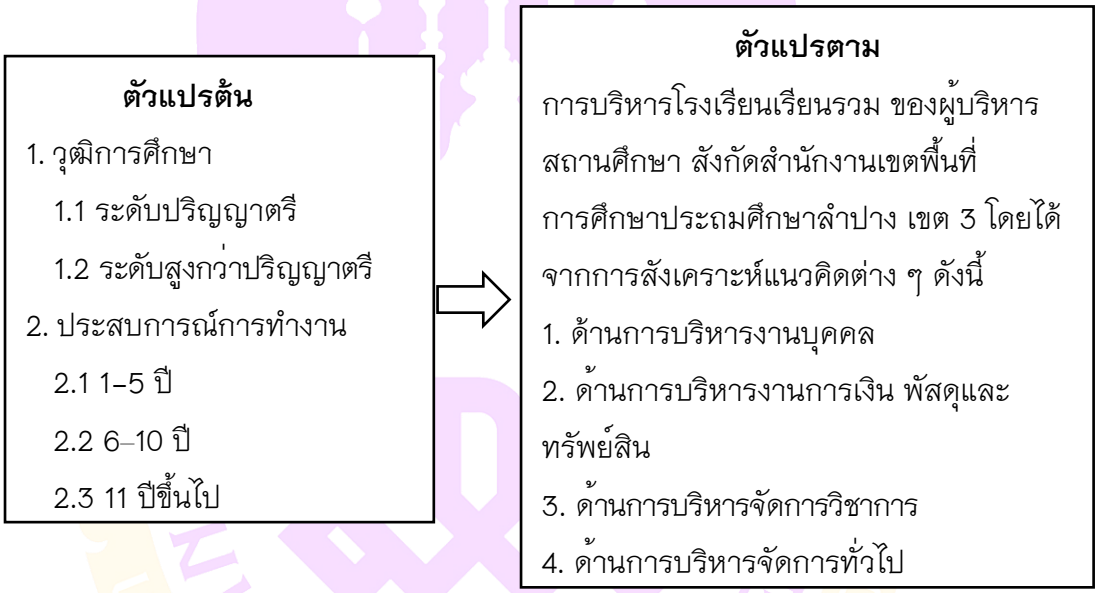

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนของโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 14 แห่ง จำนวน 153 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3, 2566, สื่อออนไลน์)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนของโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ปีการศึกษา 2566 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรคำนวณเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 110 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้โรงเรียนในการแบ่งชั้น แล้วนำมากำหนดสัดส่วนตามขนาดของประชากรในแต่ละโรงเรียน และทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

ตาราง 5 แสดงข้อมูลประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

สถานศึกษา	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1. โรงเรียนทุ่งฮั้ววิทยา	16	12
2. โรงเรียนวังแก้ววิทยา	16	12
3. โรงเรียนบ้านป่าแขม	9	6
4. โรงเรียนบ้านสบฟ้า	8	5
5. โรงเรียนทุ่งคาวิทยา	19	14

ตาราง 5 (ต่อ)

สถานศึกษา	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
6. โรงเรียนบ้านแม่ตา	5	3
7. โรงเรียนไผ่งามวิทยา	16	12
8. โรงเรียนบ้านใหม่ผ้าขาว	8	6
9. โรงเรียนบ้านสันมะเกลือ	7	5
10. โรงเรียนแจ้ซ้อนวิทยา	16	12
11. โรงเรียนบ้านม่วง	7	5
12. โรงเรียนปลายนาวิทยา	3	2
13. โรงเรียนอนุบาลเมืองปาน	10	7
14. โรงเรียนบ้านป่าเหว	13	9
รวม	153	110

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยผ่านการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ ตามทฤษฎี แนวคิดและหลักการ โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นคำถามแบบเลือกตอบคำถามเกี่ยวกับ ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน จำนวนคำถาม 4 ข้อ

ตอนที่ 2 การบริหารจัดการโรงเรียนเรียนรวม ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการบริหารงานบุคคล
2. ด้านการบริหารงานการเงิน พัสดุและทรัพย์สิน
3. ด้านการบริหารจัดการวิชาการ
4. ด้านการบริหารจัดการทั่วไป

แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดลิเคิร์ท (Likert Scale) โดยผู้วิจัยกำหนดค่าระดับคะแนน ดังนี้

ระดับ 5 คะแนน หมายถึง มีการบริหารจัดการโรงเรียนรวม อยู่ในระดับมากที่สุด
ระดับ 4 คะแนน หมายถึง มีการบริหารจัดการโรงเรียนรวม อยู่ในระดับมาก
ระดับ 3 คะแนน หมายถึง มีการบริหารจัดการโรงเรียนรวม อยู่ในระดับปานกลาง
ระดับ 2 คะแนน หมายถึง มีการบริหารจัดการโรงเรียนรวม อยู่ในระดับน้อย
ระดับ 1 คะแนน หมายถึง มีการบริหารจัดการโรงเรียนรวม อยู่ในระดับน้อยที่สุด

การสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพของเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดำเนินงานตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง จากบทความ ตำรา เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการโรงเรียนเรียนรวม ของผู้บริหารสถานศึกษา รวมทั้งเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปร ที่จะศึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. กำหนดกรอบแนวคิดที่ใช้ในการการสร้างเครื่องมือ โดยจัดทำตารางโครงสร้างและเนื้อหา เสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบแก้ไข

3. สร้างเครื่องมือที่กำหนดตามกรอบแนวคิด และวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. นำร่างแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบเนื้อหาและภาษาที่ใช้ในการแบบสอบถามและนำข้อเสนอแนะนำมาปรับปรุงแก้ไข

5. นำร่างแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ จำนวน 3 คน โดยมีรายนามผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

5.1 ผศ.ดร.วรรณกร พรประเสริฐ ตำแหน่ง อาจารย์สาขาวิชาวัดและประเมินผลการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา
5.2 นายถาวร เกษณา ตำแหน่ง ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนแจ้คอนวิทยา
5.3 นายเสวก จัดสวย ตำแหน่ง ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนแจ้คอนวิทยา

พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of item–Objective Congruence : IOC) โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

+1 ผู้เชี่ยวชาญแน่ใจคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

0 ผู้เชี่ยวชาญไม่แน่ใจคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

–1 ผู้เชี่ยวชาญแน่ใจคำถามไม่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

โดยใช้สูตร ค่า IOC ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

R แทน คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

6. นำผลการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC: Index of Item Objective Congruence) แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป แสดงว่าข้อคำถามนั้นใช้ได้ พบว่าทุกข้อคำถามมีค่าดัชนีเท่ากับ 1.00

7. แก้ไขปรับปรุงข้อคำถามบางข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญภายใต้การดูแลของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจอีกครั้ง

8. นำเครื่องมือวัดที่ได้ทำการตรวจสอบแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 ชุด กับโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.94

9. ตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อยของแบบสอบถามแล้วนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลจริงเพื่อการวิจัยต่อไป

10. จัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสืออนุญาตขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 เพื่อขอความร่วมมือจากผู้บริหาร และครูโรงเรียนเรียนรวม ตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้

2. ผู้วิจัยนำหนังสือแจ้งขอความร่วมมือพร้อมกับแบบสอบถาม จำนวน 110 ชุด กับโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ได้รับกลับคืนมา 110 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 เนื่องจากผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้วยตนเอง

3. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามโดยใช้ระยะเวลาทั้งสิ้น 15 วัน จากนั้นตรวจสอบความเรียบร้อยสมบูรณ์ เตรียมนำข้อมูลไปวิเคราะห์เชิงสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติและวิธีวิเคราะห์ข้อมูลที่สอดคล้องกับคำถามในการวิจัยและการทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ นำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนเรียนรวม ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 วิเคราะห์โดยใช้สถิติการคำนวณ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียงโดยมีเกณฑ์ ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง มีการบริหารจัดการโรงเรียนเรียนรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุดการแปลผลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว, 2535)

ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง มีการบริหารจัดการโรงเรียนเรียนรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง มีการบริหารจัดการโรงเรียนเรียนรวมอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง มีการบริหารจัดการโรงเรียนเรียนรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง มีการบริหารจัดการโรงเรียนเรียนรวมอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง มีการบริหารจัดการโรงเรียนเรียนรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนเรียนรวม ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ประกอบด้วย

1.1 การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามแต่ละข้อ โดยใช้สูตร IOC (Index of Item Objective Congruence) (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

R แทน คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

1.2 หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย

2.1 ค่าร้อยละ (Percentage)

2.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ประกอบด้วย

2.2.1 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)

2.2.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2.3 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลสำเร็จรูป

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษา เรื่อง การบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา เกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ทำการวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean: $\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และเปรียบเทียบการบริหารจัดการโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน โดยใช้ t-test และ One-Way ANOVA

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์แจกแจงความถี่และค่าร้อยละ (Percentage)

ตาราง 6 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ชาย	24	21.80
2. หญิง	86	78.20
รวม	**110**	**100.00**

จากตาราง 6 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกเป็นเพศชาย จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 78.20 และเพศหญิง จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 78.20

ตาราง 7 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. น้อยกว่า 20 ปี	0	0.00
2. 20–59 ปี	110	100.00
3. มากกว่า 59 ปี	0	0.00
รวม	**110**	**100.00**

จากตาราง 7 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุอยู่ในช่วง 20–59 คน จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 100

ตาราง 8 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามวุฒิการศึกษา

วุฒิการศึกษา	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. ระดับปริญญาตรี	79	71.80
2. สูงกว่าระดับปริญญาตรี	31	28.20
รวม	**110**	**100.00**

จากตาราง 8 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 71.80 วุฒิการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 28.20

ตาราง 9 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

ประสบการณ์การทำงาน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. 1–5 ปี	32	29.10
2. 6–10 ปี	37	33.60
3. 11 ปีขึ้นไป	41	37.30
รวม	**110**	**100.00**

จากตาราง 9 ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามประสบการณ์การทำงานพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีประสบการณ์การทำงาน 1–5 ปี จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 29.10 ประสบการณ์การทำงาน 6–10 ปี จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 33.60 และมีประสบการณ์การทำงาน 11 ปีขึ้นไป จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 37.30

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนเรียนรวม ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ทำการวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 โดยภาพรวม

ข้อที่	การบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 โดยภาพรวม	n = 110		ระดับ	ลำดับที่
		$\overline{X}$	S.D.		
1	ด้านการบริหารงานบุคคล	4.34	0.46	มาก	4
2	ด้านการบริหารงานการเงิน พัสดุ และทรัพย์สิน	4.41	0.43	มาก	1
3	ด้านการบริหารจัดการวิชาการ	4.38	0.41	มาก	3
4	ด้านการบริหารจัดการทั่วไป	4.40	0.45	มาก	2
	รวมเฉลี่ย	**4.38**	**0.44**	**มาก**	

จากตาราง 10 พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.38, S.D. = 0.44) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการบริหารงานการเงิน พัสดุ และทรัพย์สิน อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.41, S.D. = 0.43)ด้านที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ ด้านการบริหารจัดการทั่วไป อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.40, S.D. = 0.45) และด้านการบริหารจัดการวิชาการ อยู่ในระดับมาก

($\overline{X}$ = 4.38, S.D. = 0.41) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารงานบุคคล อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.34, S.D. = 0.46)

ตาราง 11 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ด้านการบริหารงานบุคคล

ข้อที่	การบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ด้านการบริหารงานบุคคล	n = 110		ระดับ	ลำดับที่
		$\overline{X}$	S.D.		
1	ผู้บริหารสถานศึกษามอบหมายงานโดยคำนึงถึงความถนัดศักยภาพของบุคลากรและความเต็มใจของบุคลากรส่วนใหญ่	4.31	0.60	มาก	6
2	ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบแก่บุคลากรสายสนับสนุน นักการภารโรงและงานธุรการชัดเจน	4.34	0.56	มาก	3
3	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งของโรงเรียนหลักและโรงเรียนรวมมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของโรงเรียน	4.35	0.61	มาก	2
4	ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างขวัญและกำลังใจให้กับครูผู้สอนและบุคลากรสายสนับสนุน ทั้งโรงเรียนหลักและโรงเรียนรวมอย่างสม่ำเสมอ	4.32	0.66	มาก	5
5	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นขึ้นฐานของโรงเรียนหลักและโรงเรียนรวมดำเนินงานร่วมกันเหมือนเป็นองค์กรเดียวกัน	4.43	0.58	มาก	1
6	ผู้บริหารสถานศึกษาพิจารณาความดีความชอบของครูผู้สอนและบุคลากรสายสนับสนุนทั้งของโรงเรียนหลักและโรงเรียนรวม อย่างชัดเจนและเหมาะสม	4.33	0.61	มาก	4
	รวมเฉลี่ย	**4.34**	**0.46**	**มาก**	

จากตาราง 11 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ด้านการบริหารงานบุคคล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.34, S.D. = 0.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นขึ้นฐานของโรงเรียนหลักและโรงเรียนรวมดำเนินงานร่วมกันเหมือนเป็นองค์กรเดียวกัน ($\overline{X}$ = 4.43, S.D.= 0.58) รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งของโรงเรียนหลักและโรงเรียนรวมมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของโรงเรียน ($\overline{X}$ = 4.35, S.D. = 0.61) ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบแก่บุคลากรสายสนับสนุน นักการภารโรงและงานธุรการชัดเจน ($\overline{X}$ = 4.34, S.D. = 0.56) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามอบหมายงานโดยคำนึงถึงความถนัดศักยภาพของบุคลากรและความเต็มใจของบุคลากรส่วนใหญ่ ($\overline{X}$ = 4.31 ,S.D. = 0.60)

ตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ด้านการบริหารงานการเงิน พัสดุและทรัพย์สิน

ข้อที่	การบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ด้านการบริหารงานการเงิน พัสดุ และทรัพย์สิน	n = 110		ระดับ	ลำดับที่
		$\overline{X}$	S.D.		
1	ผู้บริหารสถานศึกษา มีการตรวจสอบการจัดทำบัญชีทรัพย์สิน งบประมาณ สิทธิ และการผูกพันทั้งหมดให้เป็นไปตามระเบียบ	4.43	0.58	มาก	3
2	ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารเงินอุดหนุนรายหัวนักเรียนอย่างเป็นระบบ และกำหนดรายละเอียดการปฏิบัติอย่างชัดเจน ทั้งโรงเรียนหลักและโรงเรียนรวม	4.47	0.52	มาก	2

ตาราง 12 (ต่อ)

ข้อที่	การบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ด้านการบริหารงานการเงิน พัสดุ และทรัพย์สิน	n = 110		ระดับ	ลำดับที่
		$\overline{X}$	S.D.		
3	ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดวิธีปฏิบัติร่วมกันระหว่างโรงเรียนหลักและโรงเรียนรวม เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีเงินงบประมาณ เงินนอกงบประมาณ เงินรายได้สถานศึกษา สิทธิ หนี้และการผูกพัน อย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร	4.47	0.54	มาก	1
4	ผู้บริหารสถานศึกษานำครุภัณฑ์ทั้งหมดของโรงเรียนรวมมาใช้ประโยชน์ และดูแลรักษาร่วมกัน	4.37	0.56	มาก	6
5	ผู้บริหารสถานศึกษาดูแลและใช้ประโยชน์จากอาคารสถานที่ของโรงเรียนมารวมอย่างคุ้มค่า	4.35	0.67	มาก	7
6	ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารงบประมาณค่าพาหนะอย่างเหมาะสม และตรงตามเวลา	4.4	0.62	มาก	4
7	ผู้บริหารสถานศึกษา จัดระบบการติดตามประเมินการใช้งบประมาณร่วมกันอย่างยุติธรรม คุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน	4.38	0.59	มาก	5
	รวมเฉลี่ย	4.41	0.43	มาก	

จากตาราง 12 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ด้านการบริหารงานการเงิน พัสดุและทรัพย์สิน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.41 , S.D. = 0.43) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดวิธีปฏิบัติร่วมกันระหว่างโรงเรียนหลักและโรงเรียนรวม เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีเงินงบประมาณ เงินนอกงบประมาณเงินรายได้สถานศึกษา สิทธิ หนี้และการผูกพัน อย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร ($\overline{X}$ = 4.47, S.D. = 0.54) รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารเงินอุดหนุนรายหัวนักเรียนอย่างเป็นระบบ และกำหนดรายละเอียดการปฏิบัติอย่างชัดเจน ทั้งโรงเรียนหลักและโรงเรียนรวม ($\overline{X}$ = 4.46, S.D. = 0.52) ผู้บริหารสถานศึกษามีการตรวจสอบการจัดทำบัญชีทรัพย์สิน งบประมาณ สิทธิ และการผูกพันทั้งหมดให้เป็นไปตามระเบียบ ($\overline{X}$ = 4.43, S.D. = 0.58) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาดูแลและใช้ประโยชน์จากอาคารสถานที่ของโรงเรียนมารวมอย่างคุ้มค่า ($\overline{X}$ = 4.35 ,S.D. = 0.67)

ตาราง 13 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ด้านการบริหารงานวิชาการ

ข้อที่	การบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ด้านการบริหารงานวิชาการ	n = 110		ระดับ	ลำดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
1	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องตามความต้องการของชุมชนท้องถิ่น และนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียนเรียนรวม	4.37	0.57	มาก	5
2	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้สอนพัฒนาด้านการจัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ และทัดเทียมกันทั้งโรงเรียนหลักและโรงเรียนรวม	4.36	0.54	มาก	6
3	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้สอนพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลร่วมกันทั้งของโรงเรียนหลักและโรงเรียนรวม	4.30	0.53	มาก	10
4	ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนการจัดกิจกรรมทางวิชาการเพื่อเปิดโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้แก่ชุมชนครอบคลุม ทั้งในเขตโรงเรียนหลักและโรงเรียนรวม	4.33	0.54	มาก	9
5	ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดครูผู้สอนครบทุกห้องเรียน สามารถจัดการเรียนการสอนได้เต็มหลักสูตรเต็มเวลาเต็มความสามารถ	4.45	0.52	มาก	2
6	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้สอนจัดกลุ่มนักเรียนโดยคละนักเรียนของโรงเรียนหลัก และโรงเรียนรวมอย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ	4.43	0.61	มาก	3
7	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้สอนจัดการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น	4.45	0.57	มาก	1
8	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องตามความต้องการของชุมชนท้องถิ่น และนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียนเรียนรวม	4.37	0.57	มาก	5

ตาราง 13 (ต่อ)

ข้อที่	การบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ด้านการบริหารงานวิชาการ	n = 110		ระดับ	ลำดับที่
		$\overline{X}$	S.D.		
9	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้สอนพัฒนาด้านการจัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ และทัดเทียมกันทั้งโรงเรียนหลักและโรงเรียนรวม	4.36	0.54	มาก	6
10	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้สอนพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลร่วมกันทั้งของโรงเรียนหลักและโรงเรียนรวม	4.30	0.53	มาก	10
	รวมเฉลี่ย	**4.38**	**0.41**	**มาก**	

จากตาราง 13 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ด้านการบริหารงานวิชาการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.38, S.D. = 0.41) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้สอนจัดการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ($\overline{X}$ = 4.45, S.D. = 0.57) รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดครูผู้สอนครบทุกห้องเรียน สามารถจัดการเรียนการสอนได้เต็มหลักสูตรเต็มเวลาเต็มความสามารถ ($\overline{X}$ = 4.45, S.D. = 0.52) ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้สอนจัดกลุ่มนักเรียนโดยคละนักเรียนของโรงเรียนหลัก และโรงเรียนรวมอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ($\overline{X}$ = 4.43, S.D. = 0.61) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้สอนพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลร่วมกันทั้งของโรงเรียนหลักและโรงเรียนรวม ($\overline{X}$ = 4.30, S.D. = 0.53)

ตาราง 14 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ด้านการบริหารจัดการทั่วไป

ข้อที่	การบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ด้านการบริหารจัดการทั่วไป	n = 110		ระดับ	ลำดับที่
		$\overline{X}$	S.D.		
1	ดำเนินการรวมโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการสร้างความเข้าใจกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างครอบคลุมทั้งของโรงเรียนหลักและโรงเรียนรวม (เช่น การประชุมชี้แจง การสร้างความเข้าใจและรับฟังความคิดเห็นของบุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน)	4.45	0.58	มาก	2
2	ผู้บริหารสถานศึกษาจัดพาหนะรับ–ส่งนักเรียนโรงเรียนรวม อย่างเพียงพอ สะดวกและปลอดภัย	4.36	0.62	มาก	5
3	ผู้บริหารสถานศึกษาจัดอาคารเรียนและอาคารประกอบของโรงเรียนหลักอย่างเพียงพอและเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ	4.45	0.62	มาก	1
4	ผู้บริหารสถานศึกษาจัดห้องเรียน ห้องปฏิบัติการและห้องคอมพิวเตอร์อย่างเพียงพอและเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน	4.35	0.63	มาก	6
5	ผู้บริหารสถานศึกษาจัดโรงอาหาร โต๊ะที่นั่ง และอุปกรณ์สำหรับรับประทานอาหารเพียงพอต่อนักเรียนโรงเรียน	4.43	0.55	มาก	3
6	ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผน และดำเนินงานของโรงเรียนเรียนรวม	4.35	0.62	มาก	7
7	ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารดำเนินงานเป็นไปตามรูปแบบและแนวทางการรวมโรงเรียน	4.41	0.60	มาก	4
	รวมเฉลี่ย	**4.40**	**0.45**	**มาก**	

จากตาราง 14 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 การบริหารจัดการทั่วไป ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.40, S.D. = 0.45) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดอาคารเรียนและอาคารประกอบของโรงเรียนหลักอย่างเพียงพอและเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ ($\overline{X}$ = 4.45, S.D. = 0.62) รองลงมา ได้แก่ ดำเนินการรวมโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการสร้างความเข้าใจกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างครอบคลุม ทั้งของโรงเรียนหลักและโรงเรียนรวม (เช่น การประชุมชี้แจง การสร้างความเข้าใจและรับฟังความคิดเห็นของบุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน) ($\overline{X}$= 4.45, S.D. = 0.58) และผู้บริหารสถานศึกษาจัดโรงอาหารโต๊ะที่นั่ง และอุปกรณ์สำหรับรับประทานอาหารเพียงพอต่อนักเรียนโรงเรียน ($\overline{X}$ = 4.43, S.D. = 0.63) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผน และดำเนินงานของโรงเรียนเรียนรวม ($\overline{X}$ = 4.35, S.D. = 0.62)

ตาราง 15 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 จำแนกตามวุฒิการศึกษา

ที่	รายการ	ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี		t	Sig (2-tailed)
		$\overline{X}$	S.D.	$\overline{X}$	S.D.		
1	ด้านการบริหารงานบุคคล	4.35	0.45	4.34	0.48	0.08	0.94
2	ด้านการบริหารงานการเงิน พัสดุและทรัพย์สิน	4.38	0.41	4.48	0.41	1.10	0.27
3	ด้านการบริหารจัดการวิชาการ	4.35	0.40	4.46	0.43	1.29	0.20
4	ด้านการบริหารจัดการทั่วไป	4.35	0.47	4.53	0.39	1.90	0.06
	ภาพรวม	**4.36**	**0.43**	**4.45**	**0.43**	**1.09**	**0.37**

หมายเหตุ: *ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตาราง 15 พบว่า ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ การบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 จำแนกตามวุฒิการศึกษา เมื่อพิจารณาโดยรวม พบว่าไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานการเงิน พัสดุและทรัพย์สิน ด้านการบริหารจัดการวิชาการ และด้านการบริหารจัดการทั่วไป

ตาราง 16 แสดงการเปรียบเทียบการบริหารโรงเรียนเรียนรวม ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

ข้อ	รายการ		ss	df	MS	F	Sig
1	ด้านการบริหารงานบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	0.04	2	0.02	0.09	0.92
		ภายในกลุ่ม	22.59	107	0.21		
		รวม	22.63	109			
2	ด้านการบริหารงานการเงิน พัสดุและทรัพย์สิน	ระหว่างกลุ่ม	0.05	2	0.03	0.13	0.86
		ภายในกลุ่ม	20.22	107	0.19		
		รวม	20.27	109			
3	ด้านการบริหารจัดการวิชาการ	ระหว่างกลุ่ม	0.08	2	0.04	0.24	0.78
		ภายในกลุ่ม	18.41	107	0.17		
		รวม	18.49	109			
4	ด้านการบริหารจัดการทั่วไป	ระหว่างกลุ่ม	0.09	2	0.05	0.22	0.80
		ภายในกลุ่ม	22.35	107	0.21		
		รวม	22.44	109			
	ภาพรวม	**ระหว่างกลุ่ม**	**0.07**	**2**	**0.04**	**0.17**	**0.84**
		ภายในกลุ่ม	**20.89**	**107**	**0.20**		
		รวม	**20.96**	**109**			

หมายเหตุ: *ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตาราง 16 พบว่า ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ การบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ตามประสบการณ์ในการทำงาน เมื่อพิจารณาโดยรวม พบว่าไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานการเงิน พัสดุและทรัพย์สิน ด้านการบริหารจัดการวิชาการ และด้านการบริหารจัดการทั่วไป

บทที่ 5

บทสรุป

การศึกษา เรื่อง การบริหารจัดการโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 จำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษากลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 จำนวน 110 คน ซึ่งใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

การศึกษาการบริหารการบริหารโรงเรียนเรียนรวม ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการบริหารงานการเงิน พัสดุและทรัพย์สิน รองลงมาคือ ด้านการบริหารจัดการทั่วไป และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารงานบุคคล โดยแต่ละด้านมีรายละเอียด ดังนี้

1. ด้านการบริหารงานบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นขึ้นฐานของโรงเรียนหลักและโรงเรียนรวมดำเนินงานร่วมกันเหมือนเป็นองค์กรเดียวกัน รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งของโรงเรียนหลักและโรงเรียนรวมมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบแก่บุคลากรสายสนับสนุน นักการภารโรงและงานธุรการชัดเจน ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามอบหมายงานโดยคำนึงถึงความถนัดศักยภาพของบุคลากรและความเต็มใจของบุคลากรส่วนใหญ่

2. ด้านการบริหารงานการเงิน พัสดุ และทรัพย์สิน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดวิธีปฏิบัติร่วมกันระหว่างโรงเรียนหลักและโรงเรียนรวม เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีเงินงบประมาณ เงินนอกงบประมาณ เงินรายได้สถานศึกษา สิทธิ หนี้และการผูกพัน อย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารเงินอุดหนุนรายหัวนักเรียนอย่างเป็นระบบ และกำหนดรายละเอียดการปฏิบัติอย่างชัดเจน ทั้งโรงเรียนหลักและโรงเรียนรวม ผู้บริหารสถานศึกษามีการตรวจสอบการจัดทำบัญชีทรัพย์สิน งบประมาณ สิทธิ และการผูกพันทั้งหมดให้เป็นไปตามระเบียบ ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาดูแลและใช้ประโยชน์จากอาคารสถานที่ของโรงเรียนมารวมอย่างคุ้มค่า

3. ด้านการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้สอนจัดการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดครูผู้สอนครบทุกห้องเรียน สามารถจัดการเรียนการสอนได้เต็มหลักสูตรเต็มเวลาเต็มความสามารถ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้สอนจัดกลุ่มนักเรียนโดยคละนักเรียนของโรงเรียนหลัก และโรงเรียนรวมอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้สอนพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลร่วมกันทั้งของโรงเรียนหลักและโรงเรียนรวม

4. ด้านการการบริหารจัดการทั่วไป โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดอาคารเรียนและอาคารประกอบของโรงเรียนหลักอย่างเพียงพอและเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ รองลงมา ได้แก่ ดำเนินการรวมโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการสร้างความเข้าใจกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างครอบคลุม ทั้งของโรงเรียนหลักและโรงเรียนรวม (เช่น การประชุมชี้แจง การสร้างความเข้าใจและรับฟังความคิดเห็นของบุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน) และผู้บริหารสถานศึกษาจัดโรงอาหาร โต๊ะที่นั่ง และอุปกรณ์สำหรับรับประทานอาหารเพียงพอต่อนักเรียนโรงเรียน ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผน และดำเนินงานของโรงเรียนเรียนรวม

ผลการเปรียบเทียบการบริหารโรงเรียนเรียนรวม ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงานพบความแตกต่าง ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ การบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 จำแนกตามวุฒิการศึกษาเมื่อพิจารณาโดยรวม พบว่าไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในทุกด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานการเงิน พัสดุและทรัพย์สิน ด้านการบริหารจัดการวิชาการ และด้านการบริหารจัดการทั่วไป

2. ผลการวิเคราะห์การบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ตามประสบการณ์ในการทำงานเมื่อพิจารณาโดยรวม พบว่าไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในทุกด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานการเงิน พัสดุและทรัพย์สิน ด้านการบริหารจัดการวิชาการ และด้านการบริหารจัดการทั่วไป

อภิปรายผล

จากการศึกษาการบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ผู้วิจัยอภิปรายผลในประเด็นที่สำคัญของการวิจัยโดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. จากการศึกษาการบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ในภาพรวมการบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นขึ้นฐานของโรงเรียนหลักและโรงเรียนรวมดำเนินงานร่วมกันเหมือนเป็นองค์กรเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับ วัชรพงศ์ สุริยศ (2562) ได้ศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จ ระดับปัจจัยและแนวทางการบริหารโรงเรียนควบรวม ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่ถูกควบรวมใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 ควรมีผู้บริหารที่ทันสมัย พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคใหม่ ๆ เข้าใจบริบทท้องถิ่นชุมชน เข้าใจบุคลากร ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจ ทักษะการใช้เทคโนโลยีในยุคดิจิทัล สนับสนุนการควบรวมเพื่อประหยัดงบประมาณ ทรัพยากรเพื่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนที่สูงขึ้น ครูและบุคลากร ครบชั้น ครบทุกวิชาเอก และอภิปรายเป็นรายด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการบริหารงานบุคคล ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งของ

โรงเรียนหลักและโรงเรียนรวมมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบแก่บุคลากรสายสนับสนุน นักการภารโรงและงานธุรการชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) กำหนดนโยบาย แนวทาง มาตรการ การดำเนินงาน และพัฒนาคุณภาพการศึกษาตลอดจนรูปแบบการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ในระดับโรงเรียน สร้างความเข้าใจกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน และสถาบันศาสนา ให้ตระหนักรับรู้ถึงเหตุผล และความจำเป็นของทางราชการในการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารบุคลากรงบประมาณ และคุณภาพการศึกษา และสอดคล้องกับ ฐานิตา พรหมมา (2563) ได้ศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ และแนวทางการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขนาดเล็กแบบควบรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขนาดเล็กแบบควบรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 โดยรวมมีสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการดำเนินงานเป็นไปในลักษณะทิศทางเดียวกัน อยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการบริหารงานการเงิน พัสดุ และทรัพย์สิน ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารเงินอุดหนุนรายหัวนักเรียนอย่างเป็นระบบ และกำหนดรายละเอียดการปฏิบัติอย่างชัดเจน ทั้งโรงเรียนหลักและโรงเรียนรวม รวมถึง การติดตามประเมินการใช้งบประมาณร่วมกันอย่างยุติธรรม คุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) กล่าวถึง การรวมโรงเรียนขนาดเล็กจะต้องมีแนวทางการบริหารจัดการเงิน พัสดุ และทรัพย์สินและกำหนดบทบาทหน้าที่ของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยจัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนรายหัวนักเรียน ให้จัดไปตามตัวนักเรียน ตามกรอบการจัดสรรงบประมาณ บริหารจัดการพื้นฐาน

1.3 ด้านการบริหารงานวิชาการ ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้สอนพัฒนาด้านการจัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ และทัดเทียมกันทั้งโรงเรียนหลักและโรงเรียนรวม โดยส่งเสริมให้ผู้สอน นำสื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ของโรงเรียนหลักและโรงเรียนรวม มาใช้จัดการเรียนการสอนร่วมกันอย่างคุ้มค่า ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) ได้กำหนดนโยบาย แนวทาง มาตรการการดำเนินงาน และพัฒนาคุณภาพการศึกษาตลอดจนรูปแบบการใช้ทรัพยากรร่วมกัน สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนรูปแบบต่าง ๆ

โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้สนับสนุนงบประมาณ สำหรับการจัดการเรียนสอนคละชั้น การจัดสรรสื่อการเรียนการสอนเพื่อสนับสนุนการทำงานของครูและการจัดสรร DLTV, DLIT, สื่อ 60 พรรษาสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารีฯ ให้กับโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของครูให้มีคุณภาพ และสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง

1.4 ด้านการการบริหารจัดการทั่วไป โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการสร้างความเข้าใจกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างครอบคลุม ทั้งของโรงเรียนหลักและโรงเรียนรวม เช่น การประชุมชี้แจง การสร้างความเข้าใจและรับฟังความคิดเห็นของบุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมถึงการกำหนดให้ชุมชน มีส่วนร่วมในการวางแผน และดำเนินงานของโรงเรียนเรียนรวม ซึ่งสอดคล้องกับ วลินดา รสชา (2564) ได้ศึกษาความคิดเห็น ความต้องการและแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารสถานศึกษาควบรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และเพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณภาพ รวมทั้งเพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า ผลลัพธ์การบริหารสถานศึกษาควบรวม โดยมีปัจจัยความสำเร็จได้แก่ 1) นโยบายการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กต้องมีความต่อเนื่องลงสู่การปฏิบัติจริง 2) มีการกระจายอำนาจในการบริหารเพื่อความคล่องตัวในการบริหารงานทั้ง 4 ฝ่าย ได้แก่ งานบริหารงบประมาณ งานบริหารบุคคลงานบริหารทั่วไป และงานบริหารวิชาการ 3) การยอมรับและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียประกอบด้วย ชุมชน ผู้ปกครองและนักเรียน 4) การมีส่วนร่วมและการกระจายอำนาจจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการสถานศึกษา และสอดคล้องกับ อำนาจ จันทร์ขำ (2560) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานการจัดการเรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็ก ปัญหา อุปสรรค ปัจจัยความสำเร็จ และปัจจัยเสี่ยงต่อความล้มเหลวในการจัดการเรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็ก และความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการเรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็ก ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการดำเนินงานการจัดการเรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็กประกอบด้วย 3 ส่วนคือ 1.1) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์บริบทชุมชนและโรงเรียนของตน เป้าหมายการเรียนรวม และพฤติกรรมการมีส่วนร่วม

2. เปรียบเทียบการบริหารโรงเรียนเรียนรวม ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน

2.1 จากการเปรียบเทียบ การบริหารโรงเรียนเรียนรวม ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 จำแนกตามวุฒิการศึกษา เมื่อพิจารณาโดยรวม พบว่าไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในทุกด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานการเงิน พัสดุและทรัพย์สิน ด้านการบริหารจัดการวิชาการ และด้านการบริหารจัดการทั่วไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ได้ดำเนินการตามนโยบาย แนวทาง และหลักเกณฑ์ ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้บริหาร ครูผู้สอน ได้เข้าร่วมประชุม ศึกษาแนวทาง หลักเกณฑ์ และการดำเนินงานในการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก โดยการจัดการเรียนรวม โดยได้เริ่มศึกษาการดำเนินงานในการจัดการเรียนร่วมไปพร้อมกัน เรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ต่าง ๆ ในการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรค ซึ่งมีบริบทใกล้เคียงกันในแต่ละโรงเรียน ส่งผลให้ ผู้บริหารสถานศึกษาครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในสถานศึกษาแตกต่างกัน จึงมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับลดารัตน์ ศศิธร (2558) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กโดยการจัดการเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำแนกตามตำแหน่งประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในสถานศึกษาและลักษณะของโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กโดยการจัดการเรียนร่วมแตกต่างกันตามตำแหน่งและลักษณะของโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ

2.2 จากการเปรียบเทียบการบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานเมื่อพิจารณาโดยรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในทุกด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานการเงิน พัสดุและทรัพย์สิน ด้านการบริหารจัดการวิชาการ และด้านการบริหารจัดการทั่วไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ได้ดำเนินการตามนโยบาย แนวทาง และหลักเกณฑ์ ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้บริหาร ครูผู้สอน ได้เข้าร่วมประชุม ศึกษาแนวทาง หลักเกณฑ์ และการดำเนินงานในการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก โดยการจัดการเรียน

รวม โดยได้เริ่มศึกษาการดำเนินงานในการจัดการเรียนร่วมไปพร้อมกัน เรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ต่าง ๆ ในการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรค ซึ่งมีบริบทใกล้เคียงกันในแต่ละโรงเรียน ส่งผลให้ ผู้บริหารสถานศึกษาครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในสถานศึกษาแตกต่างกัน จึงมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับลดารัตน์ ศศิธร (2558) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กโดยการจัดการเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามตำแหน่งประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในสถานศึกษาและลักษณะของโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กโดยการจัดการเรียนร่วมแตกต่างกันตามตำแหน่งและลักษณะของโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับแต่ไม่แตกต่างกันตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการวิจัย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน โรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 มีความเห็นว่า การบริหารงานบุคคลโรงเรียนเรียนรวม โดยผู้บริหารสถานศึกษามอบหมายงานโดยคำนึงถึงความถนัดศักยภาพของบุคลากรและความเต็มใจของบุคลากรส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา จึงควรมีนโยบายและแนวทางที่ชัดเจนในมอบหมายงาน โดยคำนึงถึงความถนัดศักยภาพของบุคลากร เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนเรียนรวมต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพของบุคลากรของโรงเรียนเรียนรวมต่อไป

2. ควรมีการศึกษาและเปรียบเทียบการบริหารโรงเรียนเรียนรวม ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 จำแนกตามครูที่อยู่ในโรงเรียนหลักและโรงเรียนที่มาเรียนรวม

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กมล ภู่ประเสริฐ. (2544). **การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: ทิปส์พับบลิเคชั่น.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). **การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). **ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดตั้ง รวมหรือเลิกสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2550**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กิจจา บานชื่น. (2559). **หลักการจัดการ**. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

จรุณี เก้าเอี้ยน. (2557). **เทคนิคการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 2). ยะลา: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

จันทิมา เมยประโคน. (2555). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจในการเรียนวิชาศิลปะเรื่องการสร้างสรรค์จากเศษวัสดุของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ แบบ 4 MAT.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

จิติมา วรรณศรี. (2557). **การบริหารงานวิชากรในสถานศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: รัตนสุวรรณ.

โชติ บดีรัฐ. (2558). **เทคนิคการบริหาร**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ถนัด ภูมิอภินันท์. (2555). **การบริหารงานธุรการ การเงิน และพัสดุในโรงเรียนประถมศึกษา**. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ธงชัย สันติวงษ์. (2551). **องค์การและการบริหารงาน**. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.

ธีรวุฒิ ประทุมนพรัตน์. (2531). **การบริหารงานบุคลากรทางการศึกษา**. สงขลา: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.

ธีระ รุญเจริญ. (2550). **ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา.** กรุงเทพฯ: แอล.ที.เพรส.

นภาดา ผูกสุวรรณ์. (2558). **การบริหารงานวิชาการตามทรรศนะของครูโรงเรียน**

เทศบาลแหลมฉบัง 3 อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

นิพนธ์ กินาวงศ์. (2543). **หลักการบริหารการศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 2). พิษณุโลก: ตระกูลไทย.

นิรชา พันธุพัฒน์. (2561). **ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และผลกระทบของการนำนโยบายการควบรวมโรงเรียนขนาดเล็กสู่การปฏิบัติ จังหวัดอุตรดิตถ์.** วิทยานิพนธ์ ค.ด., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, อุตรดิตถ์.

บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว. (2535). การอ้างอิงประชากรเมื่อใช้เครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่ากับกลุ่มตัวอย่าง. **วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒม์ มหาสารคาม,** 3(1), 23–24.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). **การวิจัยเบื้องต้น** (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ประภาพรรณ รักเลี้ยง. (2556). **หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา**. พิษณุโลก: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยพิษณุโลก

ประภาสิริ คลายคลึง. (2557). **การประเมินหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนบัวแก้วเกษรสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 โดยใช้แนวคิด Balanced Scorecard.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยรังสิต, กรุงเทพฯ.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). **จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล**. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.

พรรษมน พินทุสมิต. (2560). **การปฏิบัติงานการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษาในจังหวัดปทุมธานี**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.

ภัทรา จรรยาธรรม. (2564). **การบริหารสถานศึกษาเอกชนในยุคดิจิทัล**. วิทยานิพนธ์ ปร.ด., มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.

ภารดี อนันต์นาวี. (2551). **หลักการแนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา**. ชลบุรี: มนตรี.

ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ. (2542). **หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ยงยุทธ เกษสาคร. (2549). **ภาวะผู้นำและการทางานเป็นทีม**. กรุงเทพฯ: พิมพ์ วี. เจ. พริ้นติ้ง.

รุ่ง แก้วแดง. (2546). **การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา.** กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2560). **การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.** สงขลา: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ลดารัตน์ ศศิธร. (2558). **การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กโดยการจัดการเรียนร่วม**

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, สงขลา.

วรกาญจน์ สุขสดเขียว. (2556). **การบริหารงบประมาณสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลสังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 9.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วลินดา รสชา. (2563). **รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการบริหารสถานศึกษาควบรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา.** วิทยานิพนธ์ กศ.ด., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

วันชัย มีชาติ. (2548). **พฤติกรรมการบริหารองค์การสาธารณะ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิบูลอร นิลพิบูลย์. (2563). **การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.

วิโรจน์ สารรัตนะ. (2542). **การบริหารหลักการและทฤษฎีและประเด็นทางการศึกษา**. กรุงเทพ: ทิพย์วิสุทธิ์.

วิลาวัลย์ ไพโรจน์. (2540). **การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัด พระนครศรีอยุธยา**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒน์, กรุงเทพฯ.

ศิรินทร์ทิพย์ วรรณภักตร์. (2564). แนวทางการบริหารโรงเรียนประชารัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2. **วารสารวิจัยวิชาการ The Journal of Research and Academics,** 4(4), 205–220.

เศาวนิต เศาณานนท์. (2543). **ภาวะผู้นำ** (พิมพ์ครั้งที่ 3). นครราชสีมา: โรงพิมพ์สถาบันราชภัฏนครราชสีมา.

สมใจ คัสกรณ์. (2559). **ความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารทรัพยากรทางศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.

สมเดช สีแสง. (2549). **คู่มือปฏิบัติราชการและเตรียมสอบผู้บริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ: เรียนดี.

สมพงศ์ เกษมสิน. (2514). **การบริหาร.** กรุงเทพฯ: เกษมสุวรรณ.

สมยศ นาวีการ. (2544). **การบริหาร** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สมหมายการพิมพ์.

สมศักดิ์ คงเที่ยง. (2543). **การบริหารงานบุคคลและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สมาน พงษ์จำนง. (2547). **คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพตามทัศนะของ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชัยภูมิ**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา.

สันติ บุยภิรมย์. (2552). **การบริหารงานวิชาการ**. กรุงเทพฯ: บุ๊คพอยท์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3. (2565). **ระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ.** สืบค้นเมื่อ 14 พฤศจิกายน 2565, จาก https://www.bigdata-lpg3.com/index.php

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). **แนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การปฏิบัติ.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). **แผนบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก 2562–2565**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2545). **แนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.

สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). **การดำเนินงานรวมโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อรองรับการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักเลขาธิการคุรุสภา. (2546). **พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546.** กรุงเทพฯ: สำนักเลขาธิการคุรุสภา.

สุธรรม ธรรมทัศนานนท์. (2554). **หลักการทฤษฎีและนวัตกรรมการบริหารการศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาสารคาม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สุธิกานต์ บริเอก. (2564). ***ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22***. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.

สุนันท์ รุ่งอรุณแสงทอง. (2561). **การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดประสิทธิภาพ**.

วิทยานิพนธ์ ปร.ด., มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.

สุปรียา ชินพะวอ. (2562). **การพัฒนาแนวทางการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

สุรพล พุฒคา. (2544). **โครงสร้างการจัดการในสถานศึกษา.** ลพบุรี: โรงพิมพ์คณะครุศาสตร์สถาบันราชภัฏเทพสตรี.

เสนาะ ติเยาว์. (2548). **รูปแบบการบริหารและจัดการวิจัยทางการศึกษาและที่เกี่ยวข้องขององค์กรระดับชาติ.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

หวน พินธุพันธ์. (2550). **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ: อักษร บัณฑิต.

อชิรญาณ์ คชาบาล. (2561). **การศึกษาการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, จันทบุรี.

Brown, A. L. (1980). **Organization Theory and Management: A Macro Approach.** New York: John Wiley and Sons.

Draft, R. L. (2003). **Management** (6th ed.). Australia: Thomson South–Western.

Drucker, P. F. (2005). **The effective executive**. Australia: Wadsworth.

DuBrin, A. J. (1995). **Leadership: Research Findings, Practice, and Skills.** Boston: Houghton Mifflin.

Fayol, H. (1916). **General and Industrial Management**. New York: Pittmans.

Fisk, J. B. (1957). **The tasks of educational administration.** New York: Harper and Brothers.

Good, C. V. (1973). **Dictionary of Education** New York: McGraw– Hill.

Griffin, R. W. (1979). **Management.** Boston: Houghton Mifflin.

Herbert, A. S. (1947). **Administrative Behavior: A study of Decision–Making Process in Administrative Organization.** New York: MacMillian.

Kimbroug, R. B. and Nummery, M. Y. (1983). **Education Administration**. New York: Macmillan.

Krejcie, R. V., and Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities.

Educational and Psychological Measurement, 30, 607–610.

Stoner, A. F., and Freeman, E. R. (1989) **Management.** New Jersey: Prentice Hall.

Taylor, F. H. (1916). Contributions to a knowledge of Australian Culicidae. No. III.

Proceedings of the Linnean Society of New South Wales, 41(3), 564–574.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. ผศ.ดร.วรรณกร พรประเสริฐ ตำแหน่ง อาจารย์สาขาวิชาวัดและประเมินผลการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา
2. นายถาวร เกษณา ตำแหน่ง ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนแจ้คอนวิทยา
3. นายเสวก จัดสวย ตำแหน่ง ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนไผ่งามวิทยา

ภาคผนวก ข แบบแสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบแสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การบริหารโรงเรียนเรียนรวม ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3

ผลการตรวจค่าความสอดคล้องข้อคำถามกับนิยามศัพท์ของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามแต่ละข้อ โดยใช้สูตร IOC (Index of Item Objective Congruence) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

$\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกข้อคำถามคือ

1. ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67–1.00
2. ข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.67 ควรพิจารณาปรับปรุงหรือตัดทิ้ง

ดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม

ข้อ	การบริหารโรงเรียนเรียนรวม	คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC	สรุปผล
		1	2	3			
ด้านที่ 1 ด้านการบริหารงานบุคคล							
1	ผู้บริหารสถานศึกษามอบหมายงานโดยคำนึงถึงความถนัดศักยภาพของบุคลากรและความเต็มใจของบุคลากรส่วนใหญ่	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
2	ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบแก่บุคลากรสายสนับสนุนนักการภารโรงและงานธุรการชัดเจน	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
3	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งของโรงเรียนหลักและโรงเรียนรวมมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของโรงเรียน	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
4	ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างขวัญและกำลังใจให้กับครูผู้สอนและบุคลากรสายสนับสนุนทั้งโรงเรียนหลักและโรงเรียนรวมอย่างสม่ำเสมอ	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
5	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ ครูผู้สอน คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นขึ้นฐานของโรงเรียนหลักและโรงเรียนรวมดำเนินงานร่วมกันเหมือนเป็นองค์กรเดียวกัน	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
6	ผู้บริหารสถานศึกษาพิจารณาความดีความชอบของครูผู้สอนและบุคลากรสายสนับสนุนทั้งของโรงเรียนหลักและโรงเรียนรวม อย่างชัดเจนและเหมาะสม	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
ด้านที่ 2 ด้านการบริหารงานการเงิน พัสดุและทรัพย์สิน							
7	ผู้บริหารสถานศึกษามีการตรวจสอบการจัดทำบัญชีทรัพย์สิน งบประมาณ สิทธิและการผูกพันทั้งหมดให้เป็นไปตามระเบียบ	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง

ข้อ	การบริหารโรงเรียนเรียนรวม	คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC	สรุปผล
		1	2	3			
8	ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารเงินอุดหนุนรายหัวนักเรียนอย่างเป็นระบบ และกำหนดรายละเอียดการปฏิบัติอย่างชัดเจน ทั้งโรงเรียนหลักและโรงเรียนรวม	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
9	ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดวิธีปฏิบัติร่วมกันระหว่างโรงเรียนหลักและโรงเรียนรวม เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีเงินงบประมาณ เงินนอกงบประมาณ เงินรายได้สถานศึกษา สิทธิ หนี้และการผูกพัน อย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
10	ผู้บริหารสถานศึกษานำครุภัณฑ์ทั้งหมดของโรงเรียนรวม มาใช้ประโยชน์และดูแลรักษาร่วมกัน	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
11	ผู้บริหารสถานศึกษาดูแลและใช้ประโยชน์จากอาคารสถานที่ของโรงเรียนมารวมอย่างคุ้มค่า	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
12	ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารงบประมาณค่าพาหนะอย่างเหมาะสม และตรงตามเวลา	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
13	ผู้บริหารสถานศึกษาจัดระบบการติดตามประเมินการใช้งบประมาณร่วมกันอย่างยุติธรรม คุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
ด้านที่ 3 ด้านการบริหารงานวิชาการ							
14	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องตามความต้องการของชุมชน ท้องถิ่น และนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียนเรียนรวม	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
15	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้สอนพัฒนาด้านการจัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ และทัดเทียมกันทั้งโรงเรียนหลักและโรงเรียนรวม	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง

ข้อ	การบริหารโรงเรียนเรียนรวม	คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC	สรุปผล
		1	2	3			
16	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้สอนพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลร่วมกันทั้งของโรงเรียนหลักและโรงเรียนรวม	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
17	ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนการจัดกิจกรรมทางวิชาการเพื่อเปิดโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้แก่ชุมชน ครอบคลุมทั้งในเขตโรงเรียนหลักและโรงเรียนรวม	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
18	ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดครูผู้สอนครบทุกห้องเรียน สามารถจัดการเรียนการสอนได้เต็มหลักสูตรเต็มเวลาเต็มความสามารถ	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
19	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้สอนจัดกลุ่มนักเรียนโดยคละนักเรียนของโรงเรียนหลัก และโรงเรียนรวมอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
20	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้สอนจัดการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
21	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้สอน นำสื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ของโรงเรียนหลักและโรงเรียนรวม มาใช้จัดการเรียนการสอนร่วมกันอย่างคุ้มค่า	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
22	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้สอนทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
23	ผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเรียนรวมอย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง

ข้อ	การบริหารโรงเรียนเรียนรวม	คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC	สรุปผล
		1	2	3			
ด้านที่ 4 ด้านการบริหารทั่วไป							
24	ดำเนินการรวมโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการสร้างความเข้าใจกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างครอบคลุมทั้งของโรงเรียนหลักและโรงเรียนรวม (เช่น การประชุมชี้แจง การสร้างความเข้าใจและรับฟังความคิดเห็นของบุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน)	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
25	ผู้บริหารสถานศึกษาจัดพาหนะรับ–ส่งนักเรียนโรงเรียนรวม อย่างเพียงพอ สะดวกและปลอดภัย	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
26	ผู้บริหารสถานศึกษาจัดอาคารเรียนและอาคารประกอบของโรงเรียนหลักอย่างเพียงพอและเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
27	ผู้บริหารสถานศึกษาจัดห้องเรียน ห้องปฏิบัติการและห้องคอมพิวเตอร์อย่างเพียงพอและเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
28	ผู้บริหารสถานศึกษาจัดโรงอาหาร โต๊ะที่นั่งและอุปกรณ์สำหรับรับประทานอาหารเพียงพอต่อนักเรียนโรงเรียน	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
29	ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผน และดำเนินงานของโรงเรียนเรียนรวม	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
30	ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารดำเนินงานเป็นไปตามรูปแบบและแนวทางการรวมโรงเรียน	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง

ภาคผนวก ค ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความคิดเห็นการบริหารโรงเรียนเรียนรวม ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 (Reliability Statistics)

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
.939	.950	30

ภาคผนวก ง แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนเรียนรวม ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาเป็นการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองของการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา เรื่อง การศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามคือ บุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ในปีการศึกษา 2566 จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านได้สละเวลาในการให้ข้อมูลตามสภาพความเป็นจริง เพราะผลที่ได้จากการค้นคว้าด้วยตนเองจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในรูปแบบการจัดการเรียนรวมโดยภาพรวม

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้แบ่งเป็น 3 ตอนได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สภาพการบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

2. โปรดตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อตามความเป็นจริง เพื่อจะได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ทำให้ผลการค้นคว้าด้วยตนเองเชื่อถือได้ และมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อจะได้นำข้อมูลไปใช้ในการดำเนินงานในรูปแบบโรงเรียนเรียนรวม

3. ข้อมูลที่ท่านตอบแบบสอบถามครั้งนี้ จะไม่มีผลต่อหน้าที่การงานของท่าน ผู้วิจัยจะถือเป็นความลับและนำเสนอผลการค้นคว้าด้วยตนเองในภาพรวม

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

สุณิสา ระวังใจ

นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงช่อง ตามความเป็นจริงให้ครบถ้วน

1. เพศ

 ชาย

 หญิง

2. อายุ

 น้อยกว่า 20 ปี

 20–59 ปี

 มากกว่า 59 ปี

3. วุฒิการศึกษา

 ระดับปริญญาตรี

 ระดับสูงกว่าปริญญาตรี

4. ประสบการณ์การทำงาน

 1–5 ปี

 6–10 ปี

 11 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 สภาพการบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3

คำชี้แจง 1. แบบสอบถามนี้ต้องการทราบสภาพการบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานการเงิน พัสดุและทรัพย์สิน ด้านการบริหารงานวิชาการ และด้านการบริหารทั่วไป

2. โปรดพิจารณาข้อความแต่ละข้อ โดยละเอียด แล้วทำเครื่องหมาย / ลงในช่องให้ตรงกับระดับสภาพการบริหารโรงเรียนเรียนรวม ในแต่ละข้อเพียงช่องเดียวโดยมีเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

5 หมายถึง มีการบริหารโรงเรียนรวม อยู่ในระดับมากที่สุด
4 หมายถึง มีการบริหารโรงเรียนรวม อยู่ในระดับมาก
3 หมายถึง มีการบริหารโรงเรียนรวม อยู่ในระดับปานกลาง
2 หมายถึง มีการบริหารโรงเรียนรวม อยู่ในระดับน้อย
1 หมายถึง มีการบริหารโรงเรียนรวม อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ข้อ	การบริหารโรงเรียนเรียนรวม	ระดับสภาพการบริหาร				
		5	4	3	2	1
ด้านที่ 1 ด้านการบริหารงานบุคคล						
1	ผู้บริหารสถานศึกษามอบหมายงานโดยคำนึงถึงความถนัดศักยภาพของบุคลากรและความเต็มใจของบุคลากรส่วนใหญ่					
2	ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบแก่บุคลากรสายสนับสนุน นักการภารโรงและงานธุรการชัดเจน					
3	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งของโรงเรียนหลักและโรงเรียนรวมมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของโรงเรียน					
4	ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างขวัญและกำลังใจให้กับครูผู้สอนและบุคลากรสายสนับสนุน ทั้งโรงเรียนหลักและโรงเรียนรวมอย่างสม่ำเสมอ					

ข้อ	การบริหารโรงเรียนเรียนรวม	ระดับสภาพการบริหาร				
		5	4	3	2	1
5	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นขึ้นฐานของโรงเรียนหลักและโรงเรียนรวมดำเนินงานร่วมกันเหมือนเป็นองค์กรเดียวกัน					
6	ผู้บริหารสถานศึกษาพิจารณาความดีความชอบของครูผู้สอนและบุคลากรสายสนับสนุนทั้งของโรงเรียนหลักและโรงเรียนรวม อย่างชัดเจนและเหมาะสม					
ด้านที่ 2 ด้านการบริหารงานการเงิน พัสดุและทรัพย์สิน						
7	ผู้บริหารสถานศึกษามีการตรวจสอบการจัดทำบัญชี ทรัพย์สินงบประมาณ สิทธิ และการผูกพันทั้งหมดให้เป็นไปตามระเบียบ					
8	ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารเงินอุดหนุนรายหัวนักเรียนอย่างเป็นระบบ และกำหนดรายละเอียดการปฏิบัติอย่างชัดเจน ทั้งโรงเรียนหลักและโรงเรียนรวม					
9	ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดวิธีปฏิบัติร่วมกันระหว่างโรงเรียนหลักและโรงเรียนรวม เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีเงินงบประมาณ เงินนอกงบประมาณ เงินรายได้สถานศึกษา สิทธิ หนี้และการผูกพัน อย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร					
10	ผู้บริหารสถานศึกษานำครุภัณฑ์ทั้งหมดของโรงเรียนรวม มาใช้ประโยชน์ และดูแลรักษาร่วมกัน					
11	ผู้บริหารสถานศึกษาดูแลและใช้ประโยชน์จากอาคารสถานที่ของโรงเรียนมารวมอย่างคุ้มค่า					
12	ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารงบประมาณค่าพาหนะอย่างเหมาะสม และตรงตามเวลา					
13	ผู้บริหารสถานศึกษาจัดระบบการติดตามประเมินการใช้งบประมาณร่วมกันอย่างยุติธรรม คุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน					

ข้อ	การบริหารโรงเรียนเรียนรวม	ระดับสภาพการบริหาร				
		5	4	3	2	1
ด้านการบริหารงานวิชาการ						
14	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องตามความต้องการของชุมชนท้องถิ่น และนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียนเรียนรวม					
15	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้สอนพัฒนาด้านการจัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ และทัดเทียมกันทั้งโรงเรียนหลักและโรงเรียนรวม					
16	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้สอนพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลร่วมกันทั้งของโรงเรียนหลักและโรงเรียนรวม					
17	ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนการจัดกิจกรรมทางวิชาการเพื่อเปิดโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้แก่ชุมชนครอบคลุมทั้งในเขตโรงเรียนหลักและโรงเรียนรวม					
18	ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดครูผู้สอนครบทุกห้องเรียนสามารถจัดการเรียนการสอนได้เต็มหลักสูตรเต็มเวลาเต็มความสามารถ					
19	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้สอนจัดกลุ่มนักเรียนโดยคละนักเรียนของโรงเรียนหลัก และโรงเรียนรวมอย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ					
20	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้สอนจัดการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น					
21	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้สอน นำ สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ของโรงเรียนหลักและโรงเรียนรวม มาใช้จัดการเรียนการสอนร่วมกันอย่างคุ้มค่า					
22	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้สอนทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น					

ข้อ	การบริหารโรงเรียนเรียนรวม	ระดับสภาพการบริหาร				
		5	4	3	2	1
23	ผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเรียนรวมอย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ					
ด้านการบริหารทั่วไป						
24	ดำเนินการรวมโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการสร้างความเข้าใจกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างครอบคลุม ทั้งของโรงเรียนหลักและโรงเรียนรวม (เช่น การประชุมชี้แจง การสร้างความเข้าใจและรับฟังความคิดเห็นของบุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน)					
25	ผู้บริหารสถานศึกษาจัดพาหนะรับ-ส่งนักเรียนโรงเรียนรวม อย่างเพียงพอ สะดวกและปลอดภัย					
26	ผู้บริหารสถานศึกษาจัดอาคารเรียนและอาคารประกอบของโรงเรียนหลักอย่างเพียงพอและเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ					
27	ผู้บริหารสถานศึกษาจัดห้องเรียน ห้องปฏิบัติการและห้องคอมพิวเตอร์อย่างเพียงพอและเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน					
28	ผู้บริหารสถานศึกษาจัดโรงอาหาร โต๊ะที่นั่งและอุปกรณ์สำหรับรับประทานอาหารเพียงพอต่อนักเรียนโรงเรียน					
29	ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผน และดำเนินงานของโรงเรียนเรียนรวม					
30	ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารดำเนินงานเป็นไปตามรูปแบบและแนวทางการรวมโรงเรียน					

ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ–สกุล	สุณิสา ระวังใจ
วัน เดือน ปี เกิด	11 กันยายน 2535
สถานที่เกิด	จังหวัดพะเยา
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2559 ค.บ. (คณิตศาสตร์), มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, จังหวัดเชียงใหม่
ที่อยู่ปัจจุบัน	406 หมู่ 13 ตำบลห้วยลาน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา
ผลงานตีพิมพ์	สุณิสา ระวังใจ. (ผู้บรรยาย). (20 เมษายน 2567). การศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ในการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 10 (หน้า 561–574). พะเยา: กองบริหารงานวิจัย มหาวิทยาลัยพะเยา.